

GAMLA SJÚKRAHÚSIÐ

SAFNAHÚSIÐ ÍSAFIRÐI

SKJALASAFNIÐ ÍSAFIRÐI

Ungmennafélagið Vorblóm, Ingjaldssandi

Blaðið „Ingjaldur“

9. – 15. árg. 1917 - 1924

Aðfnr. 1490/325

Ljósmyndun þessara skjala var styrkt af

Þjóðskjalasafni Íslands

Tekið af vef Skjalasafns Ísafjarðar

www.safnis.is

Skjalasafnið Ísafirði

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur.

9.–15. árg.

SKJALASAFNIÐ ÍSAFIRÐI 1490 SKJALASAFNIÐ ÍSAFIRÐI

Skjalasafnið Ísafirði

Skjalasafnið Ísafirði

Frygjaldur

| 1 Tölub. | Villingadal 6 jan. 1917 | 9 |

Klunnspert

Pad var á útmánudunum vetrinn 1914-15 að
á að ungmennafjelagið „Afturelding“ í Mosfellssveit hafði
öllum þeim U. M. F. úr Reykjavík upp eftir til
sín. Eg hafði lagt mjer mínnst í Mosfellsveit-
ina eftir að jeg var nágranni hennar. Þögðu sum-
ir „Mosköitar“, svo nefndu Reykvikingar þá, munda
vera fáfróðust menn, og ókunnugleikinn þar meiri
en í nokkri annari sveit. Þeir bæir heldur ekki
annað en vanana, svo sem: Hafnarfjörð og Álftaleg-
leiðarvatnið, það væri líka gjörandi vatnsins um
hvað menningin væri þar á lágu stigi.

Ekki liðu þeir í Folenlingesögunum, og ekki
spyrðu þeir um höfuðbækurnar sem þeir
læsu. Þar segir að líkindum engin bók eftir
fjöðrskálelin ókunn, og þri síður nokkurð eftir
heimsfræga höfunda. Svona voru fyrstu dagarnir af
Mosköitum, sem jeg lifði.

Hú er eg fyrst tók eftir, fundaði mig mjög á því
að þessir andlegu vesalingar, eins og hafði

(1.)

fyrst að þeir væru, skyldu gera sig svo digra, eins og Guðrún Ósvífurs sagði forðum, að bjóða hönum (höfuðstaðarinnar) höfuðborgarinnar birginn.

Þeir mæltu þá svo að þar væru saman við komnir menn, sem ekki fyrðuðu að bjóða upp á Reykjavík eða Akraleysuvarðlínu. Eg ætlaði mjög að fara til þess að kynnast þá „Moskvitum" af eigin sjón og heyrn.

Það hafði verið talað fram í haðinu, að gestirnir yrðu að hafa nesti með sjer til fararinnar.

Ferðin átti að byrja sunnudagsmorgun kl. 9 1/2.

Skyldu fjelögin öll nota við Rauðará, það er alfaraveginn, sem Laugavegurinn hefir verið lagður yfir

Vökunni kennaraskólanemendum kom þangað skuldvíslega, en af því ökutæki leiddist biðin, þá gengum við þar til og frá og líkudumst um.

Öfurlítið atvik kom þá fyrir, sem eg hirði við að gleymist seint, og þó það sje nokkuð ekkisagnavert, að ódmuleiki en því að það varð þá á leið minni, þá álít eg samt að taka það með. Ungmennafjelögin vilja hvarf sem er bæta meðferð skjaranna. Við höfum farið úr af aðalveginum og gengið upp á milli húsanna. Þegar við vorum skamt frá einu húsinu, þá kom verkamaður út úr því. Hann

(2)

gekk af stunum sem var við baklið hussins. Opan
á stunnunni var steinar lísill kassi. Það var að sjá
rotekurokonar mjóa eða rottugildru, svi innan í honum
voru 3 rottur eða mýs, við sáum ekki vel hvað hélðu
var, svi að við vorum ekki svo nærri. Við sáum að
maðurinn opnaði kassann og hallaði honum þangað
til að vesalings litlu dýrin duttu opani stunn-
una. Eg gleymi ekki angistarsvipi þeirra, þegar mað-
urin opnaði kassann. Hljóðið var ekki hátt en
þó skerandi: angistar- eða þrungið angist og ákvæð-
ing. Litlu ángarnir stukku í ofboði upp í það
hornið á kassanum sem upp snyri og reyndu
að hlaða sjer þar með litlu hélónum, en hopuðu
á víxl til manns eða opani stunnuna, sem átti
að gera endan á lífi þeirra. Eg var ekki hardari
en svo að jeg varð að snúa mjer undan, og mæli
hver hú mjer það sem vill.

Hvað hefir verið í stunnunni veit jeg ekki,
en hitt veit eg að þessir vesalingar gera mönn-
um mein ógagn, en við ættum samt að gera
þeim skemdan sem kvalarinnar.

Þ Gudlaug Gudjónsd.
frumb.

Skjalasafnið Ísafirði

Mannpeleksingin.

Hver sá er vinna vill mánnum samanlegt gagn, þarf að þekka menninga, annars berst hann eins og sá er í vindin slær, þessi þeleksing hefir líka jáfnan þótt mikils virði. Jafn vel þeim sem mesta menntun og lærdóm að líkly, mesta mannþekkingina mikils. Hver sá er laus af mannþekkingu, getur ekki víst að orðum hans sje veitt eftirtekt. Allir vilja komast áfram í lífinu Til þess hjálpar mannþekkingin meira en flest annað. Þeim sem hefir mikla mannþeleksing dil að bera lekst margt, sem öðrum er ekki til meins að vinna.

Ef við viljum komast inn að hjörtum mannanna, þá verðum við að þekkja leiðirnar sem að þeim liggur. Jeg álít einmitt að mannþeleksingin sje leiðarsteinnin sem þ kennir manninum að rata þessa leið. Er jeg líkes þráfaldlega viss um það, að mannþekkingin leiðbeinir öllum ókunnugum þorfarm um í nýjabeli: barna sinn og kennir oss öllum hvernig vjer eigum að meðhöndla einstaklingsdi: hvers manns sið af fyrir sig. Enga hefir líka merk konu sagt, að líf flestra manna sje háð misskyln= ingi; og er því þetta orðið að orðtaki: Misskyln= ingur hefir oft sundurskilið foreldra og börn,

Skjalasafnið Ísafirði

bræður og systur, hjón og vini, og í einu orði sagt, menn
þá sem virtust vera sköpuðir hver fyrir annan, og
sem hefðu getað leitt mart gott af sjer og stutt hver
annan.

Misskilningurinn hefir valdið mörg tár, og leitt mörg
bönd sem aldrei hafa síðan verið bundin, flann hefir
rænt mörg hjörtu, sem hjarna megin grafar aldrei gremu
aflur og lokið mörgum dimum, sem aldrei síðan opnuð-
ust. Mannskilningin megnar lítur en alt annað, að
fjarlægja og fyrirgirða allan misskilning.

Til eru ýmsar reglur fyrir samkvæmi manna og viðskipt-
um í fjelagslífinu. Köllum vjer þær ýmsum nöfnum,
svo sem: siði, venjur og hætti: Þó ber það oft við, að
vjer verðum mart að gera og framkvæma, sem þess
við getum síðast við siði, venjur eða hætti: þá
sem siðkænlegir eru. Vjer verðum þá í hvert skift-
að skapa okkur reglur til að fara eftir. Mikils
er vert fyrir hvern mann að vera fljótur að
finna hvað við á, hvað sem fyrir kemur. Ekkert
hjálpar og leiðbeinir í þessum efnum betur en
mannþekkingin, en þá er að öðlast þekkingin. Hvernig
ödlumst við sú mannþekkingu? Jeg get við
ímindað mjer, að við ödlumst hana að hvernig
hátt: Annaðhvað með því að vaka, en þá einkum

Skjalasafnið Ísafirði

af reynslunni. Manspekkingin er nóg landlæknisfyrir alla æfina, þó að löng verði. Jeg get lengað að það sje ekk. undirlagsið að því að öðlast manspekkingina af eintómri reynslunni; á þeim leið er mannsað gæta, nóg eftir, sem þarf að sigla fyrir. Hvers barnmanni þá að gæta, mun maður þá æfinja, ef reynslan á að kenna manspekkingu? Það kemur oft fyrir að fyrir einum meyjelur til að leggja hönd á aðra, en þá finst ungir að manspekkingin vegga. Dæmdu engan mann nema þú sjirt algjörlega meyjelur til þess Maður ætti að hafa sem minst samneiti við þá menn, hvort heldur að það er karl eða kona, sem hafa ekk. annað sjón til skaðræðisleikinga en að dæma aðra.

Óþlað er það að samleikunin hemst ætíð einhvern tíma í ljós, fyr eða seinna, og mætti minnast á nóg dæmi því sem líkt. Hann Vigfús frá Hala vildi ekk. láta komast upp, að hann hefði falsað bygsin, sem þau skrifuðu hvort öðru Þórdís og Ólafur, og sínt ámun í skaðin, en það þó nú svo að það komst upp, þó flestir ætluðu að dylja það.

Já svona fer það hjá óbænheyrslunum eins og nýjer, þá fer svo óþlað hjá manni að ef við viljum dylja einhvern hlut, þá hemst hann sem fyrst upp. Er það því svo leiðis varið, að maður vill helst fara

þau orðið sem maður treysti sjer til, og hvorki til þess
er í eðlisþeirri hans, eins má og marka ókunnleik hans
og óskylduraksins af því hvernig hann leitar orðið
af hendi; og aðgæslu eða aðgangur verkanna hvenær
á þrek hans og þolgæði. Og er enn fremur nægilegt
til manþekkingarinnar að vita því eðlisfari hvern-
ig meðferð er þegar hann kemur til dyranna eins
og hann er klæddur

Guðrún Guðmundsdóttir

Hjálpaðu þjer sjálfur þá mun guð hjálpa þjer.

Reynslan er margbúin að staðfesta samleika þessara
orða. Allar samar framfarir hvers einstaks manns em
komnar undir því, að hann hafi sjálfur einbeittan
vilja til að taka sjer fram og ástunda með kappi og kost-
gæfni. Hjálp frá annarri hendi kemur oss ekki að sönnum
notum, hún er miðuð undir komið, að maðurinn vilji
hjálpa sjer sjálfur. Á því verður margur meiðurinn að leggja
annar í búi, ef hann er sjálfs síns þurftarlaus,
sem hann á að ná í sjálfur og afla sjer með eigin kröftum

Þeir menn sem geta fullnægt þörfum sínum þurftar-
laus, eru venjulega mestu ómennin. Því eðlilegt
eins flest að reyna að verða öðrum til þeirra ástæðu

(7)

Skjalasafnið Ísafirði

sinn að hver skuli þvíi sig að legga. Vegurin til
þeirra er aðeins einn, að yðka skóginn með yðni
og þolgæði.

Guðrún Guðmundsdóttir Villingad.

Ingjaldur

[2. blað] Brekku 25 janúar 1917 [9 arg.]

Kunningi.

(niðurlag)

Jæja þegar við komum aftur á sömu stöðvarnar, þá
var okkur gefin bending frá allstórum húsi niðanvið
veginn, um að koma þangað. Þar bjuggu norsk U.M.
Foringjar. Komu þeir nú á móti okkur og buðu
okkur gladlega að dvelja þar inni á meðan við bið-
um. Við þáðum það. Smátt og smátt söfnuðust
þangað fleiri; og lokes var hópurinn orðin svo fjölmennur
að ráðið var af að halda af stað. Ekkert markvert bar
til tíðinda á leiðinni. Menn og konur gengu samhliða
eftir eigin geðþótta. Allir voru kátir og ljettir í
lund, og skiptust á orðum og brosum. Sumir hóp-
guðgaði á bæjarhólum og var það látið genga milli
allra sem vildu.

(B.) 11

Þegar höfnin nálgaðist byrjuðu Grön í Hoffellsvík, þann sem ferðinni var heitið til, þá fylkti Arnaldur Árnasyni, fornaldur Reykjavíkurfjelagsins, öllu liðinu í hefilröð. Sagði hann að þá bæri mönnum á flotbryggjunni. Dátar Björns voru fljótir að mótmæla orðum hans, en hlýddu þó mönnum sínum fúslega. Einn af þeim var maður nokkuð við aldur, en hvatlegur í hreyfingum og hinn ernasti. Þótti honum sem hann ætti að sýna ungu mönnunum, hvað í sig væri spunnið, og hljóp hann upp á bryggjuna, en ekki fóru fleiri á eftir honum. Hann var ekki fyrr kominn upp á bryggjuna en hann fór að hoppa og skoppa, sparkaði fótunum í loft upp og hljóðaði upp yfir sig af fögnuði. Hann var ekki fyrr búinn að átta sig á því, hvar hann var staddur, en hann fór að hlaupa eftir bryggjunni, sem var um 100 faðmar á lengd, og hljóðaði hann

mestið sitt á milli sín. Jeg hugsaði til kvöldanna heima, þegar jeg var ~~heima~~ og allir voru komnir og farnir að borða hver á sínu rúmi. Þarna voru allir kátlausir og blátkaþram, en þó gladir og fjálegir, það var þvi líkast að allir væru heima hjá sjer.

Fundurinn byrjaði þegar matðiðinni var lokið. Guðrún Björnsdóttir formaður fjelagsins bauð gestina velkomna og daðist jeg að hve vel henni fórust að. Síðan las einhver meður upp skrifleida fundargjörð. Þar var víða komið við og ýtkt því sem fáfræðingar löðuðu. Þegar fundinum var lokið, var okkur gefið kaffi og sukkulaði. Drukkum allir með góðri lyst. Á meðan við drukkum sungu „Moskóðar" á ganginum fyrir framan stofuna.

Söngurin fór vel fram og söngkraftar voru þar góðir. Reykvikingar þökkuðu fyrir sig. Síðan var dansað stund. Eftir það var farið að hugsa til heimferðar. Valerir af fjelagsmönnum fylgdu okkur á leið hvaðan okkur með virðum, þakkað fyrir komuna og ámuðu okkur allra heilla. Guðu þeir það svo ágiðlega og blátt áfram eins og við vænum beztu vinir þeirra.

Þá var mikið farið að dimma, er við gengum heim. En það hygg jeg að bjart hafi verið í huguum flestra eftir ágiðanæðtökuna hjá sveitafólkinu, og engin minnist neins ókurteisis. Reykvikingar gistu svo

Skjalasafnið Ísafirði

gjöri föruna og auðheyrt var að piltunum hafði gengið vel að hárgreiða skilkunnum.

Þetta var fyrsta teymisferðin til „Moskine"; síðan hafa fjelögin heimsótt hvort annað við og við. Og jeg lygg að sömu menningu sem áður hjeldu „Moskóíta" skemtinga, sjeu nú komnir á aðra skoðun. Líkamsvexingin er fluin, og samvinnu og bræðrabandið komið í staðinn. Það er viðkynningin sem hefir haft þessi áhrif og unnokeyað hugarfar. Með viðkynningunni og samvinnu hygg jeg að U. M. F. komi mesta gögn til leiðar.

Það hefir lengi verið satt um ýmsar Íþróttagreinar að við vorum duglir og fremur hraðgengir. Sömuleiðis stærðar fjöðrinar. Sömuleiðis ókostur er fjöllöpp, skjálhyggja og samgöngur erfiðar. Þessvegna erum við ókunn, þekkjum sárfáa af þjóðinni okkar. Allir vita að þegar þeir eru á ferð þykir þeim betra að hitta fyrir menn, sem þeir þekkja af því þeir eiga þeim meiri hlýju en ókunnugum mönnum.

Kunningi minn hjálpar mjer um fylgd eða lánar mjer hest, ef mjer liggur á; sá ókunnugi gerir það ef til vill líka, en með daprara geði. Hann heldur að jeg fari ef til vill illa með hestin, af því að hann veit ekki að jeg er dýravinur, hann þekkir mig ekki og hefir því litla samúð með mjer. Og af því að hann þekkir fáa, þá gleymir hann því, að allir eiga eitthvað meira eða minna gott í sjer fólgið.

(11)

Skólafólk og þeir sem vida para, eru oftast kaldari en heima alment, það er og því að hér hafa kuldamögum og allum að einhverju góðu. Þá ganga þeir líka að því vísu, að allir sjeu góðir og ætlast að svíka þeim.

Nú skal jeg segja ykkur dæmi um það hvað við kynnumst gegn grimmu greiðara fyrir. Það var einn sunnudag sjálfa fyrir jólin 1914–15 að ég og nokkur skólasystkini mín fórum að skoða náttúrugripasafnið.

Safnvörðurinn sýndi okkur björgfuglsfjöðrina á forðabúri safnsins og hafði verið búið að segja mikið um það allegum björgfuglsdúnum, einnig í hvaða skipið Oskar langaði til að fá björgfuglsfjöður fyrir jólin, en höfðum ekki peninga á okkur. Aftur minnum við að björgfuglsdúnn gæti selst ódýrum á svipstundu ef við fengum kaupendur. Einn skólabræðra okkar fór þá í kaf, við búðvörðinn, að hann lánaði okkur björgfuglsdúninn, þar sem við fullvissum að þá „skil" sagði hann „en ef þessi skólabræður vill ganga í ábyrgð fyrir ykkur" og benti á mig „þá megið þið fá eins mörg fuglsföður og þið viljið".

Ég þekki hann og treysti honum til að koma með peningana aftur. Þeir líka á mig og brostu, ef til vill hafði þeim þótt það hart að mínir skyldi vera kaldari en þeim. Ég þekki þeim fann

Skjalasafnið Ísafirði

og viss vel að þau annaðhvort hafa borgað samkvæmnum kostnað eins eða ég, þótt hann hreyki mér hvort sem er fyrir opinberlega viðkynningu. Þau fengu svo óþjöðleg á mína skoðun og allt fór vel.

Við unglingarnir, sem allir eiga að vinna hvíld og góða þjónustu okkar, við þurfum að kynnast persónulega öðrum þjóðum, sem flestum, og það getum við best með þjálfuðum bréfaviðskiptum við fólk á sumrin, líkt og þeim, sem nær í Gagnfræðaskólann á sumrin. Kynningin er skylgóð fyrir bræðralagsins og friðarins, en það er aftur skylgóð þess að samvinnan geti farið vel. Hvernig eiga hvít eða gul (skuggaþjóð) þjóð að vinna saman og skyggja hvor annan? Það er hugmyndin með U. N. F. sambandinu að kynna þjóðirnar hverja öðru til þess að samvinnan gangi betur, og við sem erum í sambandinu höfðum gott að vilja skilja það.

Hjálmlína Guðjónsdóttir

Sjálfsafneitunin.

Allir eiga að vinna í hinu mikla starfsliði lífsins, og allir skulu að sjálfsögðu verkefnin, sem þeir eiga að vinna með. Verkefnin sem hver hefur að vinna með eru þeir hæfileikar sem honum

(13)

en gefnir, þeirkingin á þeim (á þeim) er sjálfsþeirking

Við munum ojer leida nokkur vörk að því hve nauð-
synlegt hún er. Sjálfsþeirkingin sínir okkur galla
vora og líka ávaxtir þeirra. Hún sínir os og á hina
klíðnina mátt vorn, krafta og hæfileika, og það sem
með er unnvert, hún sínir os hvort krafta vorir rá
og hvat þeir enda. Af þessari þeirkingu vegs manns
þeirkingin sínum dugnað og dáð, hann þer meira traust
traust á sjálfum sjer, hann finnur hvað hann má ráð
sjer, og hve langt eða ekkert hann má fara.

Þá maður sem þekkir sjálfan sig sjer sjer ekki hinumum
lil eirkis, hann leggur öngvan hönd á það sjerst sem
hann finnur vera köllun sína að leiða af hendi.

En hepi sjálfsþeirkingin eitt gott á för með sjer,
hún kennir mönnum að fara ekki öfgfir verkahring
sinn. Báðirnir sem flana sjer í kempreskaps og
fer jafnharðan á höfuðið. Fleinskeingin sem hreður
sjer í sjalvarnd að ein á alþingi og situr þar sjer lil
lítillar fragðar, engum lilgangs, en mörgum lil skaps-
raunar. Báðir þessir menn og allir þeirra líkar,
sína það og vanna, að þeir þekkja ekki sjálfan sig,
krafta sína og hæfileika. Þá sem þekkir sjálfan sig,
þer ekki lengra en hönum er fært og situr þar sem
hann finnur sjer sjálfs sæti vera. Þar öfundar hann

mína gott og gagnlegt, hvaðan en að koma eyir þaar að sem hann á ekkert annað.

Þið flestra er vandárra og líðofnilt þeatra er oftáðum rósum. Vanfelt allir ega við sinnvegjar sorgir að búa, ýmist leynelar eða öllum kunnar, svikenar vonir, hoppar huggjónir. Þetta er samtigt flestra manna, eða þá annað þeim svipað og skylt. Ekki minn og eljúft þekið í annia, þó sagt eyi, að allir undarbekningar leiuð hafi einhver sár. Sá sem þekkir sjálfan sig og veit að hann hefir vandáðu gödri vandáðu á hólmi ávlegamma, getur með rósemi beðið því sem að höndum ber,

En þó maðurinn eyi fullnuma í þeim líst að umgangast aðra menn sinn og vera ber, þá hann eyi hóvers og hroðin og búin til að fóma eyir fyrir aðra, þá getur samt farið svo að hann fai óvilð einhverja

Líðsbætti sumra manna er svo farið, að þeir eru til þess neydalir skyldunum vegna að vaska við annara. Þetta veldur óvinátta og sumir bíða óbætir sína miður samilegum vopnum. Margur maður vaðar í mart sem hann er sjálfum ekki unn að kenna

Þeim manni er vel farið sem þekkir sjálfan sig, hvað sem aðrir um hann segja, hvort sem honum mætir lof eða last, hvort sem heimurin hylli hann eða hrindir. Þá heldur hann leið sína og lætur

Skjalasafnið Ísafirði

hvorki til hægri eða vinstri handar. Hann skipir
áhrærandi að þeir í Dalmörk. sem hann hefir sér
sjer og leiðir ekki hugfallast þó óvinir hans
bæði hann innan hröðum. Allir skirbarir menn
eru samdóma um það að sjálfsafneitunin sje mann-
sinleg, en samt eru margir sem ekki þekkja sjálfa
sig.

Guðjón Guðmundsson

Fjelagsskapur

Það hefir löngum verið sagt um okkur Íslendinga
að þá vantaði samheldni og fjelagsskap. Að þeir hefðu mest á móti
sem mest einir sjer og hafa sem minst samlök við aðra. Ef það
kannist nokkurstaðar svo langt að fjelagsskapur kannist á meðal þeirra
þá skoðast hann í hugum flestra þeirra vondbrigði, og dæmt að lokum eftir
því. Þetta hefir þeir miður reynst of satt, það hefir oft farið svona.
Mörg fjelög hafa verið stofnuð og hafa starfað með góðum árangri. Meðal
þeirra er ungmennafjelagið. Þau hafa mikið starfað síðan þau voru stofnuð
Samt hafa þau viðast hvar mætt mikilli mótstöðu, eins og annars
sem nýtt er. Þeir hafa misskilið starfsemi þeirra, eða heimtað of-
mikið af þeim. Ef þau hafa ekki getað gert eins mikið og þeir vilda
hafa þeir snúist á móti þeim og talið þau sem annan skaða en hefði átt
raða. Margir hafa sagt að U.M.F. Íslands væru **eins** þarfir á
þeim að þeir væru góðum **volumenni**; sem með fjelags-

Skjalasafnið Ísafirði

skaya sínum hefði ekki annað takmark fyrir augum, en að skemta sjer, og eyða sínumm til annara en þeirra æm nytsamt var. Þeir tölduð þegnrétt á fundunum og réðu gerðum annara, en framkvæmdinar yrðu litlar.

Enn af svo er, þá er langt komið frá öðrum- eða fjelögunum.

Helgi Guðmundsson

| 3 tölub. | Þórði febrúar 1917 | Þáng. |

Vínáttan.

Allir sem hafa einhverja kölluu og mikill hluti
af þeirra þeir til að velja hana, þó skiptir mestu hvernig
samvinnan er. Vinurfólkið verður að vinna livað með
öðru. Embættismennirnir verða líka að vinna hver
með öðrum, eða með einhverjum. Allir þeir sem
eitthvað eiga saman að sælda, eða saman að vinna,
verða að sína hver öðrum velvild og virðingu
á að fara. Oft er talað um að hjúin eyði óstöðug
í vistum. Ef vjer vilj spyrjum þau um ástæðurnar og
orðsökina, að vistaskiptunum, þá munu hjá mörgum verða
svörin: „Mjer líkaði ekki við fólkið" Sumir eru
þeirrar embættis eða atvinnu vegalaus til að vinna
saman, en þá má líka oftundum heyra þetta viðkvæði.
„Það sjer á, að jeg má til að vera í verki með honum
Pál; eins og hann er ávalt feldur og illa lintur. Væri
skömm minni óðruvísi háttað, þá mundi jeg ekki vinna
með honum."

Jeg er nú kominn hjer að meini, sem ójafnaðurinn er
samfara, þótt um meinsemdir manns eje að ræða, en

það er ekki vanþörf á að gráta. Það er kross, ekki svo lítill að vera kunnugir við á hverjum degi í atvinnurekstri verkalýðs, þar sem maður er neyddur til að vera að jafnaði í samvinnu með óþokkalegum og illa lyktandi mönnum.

Þó munu sem að einhverju leyti er líkt mögulegt að kynda við, eða líka þrifaverkið saman við það. Þessi kross er en það þyngri og verri, ef svo skal segja, að sá sem ósamkomulaginu veldur, er hvorki sekur en sá sem fyrir því verður. Það er ekkert vor að hlýða boðum yfirlæknis, en oft kemur það fyrir, að sanngirniskröfum er minna mein en vera ekkert. Við verðum að líta á allan hag þeirra, sem eru í verki og samvinnu með oss.

Þegar margir eru í verki saman, og allir bera jafnt þá byrði, þá finst mér sjálfsagt að allir leggi fram jafna vinnu.

Ef einn af samverkamönnunum er myglaður upp á sig, en verður að vinna þó hann sé, þá finst mér sanngjarnt að sinn, eða fleiri, sem hraustir eru, gjöri eitthvað á hlutinn veikfellda. Allir samverkamenn ættu að vera boðnir og búnir til að gera hver öðrum greiða, ýtta hver öðrum hjálparhönd, og bera hver annars byrði. Ef einum er nauðsyn á að fá hann frá störfum sínum stund úr degi, þá eiga samverkamenn að vera þeir menn, að taka upp á sig hlutverk hans, ef þeir geta, svo að hann missi ekkert við burtför sína. Ef þú getur greitt, þá gerðu

Skjalasafnið Ísafirði

hann með þeim gildi. Þegar við gerum einhverjum greiða, en þó með langandi hendi; þá tökum við það aftur með annari hendinni; enn við gefum með hinni. Það berlíka vott um andvirðilegan hugsunarhátt, að helga sig skuldlaða fyrir lítilsháttar greiða, sem við löðum gert öðrum & samverkamönnum fendi á þeirra leið hvergi við annan, þá er vinnan engin þrauð.

Að vinna er oft umtalað hve vinnan og daglegu-stöðin sjeu þreifandi. Það þarf hvelur ekki að vera og er hvergi nærri stið. Þegar allir samverkamenn-irnir halda í sömu áttina, hafa vilja og áhuga á stöðum sínum, sína hver öðrum velvild og virðingu í orðum og athöfi; þá munu þeir hvarfandi hugsað um erfiðleika og óþekkindi vinnunar, eða samkomuleysi þeirra, sem saman eiga að vinna.

Flestir hafa einhvern sína sögðarga stöðum hálf-unar einar. Þessum skuldum geta menn ofgreitt með efni vilst einni. Það mun þeirum hugsað að vegja þeir í einveru. Skuldum þessum getum við ekki varið hetur, en til þess, að hafa ungdóm og dáðum af góðum mönnum, þeir samneyti við þá hressir og endurlífgar. Auk þess höfum við allir þörf á hlut-tekningu þá annara hálfu bæði í gleði og sorg. Það er líka sjálfum oktur raudsin til andlegra framfara

Skjalasafnið Ísafirði

að vinda ödrum liggjum og hjálpa í mótlæti og læra þátt
í gleði og gleði annara manna. Á þessum þremur sviðum
mínnast vináttu, sem þó er öðruvísi en sú vinátta, sem
mínnst af samvinnu sameiginlega. Hjónaminn
felst þegar í því, eyðir eigum sjálfan hvort á að vinda
vali samvinnumanna vorra; þar sem eyðir gefum vaðið
að mestu sjálfir, hverja eyðir höfum umgengni við á hún-
dunum vorum.

Matthías Guðmundsson

Vilji

Hvort liggur ekki af gaddinum, það er margt ósannað
mál. Viljaleysi maður kemst hvergi ekki af sjálfs-
dáðum upp á heimsins. Til eru þeir menn, sem
láta sína algjörlega hafa fyrir eyðir, menn ekki að leggja
það á sig, að hugsa svo mikið, sem um daglegar þarfir
sínar, hafa engan vilja til að stefna að vissu takmarki.
Jeg veit ekki hvernig þeir stóðst til að það eyðir hvorn ábúð
á lífi þeirra og allri líðan. Allt verður að leggja upp á
höndunum á þeim, svo að þeir geti lifað skriggjúlaust.
Þeir velkjast með straumnum eins og fleinklæddur skepn-
an. Hvað leiðir svo að þessari aleiðd og skaðsemi vilja
leysi? Hörmung fyrir sál og líkama lýð fleytum
Viljaleysingurinn lifir ekki heilsteypta samvisku. Hann

(21.)

Skjalasafnið Ísafirði

leiðist samsamar af öðru glapandi sigurs á leiðr, þar til
að hann er orðin svo spiltur af eyðileggingu heimsins, að
ómögulegt er að bera virðingu fyrir honum. Þá sem-
ur sjaldan eðlr alveg óspurð, þá hjálpa þeir einhverjum að
finna til vanmáttar síns, en auðvitað er ekki gott að
loðna inn hlekkjunum þegar maður á annað borð er orðin
í þeim fastur. Bilaðir vilji er bróðir vangur, það
er óeiðanlegur eðlisins. Þeir geta ekki lagað sig úr
gildrunni, geta ekki flogið yfir eyðimörk viljaleysisins.

Þá vantar það, sem þeir hafa kapp í spillingu heims-
ins, vantar hugdjörfum vilja, til að geta sagt nei við freistni
og standað sem hugsandi menn. Skrefnokkrir til að
viðurkenna, að vegurinn er þeir eðlisins að leiðir til
glötunar. Ef þeir hefðu óbilandi vilja og þrek, til að
hrinda af sér deyfðinni og láta ekki um of spil-
un sinnar og tilfinningum, sem af miklu er gert af,
leiða
og afl hönnung yfir sál og líkama.

Það var vilja og karkleisi þeirra Þjóðar og Stjórnar,
sem kom þeim til og fallaðs í þessa. Þau vissu
bæði vel, að þau fengu ekki að njóta sín, en samt lyftu
þau augnablikið öðruvísi sáðu fyrir, sem þó jarði öglein-
anlegan skugga yfir alt líf þeirra. Hefðu þau verið
hugdjörf og hreinskylin hvort við annað, þá hefði
aldrei þurft svo að fara.

Skjalasafnið Ísafirði

Mjer lettur í hug ómaðaga, er jeg las þegar jeg var barn. Ferðamaður fór alfaraveg yfir fjallveg. Á einum stað hafði fallið úr fjallinu stórgrýtis bjarg niður á veginn, svo að hann komst ekki leiðar sinnar, fyrir því. Hann vegnaði lítið að velta bjarginu úr stað, en árangurslaust. Þá var hann hættur og settist niður hugsandi. Bjóst á eftir kom gang=ur, það fór á sömu leið fyrir honum, svona gekk koll af kolli, allir gáfust upp við steininn. Þá kemur einn ferða=maður, hann vegnir sinn og hinir, en það fór á sömu leið. Þá segir hann: „Bræður mínir, sannst. ofeldum bakið öllum, sem einn fjekk ekki orkað, ef við viljum allir hjálpast að." Þá vegnaði allir í senn við bjargið og gátu velt því af veginum og gengið óhindraðir leiðar sinnar. Á þessa=ri litlu ómáðögn sjáum við, hvað mikið vanar þegar þegar viljann og samtökin vanta. Það er líka á tóm bjargi rytt af vegi meiningarbræðrasamanna, þeg=ar samheldnin og samtakaleysið er rutt af veldis=stóli sínum, en í staðinn reykir stöðugur samvinn=legur vilji, vilji til að framkvæma gott og mikla=legt í heiminum. Sá sem hefir nægan vilja gegn ekki mjög við fyrstu tilraun, hvegðist hann, þá byrja hann á ný, með óbilandi þrek og von betri sigurs.

Sigurin felst líka, þegar það sem við keppum að, er hátt á góðum grundvelli.

GB

Ef við viljum eiga bjarta og minningarríka fram-
tíð, þá verðum við að vera samtaka og hafa ákveðin
vilja til að skilja hvern annan, eins vel
við getum. Með því móti munu áhrif okkar á
vini landi okkar og lið verulegt gagn.

21-8-12.

Skrítla.

Í höfuðstaðnum voru nokkrar skólkur að ræða sjón-
ir. Þar fóru að tala um sorpeir á sjónum; hvað það
væri undarlegt að hún skyldi geima vetrarforðann sinn í
sorpinum. Þá segir ein skólkan við undrun.

„Hvað eru þeir að tala um? hvar er þessi sorpur á sjónum"

Henni var þá minnt miðjönum orðað, ein segir

„Hann er í hausnum." þá segir önnur

„Nei, hann er á bakinu á henni." þá

„það er ekki satt, segir sú þriðja, hann er í vasanum
á henni."

Seinasta þeim ekki; segir sú fjórða, Sjáðu hann er
hjúna á höfðinum á henni:"

„Nú, það er þá alveg eins og á kúnum." Ánægðar
skólkur.

Rósa G. Jónsdóttir

Skjalasafnið Ísafirði

Íngjaldur

| 4 Löluð. | Brekku 7. mars 1917 | Þátt. |

Vingjarnlegt orð.

Það getur oft komið sjer vel, að vera vingjarnlegur við þá sem maður umgengst, hvort heldur það eru vinir eður, vandamenn, eða alveg óviðkomandi. Því maður er enn manna lundum og eiga þá vini, sem hafa vingjarnlega við þá. Jeg hef oft sjeð dæmi til þess, að þeir sem eru öðrum fremri að einhverju leiti, annaðhvort efnaðri eða betur upplýstir. Honum þíðist minnkun að umgangast eða hafa við hann, sem honum er minni, jafnvel þó þeir hafi verið vanir áður, meðan báðir áttu við sama kjör að búa.

Þetta er ekki allur, það er langt frá því.

Eitt orð, ef það er hlýtt, getur gert mikið að verkum. Vingjarnlegt orð getur ráðið skiftum, sem umkringja hjartað, og eins fjós þungað inn. Vingjarnlegt ~~orðtak~~ handtak, getur frelsað sál frá örvæntingu. Vinalegt bros, getur stöðvað tárin í augunum.

Nýr flokk í bug minnaga, sem fig las þegar fig var ungur. Fígaður lítla var nýkominn í

Skjalasafnið Ísafirði

skólan og nú hafði kennarin búið í höfuðinu á sér
kenni, hún sat með forskriftina fyrir framan
sig, óstöðug hugsun og vanlíðan. Forskriftin
var svo fín og falleg og Sigríður litla hugsaði
með sjer, þetta gat jeg aldrei; en jeg verð samt
að reyna það, jeg geri það eins og jeg get. Hún
fór að reyna. Hún komst niður á hálfa síð-
una og það var ljóta klórið. Einhver skallyndis
hreimur, sem þótzist vera kominn lengra, gagn-
ist í bókina hennar og sagði: „En það skammalaust
hræpa spark." Aumina Sigríður fór að gráta og vest
sj állu var, að kennarin kom nú að skoða bókina
hennar. Hún var svo hrædd við árásum, en
kennarin brosti við og sagði við hana vingjarn-
lega. „Eg sje að þú ert að reyna að vanda sig." og
hún hughreystist mikið og vandaði sig betur, en
kennarin var ekki svo strangur; hann sagði líka
stúlkunni til, með mesta lipurð og bezta svo við
„þegar viljin er góður, þá koma framfarirnar á
eftir." Vingjarnlegt orð getur leitt til óútmá-
anlegs og margfalds góðs. Hlýtt geðbrigði kemur
sjer illa og varla margan, að vera óvingjarnlegur
við þá, sem eru minni máttar. Það er oftast
nær, að þeir sem eru sjálfir ódrengir, að þeir líta

Skjalasafnið Ísafirði

það vita af því, sem eru unnin það gegnir. En þeir
sem eru (unnin það gegnir) vinalegri við hjú sín,
eða það sem þeir eru gyðingar, þeir þá það
mang borgað, Þjónum verður vel við húsbónda
sína af því þeir eru allar eru vinsamlegri við
þau, þau vinda húsbóndanum holl og hyggjast við að
gera húsbóndanum allt til góðs og borga með
því hið vingjarnlega viðmót. Ég man í fyrsta
sinn þegar ég fór til vandalausra, að mér
þótti ekki einu sinni neytt, eins og aðrir
væri vinarlegt við mig og talað við mig hlýlega,
því það fannst mér verkið vera léttara, því það
var mér eins eru ljúft að gjöra þeim.

Það er hegðanlegur og ekki dyggðugt að vera
óánægður og blóður við það, sem maður um-
gengst, einkum ef hann er munaðarlaus eða á
bágt, því það gjörir þeim með báðum og gjöt
öðrum óhamingjuna ákveðilegri og með því gefur
maður eignast marga góða vini.

Þjóðm Einarsson.

Spakmæli:

Spakmælin er mannasögn, sem vitrir menn
og spakleikir, það vitnum við öll. Ef menn eyða öllu

(27)

ällu sem menn hafa, þaí geta þeir ekki gert ödrum
gott og eiga alls böm sín nyga þannig, ad hagur
þeirra verdi gódur, þegar þeim fara ad eiga med
sig sjálfa. Allir ættu ad vera sparsamir, en þó
einkum þeir sem eiga kom og böm. Menn hafa
því midur opt þaí óhagstæda tilhneigingu, ad vilja
eiga betra en efnin leifa, eda þaí ad eiga betra
en efnin leifa framast. Menn af hverri stétt sem
einkum audugir adalsmenn meiga hafa samskot
bíl af því, hversu þeir gefa ödrum ill dæmi med
eydslusemi sinni. Þeir hafa dýrindis hesta og vagna
á, ábuddar skósveinum og glæsileg föt. En alla þessa
vidhöfn þeirra ádeilis líkla verdmeiga ánaegju, sem þeir
ekki eiga, en þad leidir opt mikid ill af sjer
Þessir menn gefa audvitad vond orsök eidsvara
samir af því, ad lekgir þeirra eru ad jafnadi mikid
og sömuleidis mjög vissar. En dæmin sem þeir
gefa af sjer eru ekki gód. Kaupmenn og þeirra
menn vilja jafnan ekki ad fólk af betra bagga
bíl þess, ad koma mönnum á þaí lúa, ad þeir sjen
í kynni vid adalsmenn og digna menn, þeir þá
sjer dýrindis hesta og vagna, hafa óhóf
legar áhyggjur og þá sjer glæsileg föt, en ekkjur
eru ad jafnadi mjög árvissar og stundum missir

(27)

peningar meðurinn alt sem hann á til, stundum
biggdast honum góðar gjörvarvonir og stundum per
hann á höfuðið og þvi að skipa vinir hans biggdast.

Fll dæmi hefðu þólaino gefur meira illt dæmi of
fjár. Manni hættar horgaran og verkamenn, vilja mi
lifa svo miklu betur sem þeir meiga, eða öllu
heldur fremur en þeir megna, og þessi ólagaða
tilhneiging þer með sparsemina, og allt það gott, sem
hún hefir í för með sjer. Sparsemi má helzt
ekki rugla saman við nísku, eins og sumir gera
sem þá sem fara sparlt með eyri sín, að þeim þiki
vænt að fjeð. Nískan miðar einungis að því, að
hrúga saman sem mestum peningum sem verða
má. Nirfillin eða manaygrúskin þekkir engra aðra
skemtun, en að liggja á peningum sínum, eins og
ormur á gulli. Sparnaðarmaðurinn ver hæfilega miklu
af fje sínu til góðra og gagnlegra skemtana.

Manaygrúskin líkar á peninga sína eins eins og
mark og mið að sem hann geim og fær aldrei nóg.
Sparnaðarmaðurinn skoðar þá ekki öðruvísi en sjóð
undal til þess að efla hagsæld sjálfs sín og vanda-
manna sinna. Það er skylda allra manna hvöt
ungra og gamalla, að þeir skimsamlega með eyri sín.
Tilgangurinn með sparnaðinum er þegar þeir hann

Skjalasafnið Ísafirði

er þá að verða ekki öðrum háður, en þaðanaf verður hugsunin helyður að gera menn göfuglyndari; ef þeir eiga misaca sjónar á takmarkinu, en þá eru þeim að þvegja nokkuð saman, hann er orðin þar um að þenna máig sán og hafa sín hagsmunum annara

Sá sem hefir dregið saman nokkurn fjárstofn, getur hugsað sólejan sit ókomna tíman, þá að hann missi ekkinna sína, annað hvort af þeir að hann þar enga vinnu, eða af þeir að hann verður veikur.

Þá getur hann tjálfað sjer með fjár sjé, sem hann hefir dregið saman og sem þá verður honum sit ómakaulega gagns og óðrum hann ara að vinnuleisi tíma verður honum eigi að falli.

Jóna Einarsdóttir

Sundið

Það hefir sit skamma tíma verið talin mesta villeisa og ávikarkapur að baða sig, talið skaðvæði fyrir líf og heilsu. Það hafa sjálfsagt margir heyrt þetta viðkvæði: „Þeir getur forkjólast eða orðið ónkulka á þessu, þetta er ekki nema óþarfar og hættulegur líkamsæfingur"

Þá hafa ekki margir sem von er á kunnað að sínda, en þetta er nú sem betur fer óðum að breytast til batnaðar. Ýmsstaðar hafa verið stofnaðar sundskóla

og viða kaldeki sunelnámskeið, sem er að sjálfsögðu mikið
gagn að, því það gefa almenn fleiri náð til þeirra en
skólanna. Þó ekki eg hægt að verða fullnuma í sund
á þeim tíma, þá er þó hægjara að æfa það og þá lærir
sumir að læra það til fullnustu, þegar búið er að byrja.

Allir vita að sundið er holl og skemtileg íþrótt
En hvernig stendur þá á því að svo fáir kafa lagst um
að læra það? Alla að það sé ekki og gamla dáðleysi
inn og deyfðin; að koma sjer ekki að því. Margir
munu nú segja, að þeir hafi ekki áðurnefnd til að læra sund
og halda því síðan við, svo það gleymist ekki. Þetta getur
nú verið satt, en það er ekki allir svo hyggnir við stöf
sín, að þeir geti það ekki. Eg er viss um, að það eru margir,
sem hafa áðurnefnd til þess, en láta það ónotað, af því að
þeir hafa engan áhuga. Sjón er sögu ríkari, að læra þessa nytsömu
íþrótt og hugsa sem svo, að það megi vel koma
af með að læra þetta ekki:

Sem betur fer hefir altaf verið hugsað við sem hinn mesta
heyskaparskrekk. Grettis sundið úr Drangey, en jafnframt
sakar, að slíkt gat ekki átt sjer stað nú á dögum.

Skjöldurinn var svo afburðamaður, að hann þurfti ekki að
reyna það, sem forfeður okkar gátu. En reynslan
sýnir ámátað, hún sýnir, að hagur er að kunnað kunni
af áhuga og kraftar en ósunnað. Sjón mokkurn ámun

Skjalasafnið Ísafirði

einki maður úr Reykjavík nema einu langt og
Greitt förðum, og með líkamanum gátu honum líka
lega fáið svo fram, að hann gæti synt eina langa
eina. Af þessu sjást að menn geta synt eina langa og
áðan, bara ef þeir sýnda það og reyna að verða svo
fullkomnir sem unt er, eins er með hverja aðra
íþrótt sem er. Margir sem hafa verið sundir, hafa
oft bjargað bæði sjer og öðrum, þegar þeir hafa dott.
ið í sjó eða vatn. Líklega hefðu þeir drukknað,
ef að einhverjum hefði verið almennt, en
hún hefir verið. Þess em mörg dæmi, að menn
hafa drukknað svo nærri landi, að þeir hefðu getað
komist af, hefðu þeir kunnað dálítið í sundi.

Vonandi gefum við öllr lærð eitthvað í þessari
íþrótt, því að íþróttaflokkur er að minnsta kosti
og sund er eitt af þeim íþróttum, sem það hefir
líkið á' öðrum sína.

Helgi Guðmundsson.

Hvernig á' ég að fara að því, að verða góður félagsmaður?
Jeg er félagsmaður í U. M. F. „Vorboði", og einn félagsm.
að nafninu ekkert annað. Jeg á' að vinna að hvíll
ens og líðs og þroska og efla félagið eftir megni
En hvað geri jeg? Jeg kem aðeins á' fund, sit þar

Skjalasafnið Ísafirði

á meðan fundurinn er, hef oftar farið heim en vant er, hvað þá heldur að ég skammi mig til að mæta fjelagsmál. Nei, öðru máli er ekki að gegna með bindindið. Ég lít í einu orði sagt öll fjelagsmál þau sem fyrir koma á opnum garði og meðan. En til hvers er ég þá annars að fara á fund? Eða öllu heldur, hvað hef ég að gera með, að vera í fjelaginu, fyrst ég er aldrei áhugasamur fyrir fjelagsskapnum? Ekki neitt. Ég er bara óðum til leiðinda, því ég veit það fyrir víst, að góðum fjelögum er ekki nema leiðindi; að hafa mig eða mína líka finst ég er aldrei nýtur. En af hverju gekk ég í fjelagið? Kannski að það hafi einungis verið af því, að ég hafi haldið að ég gæti aflað mjer betur, fengið aftur rakkjuna til að dansa eða eitthvað þvíumlíkt.

Eða að ég hafi gengið í fjelagið hugsunarlaust? ekki dugað það, að ég fyrst reyni að gjöra mig að bæjarfulltrúa og fara á fund, en ekkert að skafa að fjelagsmálum, hugsað svona að líkindum það. Þetta hugsa ég að ýmsir segi: En því verð ég að ráða hvað ég geri. Get ég þá orðið betri fjelagsmaður? Ég held að geta það. En hvernig gek ég þá orðið góður fjelagsm.? Ég á að sækja vel fundi vera stundvís. Hlýða mjer skilmerkilega á fundi, vera kurteis. Hugsa vel um málefnin, sem á að ræða á

Skjalasafnið Ísafirði

fundunum, adur en eg fer i stad ad heiman, svo
eg geti ekid þátt i samsædunum. Skrifa greinar
i blædid og vernda til þess sem best eg get. Ef eg er
kosin i verkefnisnefnd, þá ad koma med gód verkefni
á fundin. Eg vil ad vinna med ad efnga ad fjelagsskapn-
um. Eg vil ad temja mjer sjálfsæmi, skynsemi
semi og mest fleira til þess ad geta ordid mikill
fjelagsmadur.

Gunnar Gudmundsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Forgjaldan

| 5töflub. | Villingadal 1917 | Þörg. |

Vanit.

Vit lifna laka lundar og lengjast fjöll um leið
Grösköll skepnan skundar skógi skæri runnar við.

Það er vongaveli að vorið komi aftur, þarsem
veturin hefi verið svo góður. Jarðlakk nýjir pessi-
lítlu blaka í laug. Það er gaðiolegt hilkuyrpum að vorið
skuli vera á naðinel, þá er líka vist um, að við lítöflu-
öll hit vorsins, að sjá náttúruna klæðast sínum fagra
vorskrúða. Nýir fúnar það vera skemtilegasta árs-
tíðin, þvi þá er alt að lifna. Blómin og gróðin alls
hafa legið í dvala gegn hörku vetrarins, veturin.

Oliver gekk kosið sjer beint skemtunar en þá,
að vera á gangi á fögrum vorkvöldi, um sólarlag,
um fagra velli, þar sem margum blómum og
góðum er óspað á braut vora. Eða ganga með sjá-
varströndu og sjá hið óskaplega hafi algleym-
ing. Eða sjá það speglfagurt sem skýdubjörn, og
sjá hina miklu breitingu, sem verður á öllu, þeg-
ar sólin er að ganga til viðar, eða hlusta á fugla
söngin, sem syngja svo unaðslega fyrir oskun.

(34)

Skjalasafnið Ísafirði

„Um sumarid bidu og vorköllin löng" Eins og ekk
af skólunum vorum sega. Jeg hef altaf blaskad
hit vorasta, en med kvad ad fara fegar jeg var barn
fá blaskadi jeg mest hit ad geta farid ad leika mjer
med gullin mín, sem jeg hafdi fyrri alvarinnar fjár-
ad: kyr, kindur og hesta, sem jeg kunni ad setja hit.
beitar, en beislarnir voru ekki sama, en hann
Bárdarhöll, sem jeg hafdi fyrir fjöll og fyrnindi
til ad reka fjárhaginn í. Já var sad med af þessu
sem jeg blaskadi hit vorasta, en nú fe blaskar jeg ekki
hit vorasta af þessu, því nú er jeg hætt ad leika mjer
ad skeljum, en nú blaskar jeg hit sem ad skoda fegurd
náttúrunnar, sem er svo fjölbreytt og margbreytt
ef jeg kann ad nefna það. En öllum líkindum ekkert
ad síður gaman ad blómunum, sem eru svo undur-
fögur sem mjúkasta vorblóm. En vid eigum ad
minnast þess, ad vid eigum eigum eitt af þessum
vorblómum, sem vid verdum ad líkja ad svo mörgu vel-
vo sad gódi lífad fyrir kulda og frosti vetrarins.

Þó ekki hafi farid vidar vered frostamikill, þá
hefir hann þó þrengt ad almenningi og hefir það
einnig náð til okkar Vorblóm-eigandanna, því ala
drei hefir blessad fjelagid okkar verid jafn bágstatt
eins og það ad líkindum er nú. Þeir verdum vid ad

Skjalasafnið Ísafirði

vegna að skiðja það eftir mætti svo við komumst hjá að þeir takmarki sem þeir hafði sett.

Svo óska jeg „Vorboðum" og öllum öllum hjálagsfólkinu mínum gleðilegs sumars, og vona að við skiðjum öll að því, að „Vorboðinn" okkar geti liðið sem best.

Sólveig Jónsdóttir

Ástjarni:

Um hvern mætti fara mörgum orðum, ef ekki væri að þekkingu til þess. Ástjarni er fleirum mannkind. því sín heimur getur fáir lifað, eða með öðrum orðum komist áfram í heiminum. Það vegna er nauðsynlegt að þroska mannlegu eiginleikana sem fyrst, að mega gilda vinnumaur, og góður og áreiðanlegur vinnu kemst með sín best áfram. Það er ekki svo að skylja að maður eigi alltaf að vera vinnandi! nei! það verður að gefa hjá í því sem öðru og hvíla sig inn á milli svo við vinnum að hann vinni sjálfur upp, eða hvíla ekki líkama sinn, eða unna sjálfum aldrei gleði á þessu. Nei það þarf að hafa hóf á vinnunni, bæði hjá börnum og fullorðnum, hjá þeim sem ætla eiga að eiga Íslenska húsbændum sem hald- ast hefur á hjónum sínum, með því að gefa þeim

Skjalasafnið Ísafirði

ökökupiinum þí þrá vinnum. En oftur á móti hafa
mögum við að gera unglingum of mikið frelsi og
haf þá hugmynd, að þeir ejú ekki búnir að þó hag=
an þroska til að vinna. En það er spurnmál, hvort
þeir eru betur þroskaðir, til að taka á móti mögu,
sem þeir bæði hugsa og ejá í miðjöfnum fjelags=
skap, sem oft getur verið óldrum einkanlega í
kaupstöðum. „Þeir oft eru miðjafnir sendir í möga
fjé," segir máltækið. Þessvegna ætti allir að hafa
það hugfast að innræta dotturinni að velja ejer
ávalt góðan fjelagsskap, sem ujrkræði hana um
eitthvað gott, annaðhvort merkilegt eða ómerkilegt.
og hafa það hugfast og jafnan vera vakandi fyr
fyrir því að iðjusemin sé í því fólgin, að hafa
altaf eitthvað gott fyrir stafni og gefa ódrum
ekki eftir dam.

Jóna Jónsdóttir

Hugulsemi.

Hugulsemin er ekki af þíðingar minni atriðum
í lífsskrá okkar, hún er í því fólgin að vera hjálp=
samur um velferð sína og annara. Að hafa það
hugfast hvað er manni fyrir bestu, og líka hvað er ó=
mest fyrir mann, hvort heldur að það sé lítil hjálp eða

Skjalasafnið Ísafirði

sjáver. Hefði hver maður það fyrir mark og mið að
vera hugsunarsamur um ókunnia hinum, að láta sjer ekki
skánda á sama hvorju fram fer, hvort heldur það er ilt
eða gott, í því andlega eða veraldlega. Því við vitum
að það er mörg dæmi til, margar sögur, um alla ókk-
ur hvað hugsuleysinu getur gert að verkum, sjúkl-
er sjálfa sjálfum. En það vitum við öll, að það má mis-
brúka hana eins og annað, með því að nota það hvort
að gera eitthvað illt af sjer, eða það sem ekki er sóma-
samlegt á nokkurn veg. Eins og sjá má á ýmsum
þá höfum við mörg dæmi bæði í bókum og öðru

Jeg man sjerstaklega eftir einni smásögu, sem jeg las
þegar jeg var barn. Sagan hljóðar á þessa leið.

„Jeg gekk niður stræti og á undan mjer gekk dreng-
ur, sem varla gat verið eldri en 10 ára, allt í einu
hljóp hann út af vegínum, og staðnæmdi sig fljótlega
sem lá á miðri götunni. Skammt frá drengnum stóðmað-
ur og horfði hann með sjer, að hann mundi ætla að
kasta því á sig; og segir: „Þessir drengir þurfa altaf
að hafa eitthvað handbært til þeirra bragða," en sjálf
á eftir sjer hann að drengnum leggur flöskubrotið á
afvikinn stað, kastar því í snarhendingu Honum þótti
þetta einkennilegt og sjer drenginn enn leið og hann
gekk framhjá, hvað hann hafði ætlað að gera meðgleð

Skjalasafnið Ísafirði

Drengurinn svarar á þessa leið: „Það var þarna sjálfr fyrir heilaþökunum og þeir gáðu oftigið á það og mátti sig." Þarna sjáum við hvað lítil drengurinn var hugsunarsamur, að taka glerbrotið upp og vefja því svo að hvassar, eða hvað sem fór um vefjin, gata ekki mátt sig á því. „Eftekrt dæmi er svo fjótt, að eitthvað gott megi ekki af því læra," segir málaskáld. Því það er áreiðanlegt að sjá dæmið fjótt, þá má læra það af því að breiða betur.

Jón Þorbjörnsson.

Árstíðirnar.

Árinu er skipt í fjóra parta, er heita: vetur, sumar, vor og haust. Vá er það vetrinum, sem liggur eins og fjötrfang yfir jörðina. Hann breiðir sú snjónum sín yfir hana, þá það sé komið á síðari hluta hans.

Haglél þjóta með ógnarhraða fyrir vindinum og eiga sér hvergi griðastað, nema þar sem þau geta fengið skjól í lautum og dældum; þar sem vindurinn kemst ekki að þeim, til þess að þeyta þeim upp í loftið á ný. En vetrinum gáðir ekki að því, sem hann er í algleymingi sínum, í snjóaloftjörninni, að að sá sínu sæði; hann veit ekki af, fyr en

að því vekur, að það er annað, sem kemur upp í hugann, vekur vellíðan hjá og sem að völdum, það er vond. Það veldur með öðrum orðum til hvaða landa- ins okkar, viðvaneli það, að þar er engu að matta nema köldum vetri. En þó fer svo, að vetrinn verður að láta undan; hann er ekkert annað en handrukkarinn og kuldinn, og því hlýtur hann að flýja þegar sólin hinn hlýji blær, sem fylgir vorinu hugsar á hann.

Nú er vorblærinn búinn að segja. Hann veður nú ekki við sig, að hann skuli nú vera orðin einvaldur. Og hann flýtur og skoppar yfir landið, hann er svo léttur á sér, að hann virðist hvergi koma við jörðina. Það er ekki einungis vorblærinn, sem kallast yfir hvítklæddu vetrarins, heldur einnig allt líf á jörð- inni. Blómin fara að hefja sig upp úr jörðinni til þess að njóta sólarinnar. Barnið fara að hlæja sig undir, að nota, sem best vorið, og einnig að hjálpa hungruðum til að vaxa, með því að bera á hinn ábúnd. Búpeningurinn fer að dreifa sjálfum hagana, til að leika sér að sem betur fæðu.

Með öðrum orðum, það fæðist líf og fjör yfir allt lífandi á jörðinni. En vorið á einnig enda, en hann er öðruvísi hugsaður, en endir vetrarins.

Sumarið kemur og vill nú í vellíðanstaðinn, en það.

Skjalasafnið Ísafirði

er svo samvaxid vanin að því kemur ekki til hug-
ar, að reka það burtu; hellur geir það hamla
milli sín og þess. Þannig eru þá komin tvö
ríki að völdum, sem stefna bæði að sama takmark-
inu. Vald vill það líka, að sumarið skipin að sam-
vana takmarkinu og það gjálpa; þess vegna hugs-
ar því ekkert við, þó það verði vart við að sum-
arið eyði að nálgast. Sumarið er aðalbjarg búsins mann-
anna bæði á sjó og landi. Þjóðminningin fara sér á hapið, þá
að selkja þjóðinn, flytja hann í land, verka hann
og selja hann síðan til annara landa fyrir afarháu
verð. Landbóndinn aftur á móti fer að hugsa
handa þjónaði sínum, til þess að hann falli
ekki fyrir X veldinum. Jurtirnar herða sig að
noða góða sumar, til þess að þroskast, svo að þar
geti gert afkvæmi sín sem best úr garði undir
veðrabrigðunum. En mitt í þessari samvinnu
kemur hungrið og byrjar til að vaka.

(Framh.)

Skjalasafnið Ísafirði

Íngjaldur.

| 6. tölubl. | Ísfjadal. 1907. | 9. arg. |

Eining eda óeining.

Eining eda óeining

Eins og allir vida eru pessir tyfir skandandi timar erfidir fyrir oss, islendinga enda fádt ad vid ödum svo heppnir ad vera ekki nær himum hradilegu blódsúthellingum og skirjöld, sem geysar yfir nædstum allri heimsins. Pá kemur pad ad gódu ad „landid okkar áskæra“ eyjan. hólmsins úti i regnhafi, er „langt frá ödrum pjódum.“ Padan ad visu ekki i fyrsta sinni, sem fjarlægdin hefir vrdid oss til gódz. ef vid adeins notudum hana rjett.

Forfedrum okkar, sem fyrst byggdu landid, var pad gridarstadur, pegar peim fanst yfirgangur annara höfdingja ætla ad vinna bug á sér. Fóru peir pá lengra i burt med fjármuni sina og eigur frjálsir og öllum mönnum óháddir.

Peir reistu sér byggdir og bú
i blómgrendri dalanna skauti,
ökust ad ifrjádi og frægd,
undu svo gladir vid sitt.

(1/8)

Skjalasafnið Ísafirði

Þeir yrktu sinar eigin jarðir og sigldu sínum
eigin skipum.
Þá var bjart yfir sveitum,
birki á hólum og lautum
Fagurbygt fley fyrir sandi.
Friður og hamingja í landi.

En svo kemur myrkrið, myrkrið sem grípur sig
yfir bygð og bú. Fyrst óskjörnlegt kapp að verða sem mestu,
síðan grimd og drápsmargyrni að bola aðra undir
sig með valdi og síðast og verst, slægð, grimdarleg slægð,
sem varð. Þeim þó sjálfum er notuðu til fals og
auðvitað hinum líka. Þeir grófu gröf undir fótum
hvers annars, en gröfin varð of stór; þeir fellu ekki
einungis sjálfir í gröfina, heldur öll þjóðin og eftir
komendur hennar lágu þar fjötraðir í fleyginni aldir.

Þetta var þjóðin, sem átti landið. Þjóðin, sem átti
svo fagra framtíð fyrir höndum. Þjóðin, sem var
frjáls og óháð, var allt í einu orðin ófrjáls, varð að gera
allt að annara vilja. Frelsið komið í stað nægta,
Fjötur í stað frelsis. En hversvegna? Hversvegna
var gröfin grafin undan stoðum og fjötrum hert?

Af drottinsvikagirni, samviskuleysi og óeiningu
Er það ekki hryllilegt að mennirnir skuli vera
blindir og grimmir að láta þessa lesti ná svo

Skjalasafnið Ísafirði

lökum á sér, að þeir svífist ekki að steipa ójálfum sér og öðrum í þvi líka óhamingju, sem af þessu hefir leitt og leiðir? Já bugir miljóna verð að líða hörmung og dauða fyrir drottnunargirni, ágirnd og óeiningu örfárra manna.

Sem betur fer, er nú öfundsið, sem hefir legið eins og maðkur í þjóðinni, farið að þverra fjötrin að losna. Þjóðin er vöknuð til meðvitundar um sjálfa sig. Veit að hún er þjóð, sem hefir rétt til að þess að lifa, sem frjáls og óháð þjóð.

Dagsbrún gónar í austri, allir nýtir menn taka til starfa því „morgunstund ber gull í munni".

En þó er ekki dagsbrúnarstundin hreinn og ber eins og hann ætti að vera eftir svo langt náttmyrkur. Nei enn þá svífa kolsvartir skýjabólstrar um austurloftið, skýjabólstrar samúðarleysi og óeiningar. Hvervetna í mannfélaginu gægist, þessi gallar fram eins og kolsvartar, draugalegar vofur, sem ganga í erfðir mann fram af manni, kynslóð eftir kynslóð. En er það ekki skylda okkar, sem viljum heita og vera sannir íslendingar, að hrinda frá okkur þessum leiðu draugum óeiningarinnar og bæta fyrir heimsku feðra okkar, með því að reyna af fremsta megni að vinna upp það sem

Skjalasafnið Ísafirði

þjóðin hefir lagað, Þýna að vel, íslenska þjóðin, se
far um að stjórna sér sjálf og séum þess verðir að
eiga það land, sem við byggjum. En til þess að
ná þessu takmarki, verðum við að starfa á nýjum
grundvelli, láta vitið verða ekkur til varnaðar,
en góðu dæmin verðum við að hafa til fyrir myndar
og af hvoru tveggja höfum við nóg. Starfið er svo
margt og á svo mörgum sviðum að ómögulegt er að
koma með dæmi, sem hljóða upp á hvern einstakan
það yrði of langt mál. Hver getur lokið dæmi af
sínum skyldum þyrir vennara, sem hefir unnið sér
eitthvað til ágætis í þarfir þjóðfelagsins. En eitt
verður öllum að vera sameiginlegt og það er, að í hverju
skóla sem maðurinn lifir, verður samúð, eining,
og felagsskapur, að vera ofar fram yfir allt annað.
Enginn sem ætlar að vera þjóðfelaginu til gagns, getur
náð tilgangi sínum með því að pukra sér og laka
ekki þátt í kjörum annara, að minnu leiti.
Enginn er svo sjálfstæður að hann geti verið án annara.
Ef starfið á að vera nokkuð starf í raunninni, þá
verða allir að vera eitt „Því margra handa höndin ein og ein"
Nú standa yfir þeir tímar, sem ægilegastir hafa
orðið í mannkynssögunni. og þó að við séum langt
frá aðalstöðvum þessa hrikalega leiks, þá finum við

Skjalasafnið Ísafirði

þó að kenna tilfinnanlega á þessu villidýrslega grimdar-
æði á innan hátt. Svo nú veitir ekki af að búa sem best að
sínu. Ekki svo að skilja að hver einstakur eigi að hugsa ein-
göngu um sjálfan sig. Heldur að allir leggi saman til þess að
standast yfirvofandi erfiðleika. Ef ekki er hægt að lifa með
aukinni samúð og samvinnu, þá verður ekki betra
að bað basla sér. Ef þeir sem betur eru staddir í sveitinni
láta sér standa á sama um þá sem minni máttar eru,
eða vilja engin mök við þá hafa og jafnvel gera þeim lífið
sem erfiðast. Þá verða þeir, þegar enginn vill stíga þá í
reinu, að leita á náðir sveitarinnar, svo ill sem það er, en
hver ber svo byrðina? Þeir sem betur eru staddir, en hver vit-
orema þeir komi allir á eftir, því þeir vilja ekki samvinnuna,
1. 2
eru sinni, hver með öðrum. Þetta hljóta allir að sjá.
því dæmin eru svo mý mörg, sem sýna og sanna hvað óein-
ing og óféjagskapur hefir kamið til leiðar. Eg hefi áður minst á
líka
hvernig forfeðrum okkar varð það að falli, sem þið vitið öll,
og trú dæmi höfum við, sem nú eru að gerast í öprðum
Jeg nefni aðeins hvar þjóðir, rússa og þjóðverja. Hjá hverjum
er minnin meiri? Og hver þeirra hefir sýnt meiri þraut-
seggju, staðið sig betur? Af hverju sýnum við íslendingar
ekki meira samúð og einingu? Af hverju getur enginn
félagsskapur þrifist hjá okkur? Hvers vegna þurfum við
svo mikið sér en störfum svo lítið saman? sem við

Skjalasafnið Ísafirði

sjáum þó að er okkur til margfaldrar bölfunar.
Er það af því að við þykumst svo miklir menn að
við getum ekki gert svo lítið úr okkur að byggja samvin
annara? En er það af því að hver þykist mestur, sem
~~vant~~ ekki þurfa að stoð annara? Nei, við erum svo
vel auðugir af óánægju að hún ræður lögum og lofum
hjá okkur. Mér finst sá vera mestur maður sem
sýnir samúð og einingu í öllu sem sameiginlegt getur
verið, en er þó sjálfstæður í hugsunum og gerðum..

Þjóðin er fátæk og smá, það veitir því ekki
af að sameina þá litlu krafta, sem til eru svo við getum
staðið á móti hinni óbliðu veðráttu og hrjóstugu nátt-
úru, sem við eigum við að búa, og ýmsa aðra örðugleika.

Landinum, dalurinn okkar er að vísu fámennur og
hrjóstugur, en hann er þó mörgum dölum frjósamari og
fegurri. En þá frjósamari, fegurri og meira aðlaðandi
væri að búa hjer, ef samúð og eining væri meðal búand-
anna. Mjer hefir fundist mikið vanta á að svo sé, en þó
hefi jeg verið hjer meðal svo fárra manna,
sem eru að mer virðist á svipaðri hillu í mannfélagi
og á sama starfsviði; það get jeg ekki skilið. Þó
meiningarmunur verði á stöku meðal manna, þá er
engin ástæða til þess að draga sig í hlé fyrir það, eða
vinna bæði verklega og andlega á móti þeim mönnum,

sem hafa ekki sömu skoðanir. Slíkt er fjarstæða.
Fjelagsleysi eða óeining og ágreiningur, eru sitt hvað.
Meiningarmunur getur orðið jafnvel á milli bestu
vina, en geta unnið saman og að sama markmiði
fyrir það. Það er misskilningur ef einhver hugsar, að sá
sem ekki vill hafa með sjer sammunu eða fjelago=
skaps, en þrykrar einn sér í sínu horni, sé sjálfum
sér bestur. Nei þvert á móti, hann er sjálfum sér
verstur. Hann hefir sjálfur eins ílt af andróðri
sínum móti því, sem bestir á að fara, eins og hinn
sem fyrir því á að verða.

Til þess að vera nýtir menn í þjóðfjelaginu
verðum við að reka á dyr, allar óeiningar, samviðar=
leysi og drottnunargirni, en taka undir með skáldinu
og segja og frankvæma:

„Grœðum saman mein og mein
metumst ei við grannana.
Leggjum saman stein við stein
stöðjum hverjir annan. os. fr.“

(M. Jn.)

Einar Guðmundsson

Niðurlag Árstíðirnar.

Því þykir mér vóg komið af því góða, og vill
því fara að búa máltíðunum undir hinn kalda og

Skjalasafnið Ísafirði

Linnna vetur, sem er nú í mánd.

Hausið smáeydir fegurð máttúrunnar. Blómin fara að dofna, þau tapa sumarglediinni, og sumarskrautinu. Þau legga blöðin saman og leggast flest niður að jörðinni. Menninnir fara þá að hlúa að sínu og öðru, sem þeir þurfa t. d. undirbúa aftur göt á húsum sínum af því þau brjóst við, að fari að blása hulda innum þau. En áður höfðu geislar sólarinnar, leikið sér að því að smjúga í gegnum þau og ~~brotna~~ bossu þurrkið dimmu herbergin þeirra.

Hagalín Guðmundsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur

| 7. tölub. | Sæból 1907 | 9. arg. |

Heilbrigði og gladlindi.

Verum glöð hvað sem ágengur og berum ekki áhyggju fyrir neinn. Gladlindi niður brautina um veglausar en áhyggjan kastar steinum á götu okkar sem við hljótum að falla um.

Þótt eitthvað mótrækt komi fyrir verður það aldrei lækað með áhyggjum þvert á móti eru þær þess eðlis að þær veikja það afl sem okkur er til þess gefið að bera birðar mótlætisins. Það er satt að stillingu þarf til þess að vera gladlindur þegar alt virðist ganga sem snest á móti manni og engin leið er sjáanleg út úr ógöngunum, en áhyggjurnar eru auðkabirði, og sá sem nóg hefir að bera áður ætti sannarlega ekki að bæta á herðar sér auðkapunga. Óhyggilegt mundum við telja ef við sæum ferðamann, sem bæri svo þunga byrði að hann hefði varla komist áfram en bæki stein eða sandpoka í viðbót til þess að ofbjóða kröftum sínum enn meira. Slíkan mann mundum við telja vitskertan. En hver er munurinn á honum og þeim sem bætir áhyggjunum á mótlætið

Skjalasafnið Ísafirði

og veikir þannig kraftana til að bera mótlætið minnk-
inn þ.e. als engin þeir dreya báðir sömu heimskuna.

Hugsunin og líkaminn verða að vinna saman
hugsunin hefir stór og mikil áhrif á líkamann neiði-
kast, ánægjustund, öfund eða afbrigðisemi, hatur eða
gæðilska þó ekki sje nema um stundar-sakir eðis miðri
lífskraftinn en heilt dagsverk við erfiðisvinnu.

Reynum að reka burt allar þær hugsanir sem gera
okkur vansæl með hugsunum er veita okkur ánæu

Það er stundum erfitt að vera ljettur í lund
þegar, sem mest gengur á móti, en það má læra það
alveg eins og hvað annað læra það alveg eins, og að leva
og skrifa, eða nóta-kjálkest, eða þara á skautu.

Ef við berum áhyggjurnar saman burða við heilsu
okkar þá veikir það heilsuna, deifir lífsgæðið, minkar
lífsþróttinn. Sumir halda að þeir lifi ekki heilbrigðu
lífi nema þui að eins að þeir sjen auðugir; en það-
misskilningur. Það er að vísu satt að auðugt fólk getur
gert sér það til heilsubótar, sem fátæku fólki er ómögu-
legt. En margir auðmenn lifa óheilnæmu lífi, sökum
þess að þeir kaupa ýmislegt og neyta þess, sem ekki er
holt. Vera má að við verum of fátæk til að búa í
eins vönduðu húsi og við óskum eftir, það má vera að
við getum ekki fengið þá stöðu, sem við kysum helst;

en hugarfar okkar hefir mikil áhrif á þetta. Ef áneu
gislar streyma út frá sál okkar, þá verður sá svipur
á húsinu okkar innra og ytra sem gerir okkur eins
ánægð með það eins og komungum með höll sinia jafn-
vel þótt það væri sé torfbær. Ef við erum í góðu skapi
við okkar leisum það vel af hendi með samviskusemi
nákvæmni, þá veitis það okkur áneu jafnvel þá
það sé ekki annað en að gljá skó eða hirða sinn.
Þótt við sjeum þátok og eigum ekki margar krónu
i bankanum eða önnur auðæfi, þá er það ómissleg
sem ekki er hægt að varna okkur og við getum veitt
okkur kostnaðar laust. Það kostar ekkert að gæta þes
að vera hreinn; það kostar ekkert að hafa laus á sér
fötin til þess að hvergi sé hindruð blóðrás; það
kostar ekkert að hafa opna glugga á húsinu sínu;
það kostar að anda djúpt; það kostar ekkert að
vera upprjettur þegar maður gengur, situr eða
stendur; það kostar ekkert að vera vingjarnlegur
við alla; það kostar ekkert að brosa og vera í góðu
skapi. Alt þetta eru bestu verðir heilsu og
hamingu og þeir vinna ókeypis fyrir alla sé
hýsa þá.

Ingibjörg Jörundsdóttir

Áramótin.

Nú er blessað árið að kveðja okkur, það hefir að vísu verið nokkuð hranalegt, en margar gleði=stundir munu það samt skilja eftir hjá okkur, já, margar minningar bæði bjartar og blíðar.

Forsjónin hefir sjeð það heppilegast að blanda það blíða með því stríða

Hún hefir viljað, hve menningin er vondís og hve fljótir þeir eru að gleyma því góða. Um hver áramót eru gerðir nýjarreykningar og skrifaðar skýrslur í hverju félagi og krafist að alt sje rjett og hreint.

Finst mér því vel við eiga, að við gerðum nýjan okkar eigin reykninga, að við athuguðum árlega skyldur vorar við félagið okkar og ~~til~~ ~~dal~~ fjelagssystkini. Hvort við höfum nú af alhug lagt fram krafta vora og unnið að heill félagsins og framförum sjálfra vor andlega og líkamlega. Höfum við hlúð að vorum litla blómsins svo vel, að það verði ekki vart við vetrarnæðingana og geti álarnað tekið móti ilgeislum vorsólarinnar á nýja árinu? Ef við höfum nú gert þetta alt, þá getum við án blygðunar, litið aftur á liðna tíman og vonglöð byrjað á nýj, með fullu trausti og von um betri árangur á nýja árinu því áfram verðum við aðkappa.

Það er svo bátt að standa ei í stað,

Skjalasafnið Ísafirði

og sjónmunum munar
annað hvort aftur á bak
ellegar nokkuð á leið

Þetta kveður eitt ágætis skáldið okkar Jónas Hallgrím.
Við megum ekki standa í stað ef við viljum að
félagið okkar eigi bjarta og sigursæla framtíð.
Við höfum öll gengið undir sömu skuldbindingu
höfum öll fylgt okkur undir sama merkið. Þess
vegna verðum við að vera öll samtaka sinna bróður-
lega, vera óeigingjörn og fórnfús fyrir félagsskapinn.
Með þeim móti getum við unnið landi og lið og
náð takmarki okkar. Það getur aldrei þrifist að
hver höndin sje upp á móti annari, að annar
rífi sem hinn byggir. Við verðum öll að vera eitt
Við verðum að bindast svo sterkum bróðurbönd-
um að engin illfbúð eða öfgafundur geti komist að
og dregið kröftunum. Mjer finst og hef altaf fund-
=it að á milli ungmennafélaga ætti að vera
innilegt samband. (ekki aðeins að nafninu til)
það er ekki nóg þar sem við andlega og líkamlega
eigum að vinna fósturjörðinni gagn

Það er ekki nóg að láta sjer nægja á fundum
Ef við viljum vera sannir ungmennafjelagar og
og vera verð hvert annars, þá verðum við

Skjalasafnið Ísafirði

að breita vel hvort við annað bæði á fundum og utan fundar, gæta þess að segja ekki hvort annað að ástæðu-lausu, því eitt lítilfjörlegt orð getur vakið sársauka og orðið óglevmanlegt.

Kæru félagssystkini! jeg þakka ykkur hjartanlega fyrir samstarfið á liðnum árum, og bið innilega fyrirgefningar á hve jeg hefi lítið getað starfað jeg hefi viljað starfa svo mikið svo mikið, en hefi ekkert gert eða getað gert.

Að endingu óska jeg öllum gleðilegs árs og að nýja árið færi ykkur nýjar gleði, nýjar vonir og verði ykkur sem happadrjúgt.

Þóroddsstöðum 30/12. 1917. Guðný Jónsdóttir

Skjalasafnið Ísafirði

Fargjaldur.

| 7. blað. | Álfadal. 1918. | 10. árgangur |

Hvers þurfa. Sandmenn helst með.

Þetta málefni var rætt í haust á ungm. félagsfundi. Eg talaði lítið í þessu málefni þá, en nú ætla eg að fara fáeinum orðum um þetta málefni. Fundurinn í haust komst að þeirri niðurstöðu að samið og sam-keyrsli meðal Sandmanna væri það sem þeir þyrftu helst með. Eg ætla ekki í þessum fáu línum að ræða einhlíða um það hvers við Sandbúar þurfum helst ~~með~~ heldur hvers við þurfum yfir leitt. 1 Meiri bókleg þekking.

Við Íslendingar erum taldir bók-hneigð og námfús þjóð þess vegna hefir okkur verið skipað sæti meðal mentaðra þjóðanna, og við þykjumst hreikin af slíku. En hjá sinu og viðar er um af ein blint á einstök atriði einstaka menn meðal þjóðarinnar, en það verður aldrei gyllt eða algildandi vitnisburður þjóðarinnar í heildinni.

Nei, samkeikurinn finst mér vera sá, að alþýðu vantar meiri bóklega þekkingu. Og hvaða atriði er það þá í bóklegri þekkingu, sem okkur helst vantar? Því er fljótt svarað. Það er þekking á okkar eigin högum við þurfum að vita hvað hefir drifið á daga þjóðir þessari þjóð, hvað hefir orðið

Skjalasafnið Ísafirði

hemmi að falli og hvað til við reynar. Þetta þurfum við að vita til þess að geta dregið sig rétta ályktanir um þorið og nútíð. Og þennan þráð leik getum. við þunglið í Íslendingasögunum á við og dreif. En þennan þráð leik hefi eg best þunglið í ágripi af Íslendingasögu sem Páll Pálmason hefir tekið saman fyrir Hvanneyrar skóla nemendur.

En svona sögur eins og t. d. Íslendingasögurnar lifðist fólkinu að lesa og sumir líta ekki í þær. Það hefir verið og er víst enn dómur sumra, að bóknámið verðir ekki látið í askana. En slíkur dómur er löngu þyrir borð borinn, vilji menn viðurkenna samleikann. Öllum er okkur það kunnugt að það þarf þekkingu til þess að rækta þær matjurtir, sem ræktaðar eru hjer á landi og í askana eru látnar, og þá þekkingu fáum við úr bóknáminu. Jú, ef við Sveitamenn hefðum meiri bóklega þekkingu en við höfum, þá þ hefðu meiri framkvæmdir átt sér stað hér, en saum ber vitni um. En ekki lifum við á einni saman brauði. Þess vegna þurfum við verklega þekkingu til þess að geta fært okkur í nyt þá bóklegu.

Eg gat þess áðan, að okkur væri skipað sæti meðal nemenda þjóðanna og höfum við eflaust hlotið það sæti vegna þeirra skálda og listamanna sem þjóðin hefir átt. En ef einhver verkfróður maungi úr maunga löndunum hemsækti okkur og athugaði okkar verklega

Skjalasafnið Ísafirði

ástand, komum mundi þykja lítils virði akkar verklega þekking, og allum við að hjóta sæti meðal þjóðanna, sam-
kvæmt akkar verklegu þekking, þá mundi það verða aftur-
lega á hinum aftasta bekk. Já hörmung er til þess að vita,
hvað akkar verklega þekking er lítil, einkanlega það landbúnað-
inn snertir. Hugsið ykkur þann þjóðarmissir á okkur
og nágranna þjóðunum. Hjá þeim er plógurinn eins alg~~eng~~engt verkfæri og akkar reka og mína mundi þarin ár á
þessum miklu framfara tíma erum við dauð þreitt að þjakka
með skáplumi árangurslítið. En nágrannar okkar í nágranna
löndunum láta þá hestana ganga ásþart fyrir ~~plóg~~ plógunum
sínum og sumir eiga mótorplóga. En við kunnum ekki
að fara með hvísl og spað. Því líkur misminni.
Margur mun nú hugsa að þessi vanþekking á verklegum
sviðum sé mikið að kenna þátteku okkar. En ekki get
eg fallist á það. Heldur stafar það að mínu áliti af
verklegri vanþekkingu fleiri t. d. allir þeir sem nú eru
bændur á Landi, verið vanrækt við að vinna með ýmsum
jarðyrkju verkfærum þá er eg viss um það að þau væru
fleiri til hjerna en þau eru. Væri meiri verklig þekking
hérna en hún er, ~~tíðkan~~ þá væri meiri framkvæmd.

Við eigum því að fagna því, ef einhver fram-
kvæmd eitthvað nýtsamt meðal okkar, en forðast að
gera grín að því, það var ríkið að því í fyrgjaldi

Skjalasafnið Ísafirði

um daginn, af hverju að svo mikil óeining riksi á
meðal bændanna á Sandi? Frá mínu sjónarmiði er það
eiginlega þrent, sem veldur óeiningu meðal bændanna
á Sandi. Fyrst og algengasta óeiningarefnið eru skepnurnar
Þar þarf eins og við vitum úr einni landareign inní
í aðra og er ekki gott við slíku að gera einkanlega með
fé og kýr. Sé það ekki rekið í annara manna land,
þá er ástæða laust að láta sér verða það að óeiningar-
efni. Annað mál finst mér það séu skepnur beint
reknar í annara manna land. Eins og t. d. allir Sand-
menn hafa gert og gera, reka fé sitt í Nesdal, og samt
vilja engann eyri fyrir það borga. Það finst mér
meira óeiningar atriðið en hitt, þó skepnurnar hérna
heima renni úr annari landareigninni í aðra.

Annað atriði, sem veldur óeiningu meðal Sandm.
eru óskilvisi. Það er ekki ósjaldan sem það heyrist
þetta, að það sé ómögulegt hvor eigi hjá öðrum ef nýjar
verði gerðar reikningsbækur? Í slíku eigum við ekki að
vera í óvissu um. Við eigum að gera upp reikninga
hvers við annan, en ekki láta alt reka á reiðanum.

Slíkt veldur óeiningu. Þeir hreinir reikningar
meðal okkar Sandmanna þá væri líka meiri eining.

Mér finst að við hér á Sandi ræddi um of
hvort öðru margt í dagleg, en í stað þess ættum við

Skjalasafnið Ísafirði

að fara para í lag og gera upp reikningana hver við annann. Þriðja atriðið er að viðurkenna kröfur hvers annars. Eg ætla ekki að nefna neitt dæmi þessu þriðja atriði til skýringar. En kröfurnar eru margar, sem við verðum að gera hver til annars, og séu þar samgjarnir á erum við skildugir að viðurkenna þær hver fyrir öðrum. Þessi þrjú áeiningar atriði, sem eg hefi nú talið eiga að allega um bændur þessa dals. En við ungmenna félagar höfum gott af að athuga þessi atriði.

Athuga þau og síst að láta þau verða áeiningar atriði meðal okkar. Og við bændur höfum gott af að athuga þessi atriði, því ef við viljum efla einingu og eiga framfara framtíð fyrir hendi, þá skulum við kapp kosta að hafa alt hreint meðal okkar.

Framsögum þessa máls Guðjóns Gíslasonar mintist á það í haust, hvernig Sandmenn gætu best bjargað sér, og hallaðist hann einkanlega á það að menn ættu að fara að hugsa um það að róa héðan að heiman haust og vor

Eg er samþykkur ræðumanni í þessu atriði, að menn eigi að reyna þetta að lifa sem mest af sínu eigin framleiðslu. En eg vil nú dálítið athuga þetta ~~málefni~~ atriði frá minni sjónarmiði. Allir vitum við það að við höfum að mestu leyti lifað af að flutningi vöru frá kaupmönnunum, en ef við förum nú að taka þá

Skjalasafnið Ísafirði

stefnu, að lifa sem mest af okkar eigin framleiðslu, á ýmsum við að minka vörukaupin. Eg veit það að mikla björg má fá hér, að vorinu bæði af krokkelsum og fiski sem við getum að mestu leyti lifað af. Bæði haust og vor, sérstaklega að haustinu koma margir dagar, sem ekki gefst fram fyrir landsteinana, svo það liggur í augum uppi að við getum ekki haft þetta sem aðal-vinnu heldur yrði þetta að vera hjáverk við búskapinn. Taki Sandmenn þessa stefnu, þá ættu þeir að leggja meiri áherslu á garð ræktina en þeir gera. Hún borgar sig í flestum árum sé hún stunduð með alúð og álitlilli þekkingu. Hagur er heima fengnum baggi. segir gamalt máltæki og það er satt. Það er hægt og nota sjálf að eiga töluvert af jarðeplagarð við bæar-veggina sína. Við ættum þeir síst að sjá eftir. þeim stundum sem við eiddum til garðræktarinnar. Ef við Sandbúar hugsum til að lifa af okkar eigin framleiðslu þá verðum við að auka garðræktina hjá okkur. Eg er nú búin að telja upp nokkur atriði sem mér finst að við sandmenn þurfum að athuga og færa í lag.

Og sé eitthvað nýtilegt í þessum fáu orðum þá hag nýtið yður það á einhverin hátt.

Að endingu bið eg yður svo að taka viljan fyrir verkið og að líta á það að þetta er að

Skjalasafnið Ísafirði

eins lítið hugsað, og þar að auki flýtis legt upprkast.

Guðmundur Guðmundsson

Skjalasafnið Ísafirði

Fyrgjaldur.

| 2. bók. | Álfadal. 1918. | 10 árg. |

Tárin

Hvernig standur á tárunum, matti maður hugsa um, eg álit að þegar þau eru hrein og góð verða þau að englum sem ganga blessandi og friðandi milli himins og jarðar. Þau fljúga til himins og koma aftur niður með björg og blessun Guð bið í hjörtunum og þvi fer alt upp til hans, alt gott er frá honum komið. Einnig fer alt hið illa til hins vonda, og þvi vil eg ekki gráta þyrnir vonda og ekki afl grenyju eða reiði, að gráta mikið og láta ekki á þvi bera er samvarleg, svölum um stundar-sakir, til þinningar mans verða augnablíðar og gera okkur barnslega bljúga í lund, hrein og blíð undir-gefnistár verða að fögrum englum, og ádur en slík tár koma verður að ýta — ausa allri beiskju.

Guð gaf son sinn í dauðann svo að við skildum yðrast, því að iðrunartár vor og ~~Jesu~~ Jesú blóð eru svo lang, sem allar syndir geta afmáðst í.

Við megum því til að vera góð og hreinlynd!

Skjalasafnið Ísafirði

svo að illar árar spretti eigi ut af þeirra vorum.

Það þarf (eigi að orðlenga um það að heiftar fásin verða að gegnvættum árum sem espast bæði okkur og aðra til illgirni og reiði Því er betra að koma altaf og alstaðar fram til góðs, það hefir mikið betra í för með sjer. Að vísu er það gaddr að getar gráðið og gráta þá undir-gefnis-meðannkunnar eða elskuðu, Gjömandi fár og hvein sem verða bæði okkur og öðrum til blessunar, að gráta saknaðar tárum yfir hinsgeðum sem við kunnum að missa, þá sér maður það eftir á þ að við höfum mikið ilt bakað okkur sjálfum, það finna allir. Samviskan fer líka að minna okkur á hvað við höfum ilt gjört. Samviskan kennir ekki í brjósti um aumingja syndaraun þó guð geri það. Allir vitum við að guð hefir ekki gaman af að refsa mönnum, heldur verður hann að gera það, til þess að menn frelsist

Aðvitað leitið hann ekki hörðu við þá sem eru auðmjúkari þá' upphafi. Guð getur ekki séð í gegn um fingur hvað syndina snertir heldur verður hann að farlaga hana og taka hana i burtu.

Hann er svo heilagur að hann þolir ekkert ilt í börnum sínum, þannig er þessu varið.

Það er betra að gefa leiksystkinum æsið og afsin-

Skjalasafnið Ísafirði

lega þann klut sem þau nilja ná í, heldur enn
að gráta af reiði með sínst það sannarleg
ílsku tár. Þá sjást sést að heiftin skein út úr augum
og menn verða helblár og vandlis andlitið breitist
við þessa Gátu skapraun synslin vekur í burtu
sakleisið og kemur með annað að nýu.

Mér sínst það skemtilegra að líta upp til
og biðja guð að hjálpa manni til að fyrir gefa
öðrum og láta alstaðar gott af sér leiða

Guðrún Guðmundsdóttir

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur.

3. tölb. | Álfadal. 1918. | 10. árg.

Samvinna.

Eitt af því sem okkur íslenska bjóðina vantar allra mest tilfinnanlegast er. Felagsskapur samtök og samvinna. Ekki svo að skilja að nái sé ekki til af alskonar félögum. En einmitt það, hvað fljót við erum að myndа allra handa félög, sem við oft höfum ekki einu sinni gert oss nokkra grein fyrir hvaða not sen að, og staðfestuleysið, með að halda framhugsunum í verkinu. Það ber vott um sundrung vorn og samtakaleysi. Við ungmannafelagar höfum sjálfir svalitið af samferinga og áhuga, og þótt vér höfum það snöggvast, þá hjaðnar alt slíkt og kafnar niður undir eins og eitthvað neyðir á.

Við viljum helst eignast alla góða hluti fyrir=hafnarlaust. Stalingma, þreskið og þalið. sem fast með því að berjast fyrir samferingu sinni og hugsjánum vantar oss algjörlega. Þar af leiðir margs leiðtogar, og litlar framfarir. Og það sem okkur ungmanna=félagana sérstaklega vantar er áhugi, og samvinna

Skjalasafnið Ísafirði

milli okkar allra. Landið okkar er svo stórt og strjálbyggt og samgöngur milli félaganna enn erfiðar dýrar og fyrir marga af okkur alveg ómögulegar.

En það sem vekkar vonir andlega sjóndeildarhring mest, og gleður og skerpir áhugann vora og hugann og gefur oss tækifæri til að nota reynslu annara, það ætti að vera tíðar, samgangur ymnan félaganna.

Með þeim móti getum við notað reynslu annara oss sjálfum til framfara. Með því að tala við fólk um áhugamal vor, skýrast þau, og við fáum nýjar hugmyndir og hugsjónir Vér lærum hvert af öðrum og þroskumst andlega. Tíðar og hagar samgöngur, enn í stuttu máli fyrsta skilirðið fyrir allri verklegri menningu. En okkur íslenska þjóðina hefir enn þá vantað allar andlegar samgöngur. Og efast ekki um að við eigum margann góðann drengann yngri og eldri, sem með sjálfum sér eða sín serstöku áhugamal, og samfæring um nytsemd þeirra En hinar andlegu samgöngur vantar

Okkur hættir svo við að þegja um það, sem við ættum að tala hátt og snjallt um.

Auðvitað hafa menn jafnan mismunandi skoðanir á flestum hlutum. Þannig hefja sumir það mannsefnaval, sem aðrir telja óvæntýnt

Flestir sem nokkuð hugsa, hafa einhverjar hugspúnir
um = hvað áhugamál öðrum fremur, sem þeir telja
nauðsynlegt að fram að ganga. En ef allir vilja
binda sína eigin bagga, án tillits til annara,
þá verður samvinnan lítil og öðrug. Það er
jafnan álitamál hvað allra nauðsynlegast er.

Margt er það sem er nauðsynlegt í sjálfu
sér, og enn þá fleira sem er nytsamlegt og
æskilegt. En ef byrjum góðra fyrirtæki á að
bíða eftir því að allir verði sammála um hvað
sé nauðsynlegast af því öllu, þá er hætt við að
lengi, verði að bíða eftir framförunum.

Samvinnan og félagsskapurinn er fólgin í því
að laga sig eftir öðrum. Til þess að leysa ekki
fyrir, að kanna einhverjir nýsköpun á stað mega
menn oft láta af sínum áhugamálum í svipinn
og leggja kraftа sína í þjónustu annara nytsamra
fyrirtæka til þess að eitthvað nytsamlegt komist
í verk. Aðalatriðið er að þá sem flesta með,
og sem flestum nytsemdar fyrirtækjum hagkvæ =
mlega og farsjálega ráðið til lykta. Svo koma hin
á eftir, þá hafa menn þroskast, svo þeir fista
árið sjá lengra fram í tímann. Og líminn sjálfur
hjálpar til. Nútíminn verður oft ýmsra framfara

Skjalasafnið Ísafirði

sem varla voru hugsanlegar fyrir nokkrum árum.

Ef við viljum gera nokkurt verulegt gagn í félagslífi voru þá verðum við læra að meta ekki alið mest okkar eigin hillingar þótt góðar þurfum að vera heldur taka tillit til þess gagn sem af því leiðir, ef hægt er að vinna fleira með öðrum hillingum. Við megum vera ánægð að fá að starfa að heilbrigðum framförum, sem ábreittið líðsmenn

Það eru ekki allir færir um foringjastöðuna.
Og það sem nefnilega er gott og nauðsynlegt
nýtur sér jafnan braut

Margrjét Guðmunds.

Haustið 19--?

Haustið 19--? var mesta góða haust framan af, en heldur fór það að ýfa sig þegar leið að mán=aðarmótunum okt- og nóv., rigningarstórhellurnar og rok aðra stundina, en snjóaði það og frost hina

Sumarið var fremur gott þegar á allt var litið; grassprettan í meðallagi, en úrkomusamt þangað til í endaðan júlí, eftir það var einmunatíð. Allir voru að hamast í heyskapnum langt fram yfir réttir hugsuðu ekkert um þó komið væri

Skjalasafnið Ísafirði

fram yfir venjulegan heyannatíma, þaðvoru hey og þöður fyrir búpeningnum fyrir það.

Þegar flestir þóttust vera búnir að fá nóg fyrir sig þá var farið að ditta að húsakofunum, því allar gættir voru opnar eftir blessaða þunkana, hestarnir gerðu það líka af skömmum sínum að fara upp á húsin og reka lappirnar niður um þökin, kindurnar sporkuðu og sporuðu alt út, þegar þær voru að stelast heim á næturnar. Kýrnar voru bæði styrðar og loftbreddar svo þær þorðu ekki upp á veggina annars hefðu þær gert sitt til þess að eyðileggja eins og þær eru vanar.

Svo voru nú garðarnir. Allir keppast nú að ná upp úr görðunum svo ekki fari eins og hjerna um árið, þegar flestar röfur og allar kartöflur þröru, hvar í sínu báli og allir urðu að éta soðningana kartoflausar og grautinn röfulausann.

Já það var nú fjóta haustið það. Or „brent barn forðast eldinn," nú voru allir annir fórsjálir, garðarnir voru hroðnir og rúnir strax eftir réttir.

Já var nú eldiviðurinn allur úti enn þá, upp á fjöllum í dölum hjá gröfum engum kálfgull í eld að láta heima, nú var því um að gera að láta hann ekki blotna, þrjósa og þem-

na

Skjalasafnið Ísafirði

eins og kinna um árið gatt til minnis, þegar fleskið urðu að brenna snjó og klaka, já og þótti gott ef að máþragð fanst af kornum.

Eins og nærri má geta gekk mikill tími í þetta alt saman, mikið meiri tími en þarf til þess að tala það eða skrifa, svo ekki var að furða þó farið væri að líða á kaustið þegar þvi snandsyn-legasta var lokið: heyhlöðus fullar og byrgðar kart-öflur og ráfur komnar í kumus og jarðhús, en sumt í magann alveg ófrosið, fjós, hesthús og fjárhús loft og bitar þétt. og mörinn i skemmunni eða mókofa. Að visu vissi var eftir að reiða á völlinn, en það var nú annað sem varð að gang fyrir meðan líðin var góð, og það var að fara í kaupstað til þess að sækja tóbak í nefið, kaffi og sykur til saldætis, mjöl i graut og kökur, og þar að segja, þeir efnuðustu og þeir sem ætluðu að halda veislur og böll, þurtu af hveiti og sitthvað til þess að bæta það með. Nú var útvalinn einn fjörugur mánudagur, blíðfulans og blæja logn. Allir sem áttu báta þóttu nú af stað, en þeir sem enga áttu urðu að sitja heima þvi nú var að flýtja kaupstaullina, skyrið og smérið (mörinn var hafður

Skjalasafnið Ísafirði

heima. Þá buðinnas sjen margar og stóras á Flateyri, afgreiðslumenn og veslunastjóras lipris og viðfeldnir, þá var nú samt farið að rökkra þegar allir vorn til búnir en óráðlegt þykir flestum að leggja á haust myrkrið. Allir urðu þeir að gista, það var nú reyndar enginn vandræði þeir nóg er af gistihúsunum þar, en bitt var lækara að daginn eftir var komnin svo mikill útvindus að enginn treisti sér útefris, nema á tómum bátunum, þeir allir vorn þeir litlir, en það þótti hálf leiðinlegt að koma heim allslaus. Samdag urðu þeir allir að bíða, en daginn eftir fórn þeir árdegis, og eg held heimskustu, af stað út eftir með dálitinn slatta á bátunum af þeir nauðsynlegasta t. d. tóbaks ögn kaffi sykur mjöl, hveiti og eitthvað til þess að bæta það með. En hinir sem lengmiðin vorn og hyggnari fóru yfir í Dalinn á tómum bátunum, það gekk nú líka slysalaust, þó þeir yrðu dálitið votir.

Annað mál var með þá sem fóru út eftir. Þegar þeir fóru fyrir Oddan, vöknaði talsvert hjá þeim þegar þeir komu út undir Sandbrekkurnöskrinn var helmingur blautur, en þegar alt var komið í land, var ekki eitt einasta fatapjaksblað, kaffibaun, sykurmoli, vindjölskas, hveitikorn eða duft af því, sem

Skjalasafnið Ísafirði

atti að bæta það með, þurt alt væri orðið blautt og
meiningin með. Þetta gerðu bansettar ógjafirnar
og ahræsis bára kvaklið við landið." Þegar útsoftir
kom, "Ef við hefðum nú haft eða stóran bát þá
hefði alt verið þurt sögðu allir hver upp í annað á
ódrium. Þetta þór hrapalega. Þyst er nú bagginn að
þurfa nú að fara að labba inn fjörur og bera allt á
bakinu, þegar hægt væri að ryðja fjörðinn, og
eða svo í það þlegri dögum, en þá skaðinn enn þá
meiri að tapa þessu öllu saman. Ef við hefðum
haft stóran bát, þá hefði efalaust þarið betur," sú
varð ályktun álygtum þeirra allra og þar svo hver heim
til sín. Nú voru allir komnir heim, en ut blásturinn
og báruleysið hélst í viku á eftir og gaf fram lífi
vonir í brjósti Sandabúa að hann hefði afturkitið
en hún steindrapst einn morgun þegar þeir litu
til sjáfar. Bátafallin dánust brimdrunurnar heirðust
fram að Hálsi eða lengra og kafaldshríðin kastaði
ónýtuklega snjókornunni í andlitið á fjósa og fjár-
mönnunum, þegar þeir ráku höfuðið út úr
bæjas dyrunum. Hann var í n. k. komnin norðan
og þá var ekki góðs að vænta. Nóvember átlaði
sér nú að vera svona og þeir varð ekki haggað
hvað sem mönnum lá á Eða svo búið mátti

Skjalasafnið Ísafirði

ekki standa, eitthvað þurti að eta þó hann væri
norðann og ekki logndi ljósin hjá öllum á einum
norðanætt. Loksins kom sá langi þráði morgun
að allir gátu farið af stað, en ekki fór þó eins og
maltakið segir enginn dagur er öll endi tryggur
Þeir komust inneftir alla leið, en með illum
leik useftir á fjórða degi. Það var því ekki furða
þó menn vildu bæta eitthvað úr þessu samgöng-
uvandræðum ef mögulegt væri. Nú höfðu þeir
líka komið sér saman og orðið að vera
samferða að margt hefði borið á góma á leiðinni,
enda hefði það verið sagt af þáðum mönnum
að þá hefði fundarstungumyndin myndast og fund-
urinn jafnvel boðaður, sem haldinn var á jóla-
föstunni og samþykt var að kaupa sex manna-
far. Á fundinum var kosin framkvæmdarnefnd
sem skyldi sjá um kaup og útveginn. Einn góðan
dag lagði framkvæmdar-nefndin af stað með
fundarsamþyktina í vasanum, en sumt í
höfðunum" Logn var um daginn, en kafaldsdyn-
ingur í loftinu og leið ei því fyrir veglulegum
snjóþyngslum, þess var heldur ekki langt að bíða
veðrið skall á og alt fenti: framkvæmd-
dar nefndin · fundar samþyktin og

Skjalasafnið Ísafirði

frankvæmdin. Guð má vita hvort nokkum
kinna leyfis nyti af þeim meira."

Einar Guðmundsson

Ingjaldur.

[4. tölubl.] Álfadal. 1918. [10. arg.]

Ferðasaga.
frá Reik. til austfjarða.

Eg var kominn til Reykjavíkur, og beið þar eftir skipaferð til austfjarða. Það var mánudagur, Veðrið var indælt, hægur sunnanvindur og sólskin. Á Reykjavíkur höfn var fult af skipum af ýmsri gerð svo sem gufuskip, seglskip og mótorbátar smáir og stórir. Niður við höfnina var ís og fis fólkið streimdi upp og ofan bryggjurnar. Flutningsbátar birtust framm og aftur milli lans og skipa, hlaðnir af fólki og farangri úr skipum sem voru að koma, eða í öfugri, sem voru að fara. Einn gufuskip sem lá á höfninni veitti eg nákvæmlega eftir-tekt, það hét. Hólar hann átti til austfjarða þennan dag, og átti að leggja á stað úr Reykjavík kl. 8. síðd. Viðkomu staðir voru eftir áætlun. Keflavík, Garður, Grindavík, Þorlákshöfn, Eyrarbakki, Stokkseyri Vestmannaeyjar, Vík, Hornafirði, Djúpivogur, og Fáskrúðs=fjörður. Á afgreiðslu Hólars var mér sagt að

Skjalasafnið Ísafirði

kann iróa ekki svo fljótt afgreiddur á þessum höfnum, að hann þyrfti skittri tíma en 5-6 sólarhringa til Fáskrúðsfjarðar. (þangað sem eg ætlaði) þótti mér þetta leitt slæmt, en réð þó af, að fara með skipinu þennan dag. Eg batti við nestið mitt svo eg hefði nó í viku, því síst vildi eg svelta á leiðinni, Tók eg síðan saman farangur minn. Kvaddi vini og vandamenn mína. Þegar eg kom ofan á bryggjuna var síðasti báturinn nærri ferðbúinn, en til allra hamingju náði eg samt í hann 10. mínútum eftir að eg kom um borð í Hólas skreið hann með fullri ferð út sundið hjá Engey og stefnu stefndi út í Faxaflóa.

Ferðin var byrjuð. Strax eftir að eg kom um borð fór eg að koma lyrir farangri mínum, og sjá mér út pláss, er eg gæti sofið í yfir nóttina Spurði eg stýrimanninn, hvort ekkert rúm væri laust á öðru plássi hann hvað „Nei„ við því en vísaði mér á lestarna. Gekk eg strax þangað, og var þess bráðk áskynja, að þar var að verða fullskipað

Náði eg samt í pláss þar. Kom mér nú að góðu haldi að eg hafði ex vinnföturnar mínar með mér gat eg því búið mér út betta rúm. Hefði eg ekki haft vinnföturnar með

Skjalasafnið Ísafirði

mér, þá hefði ég ~~þurft~~ orðið að sofa á hörðu lestar gólfinu, án þess að hafa nokkuð undir mér. né ofan á

Þetta mitt líka flestis er þara til umstjarða á vorin og hefir þui hver með sér rúmföt er getur það.

Í þetta sinn voru yfir 300 kundum farþegar um borð Hólar er hann lagði af stað frá Rvík.

Var því þrengt mjög, voru margir plásslausir, eða sem hvergi höfðu rúm til að sofa í. Lögðust þeir til svefs á bekkjum, koffortum og farangur pokum sínum. Einnig heirði ég sagt að 2 menn hefði lagt sig til svefs á borðum í veitingarsalnum, hefðu altið ofan af því er skipið fór að rugga.

Lentu þeir á nokkrum mönnum er svæfu á gólfinu og meiddi þá. Lenti svo alt í ringulreið og barsmíði þar inni, svo stýrimaður var kallaður, til að stilla til friðar. Svona gekk það viðar til.

Í lestinni sem ég hélt til í gekk alt friðsamlega enda var þar meiri prakturinn kvenn=fólk. Þangað fekk enginn maður að koma sem drukkinn var, og sinti af sér ásjetet.

Þórður þeim nokkrir vaskir menn lestina Gerðu þeir það fyrir skilkurnar. Voru margar orðar sjóveikar einnig nakkrir karlmenn líka, því undir alda var mikil. Með fám orðum ætla ég að lýsa hvernig

Skjalasafnið Ísafirði

umhverfis var í lestinni sem eg var í. Fólkið skipaði sés svo nijðus. Þrjár raðir voru gerðar af koffortum yfir þvera lestina á milli raðanna voru rúmin þannig, að koffortin voru höfð til höfða og fóta, þá þvi hvers við hliðina á öðrum

Má svo að orði kveða að ekki hefði neinn neins þjóðar rúm í lestinni. Mér sindist stúlkurnar vera ekkert feimnar. Þó karlmennirnir svæfu nálægt þeim, enda var lítil ástæða til þess. Ágæt birta var þarna frá tvö rafljós lýstu upp lestina.

Um fremri var þungt loft því plássið var í minna lagi við samanfjöldan (það faldist svo til að 90–100. manns væru í lestinni) en lestin lítið upin, aðeins einn kleri ekkin af. Allma gat það ekki verið. Meðan Hólar fór til Reykjavíkur, og Garðar var eg sofandi, því það var um nóttina. Vaknaði eg aðeins nokkrum sinnum við gangagangin í kojunum þegar verið var að gifta. Flestir svæfu í kring um mig og sofnaði eg svo skjótt aftur. Alt í einu vaknaði eg við það, að sjór helltist niður um lestar opið. Skipið sengdist á hliðina, svo alt fór út í aðra hliðina, eg varð undir koffortum sangum og kvennfólki. Kviam varð marg föld ofan á mér, eg atlaði alveg að kafna af loftleisi, og meygast í sundur undir þungbunum. Í kring um mig heyrði eg, hyrir-

bann, stunur, köll og blótsirði blandast saman. Eg visi ekki hvernig stóð á þessu, enda var líkill umhugsunarfim-in. Eftir nokkur augna-blik lók skipið slink á hina hlið-ina, svo nú vard jeg ofanà. Þá ég þá að skipið hallaðist af-ar mikið. Gólfið varð nærri lóðrjett. Leist mjer illa á þetta, því að jeg hjelt að skipið væri að taka áfall á grunni því að jeg heyrði sjóinn skella ákaflega á því. Var ágiskun mín ekki rjett sem betur fór, því skipið rjetti sig fljótt við, en sjógangur var svo mikill að vont var að standa. Öpinu var lokað svo sjórinn kæmist ekki ofan í lestina. Loftið allaði að verða óþolandi; eftir 15 langar mínútur varð sjórinn alt í einu miklu stjettari; þótti okkur það snögg breyting. Fleiri voru hver lekinn ofan af lestinni, svo slæma loftið fór út, en nýtt hressandi loft kom í staðinn.

Einn háseti (Íslenskur) kom ofan í lúkarinn, og sagði: „að við hefðum verið að fara yfir Reykjanesröstina, og hafði hann flóar, fengið slæm áföll, því að röstin væri fremur upin núna." Nokkrar stundir skolaðist út en alt annað var kjurt. Þetta var um klukkan 6 um morg-uninn. Leingi var verið að koma öllu í samt lag aftur í lestinni. Vorum við nýbúin að því þegar komið var til Grindavíkur.

Frank.

Gunnar Guðmundsson

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur.

5" kölb. | Saboli 27 des. 1918 | 10 örg.

Attarnöfnin.

Það hefur verið mikið rætt og ritað um það, ekki einungis hjer á Íslandi; heldur og í mentuðustu löndum Norðurálfunnar, hve íslenska þjóðin væri merkileg þjóð að mörgu leiti; en þó sjerstaklega fyrir það hve vel henni hefur tekist að varðveita málið.

Móðurmáli sínu hefur hún haldið að mestu leiti óbreittu í margar aldir, og ýmsum formum siðum og venjum, hefur hún haldið óbreittum alt fram á þennan dag, þrátt fyrir miklar og margvíslegar raunir.

Þegar útlendir embættismenn voru í flestum öðrum embættum landsins, sem sendu bæði andlegum og verklegum málum. Útlendir kaupmenn, bæði búsettir hjer og sem verslúðu á skipum úti, og jafnvel íslendingar sjálfir, mentaðir menn sem höfðu embætti á hendi, mikils metnir menn, reyndu að innleiða hjer útlenda siði; og einnig að brjóta málinn í dönsku eða eithvað hrognamál; þá gat

Skjalasafnið Ísafirði

þjóðin samt haldið móðurmáli sínu hreinu og óbjögaðu.
Að vísu hefur íslensk tunga þá komist í mesta niðurlæg-
ingu, því margir bæði lærðir og ólærðir öluðu hana með út-
lendum stefnum, sem dugandi mönnum, er elskuðu móð-
urmálið sitt, hefur að mestu lekist og tekst að þvo það í
burtu. . . . . .

Því miður virðist sem dökkleitir blettir sjeu farnir
að koma á íslenskuna okkar og er það ilt að vita, að með
aukinni mentun og menningu skuli slíkum draugum
vera leift landganga.

Að vísu hefur aldrei tekist að útrýma alveg hálf-út-
lendum og afbrigðum ordskrípum, sjerstaklega hefur mörg-
um þótt svo undur vænt um útlenda nöfnin og þó þau
hafi ekki neina aðeins útlenda hala þá eru þau hrein-
asta fyrirtak. „Það er svo dannalaust „fínt" segir
fólkið. En hvað á nú að segja um þessi nýmóðins
ættarnöfn? Er það framfarir að hnýta þessum
Ólöfu og Ólavar oft. oft. aftan við nafnið sitt. ?
Er þetta prýði á málinu, eða svo bráð naudsinlegt
til þess að vita hverrar ættar maðurinn er.
Jeg er víst ekki fær um að svara þessu, það gjeta þeir betur
sem hafa þetta skraut! aftan í sjer, því alt eru það
mentaðir menn sem að sjálfsögðu vita hvað þeir
eru að gjera. En jeg er ~~samt~~ satt að segja ekkert hrif-

Skjalasafnið Ísafirði

mon af þessu, getur mi verið af því að jeg er svo heimskur einn af þessum sandsvarta almúga, sem kærir sig ekkert um að dingla skrautlegum ættar-nafna-hala framan í þjóðina. En sje mi svo, að þessi svokölluðu íslenzku ættarnöfn sjeu mi afkvæmi útlendu ættarnafnanna, eða þessara með dönsku röfunum, þá get jeg ekki skilið það að nokkur samur íslendingur geti með góðri samvisku aukið þessu við nafnið sitt.

„Íslenzku nafni einu að heita
alla þeir vera sæmdar rán,
og eigin nafni af því breyta,
ættjörð, þjóðerni og tungu að smán!" . . . .

Þetta segjir eitt skáldið okkar, særi betur að enginn geti þetta á samast, sem hefir vit og þekkingu til þess að breyta rjett gagnvart þjóðinni sinni

Einar Guðmundsson

Skjalasafnið Ísafirði

Hillingar

„Reis aaps! nu skal Þ spise Þrokort." þessi ord hjómuðu um bordstofuna, eins og þau kæmu ur kverkmalkum meyjarbarka, þegar þjóninum á ödrum þar-ainni rak höfudid inn ur dyrunum. þessi ord voru ordin lalkunn ad flestir voru fljótir ad ätta sig. Ödal mannabik-ar byltust um á bekkjunum, bordunum og gólfinu.

Hendurnar liduðu augnanna, svo langur geyspi, ha-ha-ha-a Ödal höfud kom i augsyn, upp á milli bordanna og undan þeim, meyjar, sveinar, konur og karlar; alt var þar i einum graut. Jeg reis upp i flýti, aldrei þessu vant, þálmadi eftir hüfunni og rauk á dyr, rak mig á einar tvo, þrjá, ut komst jeg klakk-laust samt og upp á þilfar, þá mundi jeg fyrr eftir ad geispa og reka stirurnar brott; en bidum nu vid, hvad var þetta? Ef til vill missýning eda augun ekki i gódu lagi, þó þetta vaeri áreidanlega Bardin og Sandurinn.

Jaa greyid hann hefur oft gert mjer ónædi þegar sid-ur skyldi; meina þjóninum. Fjöllunum speglil sjettur, sólin gyldi fjallabrúnirnar ad vestan; blágrár reykjar mekkir lidudust upp ur bæjunum, eins og graleit marmarasida, hátt upp i loftid dreifdi sjer þar og hvarf svo ut i geiminn.

Innileg sælu tilfinning greip mig, þegar jeg leit þessa

Skjalasafnið Ísafirði

líkkomu – miklu en friðsælu sjónarði, allt var svo kyrt og hljótt. – Mjer fannst náttúran vera eins og ástríkir mæðir, sem brosandi breiðir út faðmin móti syni sínum, nýkomnum eftir langan burtveru. Jeg var ósjálfrátt farin að syngja, (þó jeg vegnadar hymni lagið ekki vel)

„Heima vil jeg vera, já heima er allra best."

Þegar við komum til Flateyrar var alt á fleygi ferð, því nú var skipið komið. Jeg komst að landi með bát, sem flutti Flateyrarfjárvöðlin út á skipið. Þar hitti jeg Kr. Eyjólfsson og fjekk að fara með honum yfir fjörðin. Jeg lagði þegar á fjörumar, fjetturbáði á líkama og sál stikkadi jeg á steinunum útefir. Þegar jeg kom út á Sandvík þótti mjer lítil komin að kasta mæðinni og litaðist um eftir steini, nei, – betra að fara lengra svo að jeg sæji yfir Sandin á meðan. Jeg fór því fram á bryggjin, settist niður og hallaði mjer aftur á bak upp að hárri þúfu, þurkaði af mjer svitan og fór svo að litast um.

Já fallegur var Sandurinn það er satt, en fallegri gæti hann orðið. Gaman væri, hugsaði jeg mjer, að vita hvernig hann liti út, eftir við skulum segja, einn aldarfjórðung. Meðan jeg lá þarna uppi í loft og velti þessu í huga mínum, var sem móða dræi yfir alt umhverfis mig og alt hvarf eins og í þoku. .

Skjalasafnið Ísafirði

Undarlegt mátti eyri en þó þeilegt sötti að mjer, og sá ¹ⁱⁱ
jeg einhver fjöll ág ígdgrænar hlíðar, eins ag i hillingum, i
fjarska. Nú er jeg areiðanlega að fá vitrum hugsaði jeg,
jaa það er ekki svo afleit ag það svona fyrirhafnarlaust.
Nú sá jeg greinilega fram undan mjer dal einn fagr-
an. Þá var eins jeg sviji i loftinu, og sá jeg allan dalin
ag hvert býli greinilega. Túnin voru reinn stjett, stór
og grasgefin, gyrt voru þau öll annað hveggja með vír eða
grjótgörðum. Fjenaðarhús og hlöður voru fá en stór; veggir
ur steinsteypu, en þök úr járni. Bæjarhús voru gerð af
sama efni, þau voru aðeins tvö; bær ag skemma, fjós—
eða hestúshangar sáust engir, þeir voru i mesta bróðerni
i sama húsinu, sem aðeins var gert fyrir þá. — —
Kálgarðar voru á hverjum bæ, frá tvö til þrjú hundr-
uð fermetrar að stærð, voru þeir fagrir á að líta því kál
var mjög tekið að vaxa. Þar voru einnig blóm — og
trjágarðar á hverju heimili og voru þeir hreint ag beint
yndisleg fagrir, ag bæjarprýði hið mesta.
Nú fór jeg að litast um eftir fólkinu, hvað það hefðist
að, ji þarna var það úti á túni. Þar voru líka hvít hest-
ar (~~hestar~~) sem drógu á eftir sjer eitthvað ferliki, sem
mjókkaði breiða mön i kaflöðna löðuna ag var svo að sjá
sem grasið lægi lángt þar sem þetta kvikindi fór yfir.
Eftir því kom örmur öfreskja sem hirti hvert einasta

Skjalasafnið Ísafirði

stra, sem hin fyrri losadi og setti padi stora bagga en skiladi svo fo aftur, sa jeg fa ad petta mundu vera veljar, enda var par adi mikill adgangur og adi stor spilda, sem par var slegin og rökud medan jeg horfdi a.

Nu for jeg ad litast betur um, og sa jeg fa steinhus mikid og fritt; hvitt ad lit med störum gluggum, nyog var par laglega fra öllu gengid, sa jeg ad pad mundi vera skólahus.

Blomgardur var a adra hlid hussins, vard jeg fegar hugfangin af fegurd hans. Fri sett tvjarröd var med hverjum vegg en blombed i midju. Var pad audsjed ad par hefur mörg oneyjan, enjiokum hördum um farid, er alt dafnadi svovel; ef til vill hefur lika einhver iturvaxinn sveinnin med lindrandi augum af æskufjöri, varpad sjer innfyrir gardveggina og hjalpad fögru oneyjarhordunum vid moldarverkin. Jeg sa fegar ad petta mundi vera eign ungmennafelags. - Fönn. fridi og heydur fyrir byggdarlagid.

Nu kom jeg loksins nidur a jördina, var jeg fa staddur a breidum akvegi, var hann beinn og hardur, vel fra honum gengid a alla vegi. Mætti jeg nu fjölda manna med vagnhesta, er hladnir voru ymsum varningi sem i bu fart ad bera. Hjelt jeg nu afram eftir veginum og alt til sjafar; fa sa jeg skip fljöta fyrir landi, eigi var pad stört, um 40 smálestir, en naegilegt til flutninga eigi stærra byggdarlagi. Bátar foru fra landi hladnir

Skjalasafnið Ísafirði

fiski, all o.fl. en lit baka, matvöru ymsu verkefni.
verkefnum til lands ag sjáfar o fl. o.fl. Bátar stóðu marg-
ir í fjörunni nýmáladir ag fjárgadir. Audsjed ad herrar
fleira vorn þrifarnenn ag reglusamir.

Fjölda manns sá jeg vid verk bædi hjer vid sjóin og
annarstadar, en aldrei gat jeg greint med vissu frá —
hvada bæ einn eda annar var, engin hugsadi meira
um sinn hlut en annara; virtust hugsa um það eitt-
að vinna sem mest ag best hver sem verkid þádi, líkast
því ad þeir ættu allir einn ag sama húsbónda. Og það
áttu þeir líka, því það var bændafjelagid „Ingjaldur"
sagdi einhver úr hópnum.

Alt í einu tók dalurinn breitingu, alt huldist
þoku sem ádur, jeg fann ad eitthvad stakk mig í kinn-
ina, sprett á þetur nuggadi augun, var mjög ad dreyma,
eda var jeg med óráði, jóa hvad um það jeg kastadi þoku
snjóinum á bak mjer ag labbadi svo heim í gegn
skapi ag rak alla draumóra á brott.

Einar Gudmundsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur.

1 tölub. | Ísaboli 9. jan. 1919. | 10 árg.

Harra.

Þegar komið er upp á háan fjallstind eftir erfiða göngu, kemur yfir menn ró, eins og oft verður vart við eftir að búið er að buga mikl-a erfiðleika og ná því marki sem keppt er að. Þessi ró er ávöxtur erfiðleikanna; hún er sigur fjallgöngumannsins. Skapið verður létt og stilt — augun hvarfla yfir landið sem kring um er.

Þegar stuðið er hátt þá er farra sem vex í augum, við rætur fjallsins yfirleitt skamt í burtu.

Landið í kring sýnist storkorið og urðótt. Sjón-deildarhringurinn þraungur og dimmur. En því harra sem maður kemst upp í hlíðarnar, því víðari verður faðmur himinsins, og augun sjá lengra.

Landið fyrir neðan sýna minkar í hólarnir bakka og lautirnar grynnast. Að síðustu sýnist það allt vera slétt, og líkur út eins og stórt landakort með litum.

Vötnin líka eins og vakandi silfurrangar hingað og þangað um sléttlendið, og draga að sér sólargeislana

Skjalasafnið Ísafirði

„Grør gangandi fótur." segir gamalt máltæki. Það er kunnugt hvernig lítur gangurinn við Íslendingar eru almennt, og þó er eins og náttúran hafi ætlað til að við skyldum fara flestar leiðir gangandi. Það er eins og landið hafi verið skapað fyrir framgjarna og þróttmikla fjöð, það er eins og það hafi verið skapað fyrir þá sem brattgengir eru og færir um að sækja fang sín í þröllahöndur

Hvert sem augað lítur eru fjöll há og tignaleg, sem bíða eftir því að þau sjeu lögð undir fót. En mönnum finst fátt um, og gjera sig ánægða með að horfa af fúngörðunum heima hjá sjer. Og skil ekki hvers vegna guð hefur skapað þessi fjöll, sem að eins auka mönnum erfiðleika. Þegar menn hafa með erfiðleikum komist upp á hátt fjall, þá vita þeir fyrst hvernig erviðleikarnir eru mikils virði „Tegurðin bir í fjallatindum," stendur einhverstaðar. Þegar menn horfa yfir landið af háu fjalli þá sjá þeir fyrst hvernig fagurt landið er, og hrjóstið bæði af fögnuði yfir því að þetta er landið sem hefur alið oss og sjer erum kendir við. Fjallgöngurnar hafa göfgandi áhrif á manninn. Þeir hefjast yfir smásálarskap og lítilmensku hátt, þeir fá meira sjónfrelsi þrek en aðrir menn og heilbrigðari hugsunarhátt þeir eiga hægra með að mata erviðleikum og sigrast á þeim. Það er blær af þrekum sál náttúrunnar andar frá sjer. Eins og döggin gerir

Skjalasafnið Ísafirði

graid grant svo göfgar náttúran manninn, sem kapir kost að hugsa og veitir athigli því sem kringum hann er. Það er enn langt í land að menn þekki sjálfa sig eigin heill, þeir þurfa að læra að skilja náttúruna, og ganga upp um fjöll; það lyftir þeim hærra, andlega og líkamlega.

Menn hugsa lítil náttúrunnar þegar þeir þarfnast kvöldar frá daglegum störfum; þá koma þeir fúnar er móðir vor, jörð-verður blessuð af börnunum öllum.

Guðjón Guðmundsson

„Sjúnar augum líður hver á sílfrið."

Oft munu þessi orð vera sönn, þegar unnið að vanda skýjanir manna á ýmsum málefnum, þá líður oft sínum augum hver á sílfrið. Mörg mál-efni skýrast við það að þau sjen athuguð frá báðum hliðum, en þá riður á að þess sje vandlega gætt, að hvorug hliðin sé ófgakend. Margir og misjafnir dómar eru um ungmennafjelagsskapinn í landinu okkar.

Sumt gamla fólkið álítur að sá fjelagsskapur starfræki ekki annað en dans og skemtanir. Flestum af unga kyn-slóðinni álítur að hann sje þarfur og góður fjelagsskapur, sem gjeki lítið mart gott af sjer leiða. Nú langar mig

Skjalasafnið Ísafirði

lil að synda milli skers og báru. Langar til að athuga penman skoðana mismun með nokrum orðum.

Tek jeg þá first skoðanir gamla fólksins. Samkvæmt mi-
-nni reynslu í starfi ungmennafjelaganna, þá verð jeg að
nokru leyti að vera samála gamla fólkinu. Flest ung-
mennafjelög starfa eitthvað gott og nytsamt, og skal jeg síst drag-
-a úr því, en mörg munu þau fara of langt í einu atriði,
og það er í dansinum, það má heita eina skemtunin á
fundum þeirra. Margir ungmennafjelagar telja lítla skemt-
un í öðru en dansi, vilja helst dansa frama nætur miðjar
Hefir hefi ég ungmennafjelaga segja, að það væri engin fund-
ur ef ekki væri dansað á eftir.

Þegar við ungmennafjelagar erum á fundum og komum
ekki heim fyr en kl. 12 – 3 um nóttina, þá veit gamla
fólkið að málfundir okkar gjeta ekki verið svona langir,
nei – það var dansin sem hafði okkur, og svo dregur það,
þá áliktum að starfið sé líkið annað en dansa. Og jeg er
með gamla fólkinu að við dönsum of lengi. Með of löngum
dansi völdum við óreglu, ekki einungis á því heimili sem
við skemtum okkur á, heldur hinum líka.

Þarna þurfum við að synda milli skers og báru, finna
meðalveginn. Nú vil ég athuga hina hlið málsins.
Nefnilega álit ungu kynstöðvarinnar á fjelagsskap ung-
mennafjelaganna. Eg verð að álíta það rjetta skoðun að

Skjalasafnið Ísafirði

ánög ungmennafjelög koma mörgu, og gjeta komid mörgu
gódu til leidar ef ad í peim eru menn, sem sjá förpina á
ad fara eitt og annad í lag, fyrst og fremst í sinni eigin
X hendi, og svo ad fara ut kvjarnar ef kraptarnir leyfa.

Ein ef vid ollum, okkur ad laga hugsun eda verk á einhverj-
-um svidum, þá verdum vid ad finna okkur menn til
pess ad segja beiskan sannleikan. En ekki skulum vid
treysta á pad ad hann verdi med pökkum fengin.

Eg hefi heyrt sumra ungmennafjelaga halda pvi fram,
ad eins og önnur mein pjódfjelagsins kæmi peim ekki vid.

Eg verd ad segja pad, ad peir hinir sömu minnast illa pá skuld-
bindingarskra, sem nafn peirra er undirritad, og peir hafa vid
drengskap sinn lofad. „Ad reyna af fremsta megni, ad styrj-
-a, vernda, og efla alt sem pjódlegt er og horfir ísl. pjódinni til gagns og sóma." Ad minnu ollu kemur
okkur öllum pad vid, sem midur má vera í pjódfjelagi
okkar, og til pess pad góda bera sigur úr býtum, parf ad
upprata meinin. Látum ekki ódpinsdur gamla -
fólksins á stefnu og starfi okkar ungmennafjelaga eins
og vind um eyrun pjóta, heldur gegn nýjum por
ádur en peim er á gla kastad, (heldur) ef vera kynni
ad í peim væri einhvert sannleikskorn. Eri á hinn
bóginn skulum vid med fullri einurd bera á bord fyrir pad, hug-
-sjónir okkar og vera ávalt reidubúnir ad verja por, ef á por er rádist.

Gudm. Gudmundsson

Skjalasafnið Ísafirði

„Vorblómið" fimm ára.

Þegar við erum stödd á einhverjum tákmörkum eða tímamótum, verður manni á að líta til baka, og horfa yfir leiðina sem við höfum farið. Maður lítir þá aftur upp í hugann þau atvik sem hafa gerst á undanförnum leið. Annað hvort með ánægju yfir góðan árangur af störfum okkar, eða þá gremju yfir því að hafa ekki notað tímann sem skyldi. Vendum við þá að ásetja okkur að bæta úr því eftir föngum eftirleiðis. Við vorum nýlega stödd á einni slíkri sjónarhæð eða öllu heldur myrmennafjelagið okkar þegar það var fimm ára gamalt. Jeg þykist sjá að engin ætlar að mínnast afmælis þess á neinn hátt, þess vegna ætla jeg að minnast á það örfáum orðum, en jeg veit að það getur ekki orðið eins og skyldi vegna ókunnugleika minns á störfum fjelagsins á ýmsan hátt.

Eins og allir muna var á fundi síðastliðin vetur kosin sjö manna nefnd til að sjá um og undirbúa fimm ára afmælishátíð fjelagsins, sem ákveðið var að vera skyldi að áliðnu síðastliðnu sumri. Í nefnd þessari var að sjálfsögðu haft helsta úrvalsfólk fjelagsins þegar svona mikið stóð til, já - jeg held það, nógu stórar voru ráðagerðirnar með þetta. Ein sú fyrsta sem hugsunin að minka hjá nefndinni, og að lokum dó þetta áform alveg út, og hefir líklega orðið undir snjónum í haust og

Skjalasafnið Ísafirði

fjelagar vist aldrei upp af því aftur: En nú er best að þeir
snúi nýjar að sínum.

Félagið er í heimin borið 22 dag marsmanuðar árið 1908
og er því bráðum fimtu ára gamalt. Fyrstu árin var haldið
afmæli þess á hverjum ári með mesta fagnaði, svo sem nátt-
böllum, söng, íþróttum o.fl., en nú er ekki haegt að halda
afmæli þess á tíu ára fresti; vegna hvers?. Um allnaðrgar
undir fjelagið hafa starfað af mesta fjöri og þrek, fundir vorn
haldnir margir á ári, og Ingjaldur kom út á hverjum
fundi eftir að félagið fór að gefa hann út, og virðast engin
vanhvæði hafa verið á útkomu blaðsins.

Einnig vann félagið að ýmsum framkvæmdum út
á við. — Fjelt klukkuvelpu til að auka kirkusjóðinn.

Það hefur líka farið því framgengt að póstur kæmi hing-
-að. Einnig hefur það stofnað tvö félög önnur, annað er lestrar-
fjelag, en hitt bókasafnsfjelag. Líka hefur fjelagið stofn-
-að sjóð til vegagerðar og byrjað á honum, og hefur oftastnær
verið reynt að verja við hann á hverju ári, þó lítið sje
komið áleiðis enn þá, og hafa fjelagsmenn unnið mikinn meiri-
-part af því sem komið er.

En nú virðist mart benda til þess að farið sje að dofna yfir
ýmsum störfum fjelagsins. Meðal annars sjást þessi ellimörk
á því, að nú eru haldnir færri fundir árlega heldur en áður
og blaðið kemur sjaldnar út, og efnið í því mikið fjölbreyttara

Skjalasafnið Ísafirði

en áður, að mjög fínt. Verklegum framkvæmdum félagsins mið-
ar óvenjulega lítið áfram. t. d. hvö síðastliðin ár hefur vega vinn-
-stjórnin ekkert látið til sín heyra. Líklega hefur hún fundið sjer
dúr, en hann orðið óþægilega langur fyrir þá sem þurftu
að ganga um vegspottann. Að félagið lifi og geti haldið áfram
að starfa, er nú um lega mest undir því komið, að það hafi
duglega og áhugasama stjórn. Hún verður að drífa það áfram
eftir því sem hægt er, að öðrum kosti bregst hún því starfi sem
henni hefur verið trúað fyrir. Eftir stjórninni breyta
auðvitað aðrir meðlimir félagsins; saman þar hið fornkveðna:
„Hvað höfðingarnir hafast að hinir allir gjöri það."
Stjórnin á sinn hluta af því fjör- og framkvæmdaleysi
sem nú í seinni tíð hefur ásótt félagið. Þegar að stjórnin
er jafnvel verri en aðrir félagsmenn t. d. hefur einn af
stjórnendum félagsins komið á aðeins einn fund síðast-
liðið ár, þá er ekki von að vel fari.
Í stefnuskrá félagsins er svo til orða tekið, að tilgangur þess
sje að vinna að öllu því sem horfir fjöðinni og einstakling-
unum til heilla, og að hver reyni á allan hátt að vinna að
framförum sjálfra sín og annara. Óskandi væri að
enginn gleymdi þessu ákvæði félagsins. Ef að hver hefði
þetta hugfast og reyni eftir mætti að framfylga því, þá
hefur félagið náð tilgangi sínum. Jeg vil vona að þetta
ræðist í framtíðinni, og að öll þessi fögnu áform sem félag-

Skjalasafnið Ísafirði

– ið helst með höndum að koma í framkvæmd.

Þegar hugsjónir þær sem ungmennafélögin byrjast fyrir hafa sigrað, þá mun ný gullöld renna upp yfir landi og lýðum. ∿∴ ∾ ∾

Helgi Guðmundsson.

Áramótin.

Nú er þetta blessaða ár þegar á enda; útrunnið í hyldjúpi tímans og kemur aldrei aftur. Ef við lítum til baka, - þá það athuga við að gjöra við hver tímamót, til þess að sjá hvað við höfum gert til gagns eða ógagns á líðna tímanum, sjálfum okkur, landi okkar og þjóð. Þá hugsa þeg að við vekjum augun í mart sem síður skyldi; sjáum þá best, hvað við hefðum átt að gjöra og getað gert gagnvart félagsins okkar. Ef svo er þá er það mun sneina athugað; þar er hægt úr að bæta, ekkert annað en bæta, og enda-bót og betrun. Þarf vakja öll stórf sín betur á nýjárinu, ef heilsa og kraftar lifa. - - - - —

Já - mars er að minnast, bæði af veðrátt og blíðu frá nátt-úrunnar hendi síðastliðið ár. Veturinn síðastliðni var svo harður og grimmdarlegur að nær engin man eftir slíkum, hvað frost og ísalög snerti. En þrátt fyrir það megum við öll vera þakklát náttúrunni, fyrir að við skyldum fá að lifa sjóra vetur, með því sinir þín okkur fram á að sjóra vetrar

Skjalasafnið Ísafirði

gata komid fyrir. Gott,- Lærdomur fyrir okkur ungu kynslódina.

„Gjör kenni oss elduinn frostid oss herdi." segir eit skáldid okkar. —

Joa - þó kalt væri í fyrra vetur, þá hugsa jeg að við eigum margar góðar og indælar endurminningar frá þeim tíma, okkur til gleði og ánoju, þrátt fyrir allan ís og kulda. Svo var blessad sumarid.

Allir voru svo vongódir, hyldu að það ætladi að verda mesta ágætis sumar, vegna þess að snjór fór að hverfa miklu fyr en undan farin vor, jörd varð alaud, en þegar fram á vorid leið urdu kuldar svo miklir, að það sem lifnadi dó að mestu leiti út aftur. Af því leyddi hinn mikla grasbrest sem alstadar var svo til finnanlegur. Þetta ár er að mörgu leiti einkennilegt, jeg lét ósakt að nokkud ár sje að öllu leiti eins og þetta í sögu landsins, þótt lítbreitingasamt. Það vidi oft langt mar að lýja hér upp alla þá við burdi sem sked hafa á þessu ári, enda eru þeir flestum alkunnir: — Jeg minntist á gróðurbrestin áðan, þegar jeg minnist á hann, þá detur mjer í hug litla blómid okkar.

Hefur það komist lengst við allan harka og gróðurbrest á þessu síðast-liðna ári.? — (Eda höfum við gert alt sem í okkar valdi stód til að hlúa að því.?) - Nei - als ekki það hefur legid svo að það hafi ætlad að fara fyrir því eins og blessudum smáblómunum í vor að fölna úr fyrir norðan nádrungum sam-hyggjuleysis og af dreifdra starfskrafta. En sem betur fer, hefur það hvergi lifandi, en með þeim ýmsu laks deifðar blæ. Er þetta ilt að vita að fremur drari úr félagskapnum, sem ætti að vera frið gagnstaða; ætti að blómgast dag frá degi. Nei, — við má ekki vera bræður og systur, við verdum af al-

Skjalasafnið Ísafirði

ebli að hlúa að vorum litla blómsins okkar, verja það fyrir öllum hulda og nadingum, ef vel á að fara. Því við getum það ef við aðeins viljum, vera samtaka öll, hver að beyta starfskröftum sínum svo vinklin og líður sem þeir eru; gera sem við getum meira en ekki heimtað

Öll heilt og frampör félagsins er undir því komin að við öll séum ein-huga, keppum öll að einu og sama takmarkinu - samkvæmt stefnuskra okkar, - altaf hærra og hærra; þar til takmarkinu er náð. Þá getum við með gleði og ánægju litið til baka yfir starf okkar og séð hvern mikill ávinningur sá félagsskapur er, sem stofnaður er á vjettum og hreinum grund-
- velli. - - — —

Að endingu óska jeg yður öllum gleði leys-nýars, með þeirri fjarlaus ósk að okkur takist að lifa að „Forblómgun" okkar á þessu nýja ári, halda því sem best lífandi með eld-heylum áhuga og bróðurlegri samúð og samhelgi.

Þaðan á Gamlárskvöld 1918. S.J.J.

Ingjaldur.

2. tölubl. || Hrauni 24. jan. 1919. || 16 árg.

Heimilisprýði.

Það er eitt, sem Íslensku heimilunum okkar er ábótavant í, það er heimilisprýði. Húsráðendur ættu því, að reyna að stýðja að því, af fremsta megni, að prýða og hlýja heimili sín. Auðvitað eiga hjúin, að gera slíkt hið sama í þessu efni, en húsbændur eiga að ganga á undan, svo hjúin geti gengið á eftir með góðu eftirdæmi.

Það er ábyggjulegt að allt fólkið á heimilinu getur stuðlað að því, að prýða það og hlýja; því ég hygg að allir viti hvað heimilisprýði er. Já það er svo margt, sem að því lýtur, að prýða og hlýja (heimili) Íslensku heimilin okkar. Ætla ég því að nefna nokkur dæmi, sem ég álýt, að geti heitið sönn heimilisprýði.

Það er sönn heimilisprýði í sinum fylsta mæli, að hreinsa öll óhreinindi í burtu

Skjalasafnið Ísafirði

frá heimilunum, jafn óðum og það sagn-
ast, svo að sé allaf þrifalegt og snoturt
í kringum bæjinn. Einnig að stuðla að
því, að óhreinindum og mörgu óþrifaleg-
u sé ekki hellt kring um heimilin.
Heldur á það að láðast á einn sérstak-
inn stað, þar sem lítill umgangur
er. Það er það ljótasta, sem ég sé, að
sjá víða óhreinindi kringum híbýli
manna. Ættum við því unga fólk-
ið, að hugsa um það, að venda okk-
ur í þessu efni; því það getum við,
ef viljinn er nógu sterkur.
Nú á síðustu árum, hafa marg-
ir ungmennafélagar, lúið sér lít
dálitinn garð, nálægt heimilum
sínum.
Síðan hafa þeir sótt sér plönt-
ur, og sáð þeim síðan í garðana. Svo
hafa þar blómgvast og dafnað.
Það væri ekki svo lítil heimilisprýð
i að því, ef hvert heimili ætti fallegan blóm-
garð nálægt bænum sínum. Fyrir utan ánægju
og gleði, sem heimilisfólkið hefði af því, að sjá

Skjalasafnið Ísafirði

blóm þroskast og dafna svo málægt sér.

Fegurra er það, sem prýðir og bætir heimilin. Það er til dæmis sönn prýði í því, þar sem fátt fólk er á heimili, en mikið til að gera, að það gangi í lið hvort með öðru, að framkvæmda nauðsynjastörf heimilisins. Þá er það eftir, sem ég ætlýst að mest prýðir og bætir heimilin

Það er framkoma heimilisfólksins. Þar sem stilltir og ráðsettir húsbændur eru í allri sinni framkomu, bæði við skylda, sem vandalausa, er sönn heimilisprýði. Ef hjúin hegðun sér þannig, þá mundi mikil prýði verða að því heimili, af svoleiðis framkoma.

Aftur á móti geta þeir húsbændur fundist, sem hafa öðru vísi framkomu. Nota hjótt orðbragð við hjú sín, og koma flakalega fram í daglegri umgengni. Margt mætti telja upp, sem að heimilisprýði lýtur, en ég hefi ekki tíma til að telja það allt upp. Svo yrði það of langt mál, ef ætti að rita um það til hlýtar. Við skulum aðeins vegna að muna það bræður og systur, að gera svo mikið, sem við getum í því efni, að prýða og bæta heimilin okkar. Ef við gerum það á unga aldri þá mun-

Skjalasafnið Ísafirði

um við haga gott af því í framtíðinni.

Guðm. Hagalín Guðmundss.

Áttu nokkuð í blaðið?

„Jæi!—er hann ekki jái hérna"? „Nei hann er kominn út fyrir nokkrum mínútum" „Hvert skyldi hann haga farið?" „Hann fór víst upp í hús til hennar Margrétar" sagði í Litlu Lilla, mjög göðlátlega við Gunnar.—Gunnar gékk þangað og barði að dyrum. Kom inn! hver er það? Hurðin opnaðist. „Gott kvöld" sagði Gunnar rólega, um leið og hann gékk inn. „Gott kvöld" sögðu Sjónar og þiggjendur Margrétar mjög hæverskir. Gunnar litaðist um, agnar-stund, og mælti síðan til Jóhannesar. „Eg þarf að finna þig dálítið." „Já, verður það lengi?" „N-e-i. Nei" „Heyrðu, það verður víst fundur á Sunnudaginn og þá verður blaðið okkar að koma út, ekki megum við vera eftirbátar annara, eða heldur, að þú hafir nokkuð?" „Nei i'

Skjalasafnið Ísafirði

blaðið hef ég ekkert og mun aldrei hafa." „Svo ég má þá ekki vænta eftir neinu?" „Nei ég held mér veiti ekki af að hvíla mig þessar fáu stundir sem ekki er verið að þrassa mann við jennann andskotans lærdóm," og skeldi aftur hurðinni á eftir sér. „Jæja ég er þá ekkert að tálma þessa mansa, þeir mega ganga sína götu fyrir mér; en þó er það hart að geta ei unlja ekki. Mér legst eitthvað til.---- Þarna kemur hún Ligga, hún var víst í neðrideimi líka; - en hvað sem það kostar mig þá skal blaðið koma út. Heyrðu Ligga, nú er víst komið undir þann tíma sem blaðið okkar á að byrjast. Heldur þú, hafir nokkuð?" „Nei, en mig langar; þó vandi sé." „Það er ekki, nema ef það er í fyrsta, skipti en það smá hverfur og ánægja kemur í staðinn." Gunnar sagði þetta áreiðanlega af reynslu. „Gunnar minn, á ég þá að segja þér hvernig þar fyrir mér þegar ég ætla að hita til erindi. Þá byrja ég fyrst. og kemst nokkrar línur. —— Nei það er ómögulegt að senda þetta, þetta getur enginn heyrt. Byrja þá aftur og áseð mér að vanda mig hvað ég gjöl. Eftir stund, lýk ég yfir þeddar línur, minar

Skjalasafnið Ísafirði

þá er ég farinn að rugla eiddhvað sem þreng-
ir heilanum í klipsutöng hugleysisins. Þetta
blað fer þvi til vinstri liliðar. Eitt sinn
gat ég afskrið dálitlu erindi án þess að
vera klipsinn ég ætlaði að senda hana, en
þá fann ég <u>enn</u> hvað hún var ómerkileg, hvað
það var mikil hneysa að senda erindi sem
enginn gæti skilið eða lagt einn sinnihæð-
iseyra til."

„Alt þetta get ég skilið og kannast við,
en heyrðu, reyndu nú einu sinni að semj-
a erindi ég skal styrkja þig hvað ég get.
Hafðu það bara stutt, svo þú ~~getir~~ eigir hægra."
„Á ég þá að reyna ef þú aðstoðar mig?" „Þá reynd-
u bara og verðu dugleg." Dagnn eftir notaði
Gunnar alla tíma að skrifa blaðið, en glað-
ur varð hann þegar hann fékk bréf frá Liggu.
Þegar á fundinn kom kannaðist hún þá við
hugsanir sínar, og fann þá ýmsa galla á þeim,
en hvað um það, nú var hún ánægð, því nú
náði klipsidöngin ekki lengur nema inn að
heilanum.

Þegar síðasta blaðið kom sit í skólan-
um, áttu sem flestir að semja ritgjörð, og

Skjalasafnið Ísafirði

Kennarinn að dæma hver yrði best. Sendu þá allir einhverja ritgjörð, nema Jói, hann sendi enga, því allar hans ritgjörðir voru skráðar uppi hið hjá Margrétu, og hljóðuðu vanalega þannig.

„Ádra flöskur og nokkra vindlinga. Þriðju mér ég skal borga ~~alt í einu~~ upp við skólalokin. Það er miklu betra að borga alt í einu, en að smáborga."

En engin var ánægðari en Sigga við ~~við~~ skólalokin, því hennar ritgjörð varð næst Gunnars.

G. Hafsteinsdóttir Benediktsson.

Frelsi.

Við köllum það öfrelsi þegar við erum svo háðir annara vilja, að við getum ekki framfylgt okkar eigin hvötum, hverjar sem þær eru, en verðum að lúta þeim lögum sem aðrir setja okkur hvort sem okkur líkar það betur eða ver. Ef við viljum því vera frjáls-

verðum við að bjóða okkur undan þessu
yfirvaldi, og stjórna okkur sjálf.

Til þess að geta verið sem frjálsir menn
verðum við að standa á móti öllu því,
sem hefur þau áhrif á okkur að viðgeð-
um ekki stjórnað okkur sjálf, við megum
ekki láta neitt það já vald yfir okkur,
sem getur leitt okkur út á lastannabraut,
eða gert það af verkum, að við gleimum okk-
ur, látum hérast með straumnum og
stjórnumst af þessari eða hinni tilhneig-
ingum og girndinni í það og það skiftið.

Freistnirnar eru margar, og margar þeirr-
a vondar, þess vegna verðum við að gæta
okkar vel fyrir áhrifum þeirra, að þær nái
ekki valdi yfir okkur og gjöri okkur þann-
ig að þrælum.

Það er sannreyndur hlutur að þeir sem
byrjaðir eru á að neyta Tóbaks eða víns; að
þeir geta ómögulega hætt því, eða eiga mjög
lágt með það, þá er sú nautnin algjörlega
búin að fá vald yfir þeim, og gera þá að
þrælum sínum; ég álít að þeir séu ekki
lengur frjálsir menn, þegar þeir geta ekki

Skjalasafnið Ísafirði

ráðið við það, hvort þeir neita þess eða ekki.

Sama er að segja um skemtanirnar; auðvitað þurfum við altaf dálitið að líta okkur upp, að-eins, að það sé gott hóf með það. Skemtanirnar geta líka haft bætandi áhrif á mann, því eitt skáldið okkar segir:

„Sakleus skemtan sér þér hjá,
samt með góðum mönnum
anda manns oft það þar
auðgað heillum sönnum."

Það geta líka haft vond áhrif, og verið óhollar, auðvitað alt eftir því hver skemtunin er, mér finst að þar megi ekki valda þreytu, eða hafa lamandi áhrif; heldur verða þar að vera upplyftandi.

Við verðum líka að gæta þess, að láta ekki skemtanirnar ná svo valdi yfir okkur, að við gleym ekki um annað hugsað; og ekki ~~um annað tal~~ neitað okkur um ein a einustu ~~dans~~ skemtan. Þar mega ekki gjöra okkur ófrjálsa með ofmiklli nautn þeirra.

Eg man það nú, þegar ég minnist á skemtanir; að ég var eins og fleiri ung-

Skjalasafnið Ísafirði

lingar áhaflega sálgin í að ólmast úti, og þótti það hart þá, þegar skálasystkini mín vörn að koma til mín, til að hætta þá mig með; að þá þá ekki að þara. Þá þetta er aumasta óþrelsið, man ég ~~eftir~~ að við sögðum hvort við annað.

En það sem ég kallaði óþrelsi þá, sé ég nú, að hefur alls ekki verið rétt nefnt óþrelsi; en aðeins spor í áttina til að gjöra mig frjálsa; síðar meir hefi ég átt betra með að standast freistingarnar; þegar ég var búin að sná venja mig á það frá aftur.

Eins er með okkur öll að ef við reynum af fremsta megni að láta engan hlut þá vald yfir okkur; þá getum við orðið frjáls; við verðum að yfirvinna, en megum ekki verða yfirunnin.

Guðmunda Jóna Einarsd.

Söngurinn.

Um flest er ritað og rætt, nema blessaðan söngin; hann sem ætti að vera á hvers manns vörum sú langmesta unun sem við getum

Skjalasafnið Ísafirði

veist okkur. Það lýtur helður sit fyrir að við
munum varla eftir hinum, og er það, það mein
sem við ættum að bæta úr sem fyrst.

Þegar við erum staddd í öðrum veit-
um t. d. á skemtunum og hegrum allflesta
vera langt fyrir ofan okkur í því efni. —
— Er það ekki særandi? — Mér dettur í
hug þegar ég heyrsa um þetta; að það skuli
standa í lögum félags okkar; að félagsmenn
hyrji og endi fundi sína með því að syngja
ættjarðar og framsóknarkvæði.

Þetta höfum við nú skrifað undir, og get-
um varla sungið svo mikið sem framvöddd
laggana rétt.

Hvernig eigum við að fara að bæta úr þess-
um vandræðum þegar enginn af okkur félags-
mönnum erum svo miklir að geta lesið öðr-
um fram? — — — Þessari spurningu við ég
svara þannig; að við förum höndum saman
og reppum öll af fremsta megni að leggja
fram allan okkar áhuga; með þetta fyrir
augum; við skulum fram með söngnum okk-
ar, þangað til takmarkinu er náð. Förum
til dæmis maður sem er á ferð; hugur hans

Skjalasafnið Ísafirði

er ekki annar en sá; að komast áfram
þangað sem ferð hans er heitið; það er ekki hægt
með nokkru móti að snúa honum til baka
þó einhver vilji eða langi til þess. —
— Með þessu móti mundi söngurinn batna
svo vel hjá okkur, að við gætum haldið hald-
ið almennaskemtan; gladir yfir því, að geta
skemt með söng. Eg geng ur skugga um
það, að enginn af félagsmönnum ímyndar
sér hvað söngurinn gæti lyft hugsunum þeir-
a hátt, fyr en reyndin flytti það í ljósið. —
— Það er mikið að hugsa til þess, hvað söng-
urinn er lélegur hérna hjá okkur; já hjá
okkur sem höfum nóga söngkraftana og
getum framfylt því sem við höfum skrif-
að undir. Til þessa geta ekki sumir félags-
manna fundið; þeir segja heldur, að hann
söngurinn sé nógu góður. Það lýtur út
fyrir, að þeir sem þetta segja, hugsa lítið
um hvað söngurinn gæti bætt margar ang-
ursstundir eða leiðindakæstin bæði af sjálf-
um sér og öðrum. Nú getur máske ein-
hver hugsað sem svo, að söngurinn mætti
nú taka einhverjum hléum, þegar hvíður

Skjalasafnið Ísafirði

að stofna söngfélag. ---- Já heim skal taka bóluna; --- bara við höfum nógan áhug an. --- Enda ég svo með þeirri ósk, að við þurfum nú ekki lengur að standa langt frá, sérdir yfir því að geta ekki lekið undir með öðrum, þegar þeir taka undir með skáldinu.

Hljóma, söngljóst, hljóma þú,
heimins yfir bygðir allar,
hátt með von og helgri trú,
hrífa þínar raddir snjallar;
Föðrasprotti lána þínna,
lendrar líf úr hörðum stein,
stillir tárin mjúkir mein
lyftir sál til Guðs heimkynna.

S. T.

Guðjón B. Bernhardss.

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur.

3. Ölub. || Hraun 22. febr. 1919 || 10 árg

Af hverju streymir ungafólkið svo mjög til Kaupstaðanna?

Þessi hugsun mun vera í margra huga, því það er ástæða til að hugsa um þetta atriði að mér virðist, ekki síst nú á tímum, þegar fólkið streymir frá sveitunum til Kaupstaðanna eins og lónaður sem rekinn er til slátrunar á haustdegi. Þessi samlíking er máske ekki sem best valin, en mér finst það vera eitthvað þessu líkt. En úr því að svona er, þá er spurningin þessi. Hvað er fólkið að sækja sér til Kaupstaðanna? Það verður oftast nær ofan á þegar um þessa spurningu er að ræða, þá er svarið þetta: „Fólkið er að leyta sér mentunar." Klúkurnar að læra þula og bjóla saum, tungumál og fleira og fleira; — og að „brótera" segja gömlu konurnar. En piltarnir, hvað gera þeir? Sumir að

Skjalasafnið Ísafirði

leysa sér atvinnu, aðrir til að læra, og sumir
þá til að sína sig og sjá aðra; leysa að eins
að glaumi og gleðskap kaupstaðarlífs-
ins. Þannig fannst mér það nú þessa frá
minu sjónarmiði. En af við skygnumst
betur eftir, og athugum alt vel; þá er ástæð-
an ekki alltaf þessi; að fólkið sé að leysa sér
vistir, heldur munu fleyri þarfirnar
vera að leysa sér atvinnu; fólkið er naud-
lygt til að flýja sveitirnar eins og nú er
ástatt; kaupgjald í kaupstöðunum er að
vísu hærra en í sveitinni;
en síðan stríðið byrjaði. Og svo líka, að
sumum finst kaupstaðarlífið skemtilegr-
a að sumu leyti, ekki síst á vetrurnar, svo
það er ekki leeins af dönn ástæðu, heldur hjálp-
ast margt að til að hæna fólkið úr sveit-
inni í kaupstaðarsalnna.

Að minu álíti hygg ég að kaupgjaldið eigi
meðan þátt í fólksekluni i sveitinni nú
i seinni tíð, aðallega síðan síldarveiðin
komst í algleymíng, við þá vinnu hefur fólk-
ið haft svo afarmikið kaup og allir andvíst-
að skeyon-l þangað sem eðlilegt er. Þarna

Skjalasafnið Ísafirði

hafa bændur orðið hrapalega undir sam-
keppninni; og er það mesta furða að Lands-
sapurðir hafa ekki hækkað að tiltölu jafn
mikið og kaupgjaldið. svo bændur hafa ekki
haft ástæður á að kjöta jafn hátt kaup og
bíðst í sjávarplássunum. Þar af leiðandi
hefur minni fólks eklan verið sem staðar
svo tilfinnanlegt, og lítil manna leðið mik-
inn skaða af. Þegar svona er, þá er ~~ekki~~ von
að fari eins og fer. En þetta þarf að breyt-
ast ef vel á að fara. Fólksvinnan má ekki
drepa niður landbúnaðinn. Með því einu get-
ur þetta lagast að bændur kjöði fólkinu jafn
mikið kaup og því bíður í sjávarplássunum, því
að, með auknum fólksafla vex um leið fram-
leiðsla landa og allt ber sig betur, því vel-
líðanna er öll undir sem mestri framleiðslu
Þó að fólkið sé dýrt; aðeins ef framleiðsl-
an er nógu mikil, og öllu hagkvæmlega fyrir
komið, munið að því einu sem mest um gróð-
a getur af sér; þá hlýðir leiðinn að bera
sig betur. En geti ekki þessi breyting hepp-
ist fyrir straumnum til kaupstaðanna, þá liggj-
ur eitthvað á bak við sem ég skil ekki.

Skjalasafnið Ísafirði

Við skyldum sjá til; eftir nokkur ár ef allt gæti lagast; ég meina, að kaupdur gæti boðið jafn hátt kaup og fólki bjóðst í sjóþorpunum; hvort ekki yrði komin breiting til batnaðar á húskapar háttum manna hér á landi; ég hugsa að engum þyrfti að já að kvarta undan vinnufólksleysi framar; og já kannski íslenskur iðnaður í samt lag og kann var til forna.

Enginn þarf að segja mér að sveitalífið hafi ekki jafn mikla gleði og ánægjustundir að bjóða, meiri lagnað og tilbreytingu, og um leið áhrifa meira á manssandan en kaupstaðarlífið, svo ekki þyrfti það að fæla fólkið úr sveitinni.

Að síðustu enda ég þessi ómerkilegu orð mín með þeirri von að þessa geti lagast í komandi framtíð. Það er vonandi að allt fari nú svo óskjótum framförum að stríðinu lokinn, allir fari höndum saman til að prýða og bæta þar sem tíðin hefur halla stríðsins vegna, nú í seinni tíð. Eg hefði viljað skrifa svo mikið um þetta mál; en andleg fátækt mín er svo mikil að ég gat ekki komið hugsunum mínum í ljós einsog ég hefði viljað, líklega ekki í réttan búning. Bið ykkur þess vegna, hafa vilja en ekki vetkið.

Jón Sveinn Jónsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Sunndagsgasið.

Margir hafa líklega heyrt getið um áhald sem nefnt var Sunndagsglas. Það var dálítið glerhylki með sandi í og haft til þess að mæla tímann, og af því var nafnið dregið.

Lífið líkist sandkornum af smákornum einum sem eru hin margvíslegu dagsins, orð vor og gjörðir, þau minnu heildina — það lífið.

Dyggðirnar og góðverkin eru gullkorn, en syndir vorar og yfirsjónir, — syndsamleg orð og verk, eru svört sandkorn.

Kærleiksríkt orð og atlot, umburðarlyndi hlýðlyndi við alla í daglegri umgengni.

Þessa eru eigi aðeins dýrðlegir, heldur margfaldir ávextir sem miklu hér á, en þessa marga smáa megnar það að gera líf sjálfra vor og bræðra vorra indælt, og þessa gört að sælustað. Þessa eru smá glóandi gullkorn í Sunndagsglasi vorru. Þau eru dýrmætustu gjaldeyrir, dýrmætari en sjálft gullið.

Kappkostum því, hvar sem félagsbræður og syst-

Skjalasafnið Ísafirði

vo i hvaða stöðu sem ver erum, hátt eða lágt
sættir að láta sem allra flest gullkorn renna
eftir stundaglasinum - stundaglasi lífs vors.
Biðjum þess jafnan, að ver jáum aldrei afsu daga-
fjöld sem liðin eru. Tíminn líður hjá, og flytur
með sér störf vor, orð og gjörðir, í mörg eða já gull-
korn, allt eftir því sem þ breiðni vor hegðar ver-
ið. Lítum vér að kvöldi yfir störf dagsins
og athugum hvernig honum var varið, og jinn-
um, að það var minni en skildi, og vér munum
vilja óska að gullkornin, sem hinn liðni dagur
flutti með sér; væri fleyri en þau eru; — Rapp-
ardum þá að verja hinum komandi degi betur,
og svo hverjum af öðrum, þá munu gullkorn dygð-
a og góðverka, sem hinir lifandi dagar jafnmeð
sér, verða æ fleyri og fleyri.

Biðjum guð þess, að hann hjálpi oss til að
verja tímanum vel; hinum ófæddu eftirkög-
um, í sjálfum oss og með bræðrum vorum til
samanlegra heilla, og honum til dýrðar.

B. E.
Gísli Jörundsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Framfaramenn.

Þegar við lesum æfisögu einhverra ágætis-manna, þá verður það fyrst að athuga hvað það er sem helst einkennir þá, og hvernig þeir hafa komist áfram og náð því takmarki sem þeir hafa sett sér. Það sem helst einkennir þá er áhugi, dugnaður og þrautseyga, því að allir brautryðjendur mjórra hugsjóna, þurfa að hafa alla þessa eiginleika í fullum mæli, til þess að geta yfirstigið og sigrað gamla hleypidóma sem öllum nýjungum eru samfara. Af þeim hætti hafa þeir komið því áfram sem þeir hafa barist fyrir og ætlað sér að framkvæma.

Þessir menn eru margbúnir að sýna það, að hver sá maður er sýnir vit og dáð hugfallast þegar erfiðleikar og hindranir verða á vegi hans, getur aldrei orðið neitt eða orðið nýtur maður.

Það er nógu fróðlegt að athuga hvað það er sem gerir ábrey[illegible]a alþýðumenn að helstu mönnum þjóðar sinnar. Hvað það er sem þeir hafa framkvæmt og afrekað, og hvernig þeir hafa farið að því að koma áhugamálum sínum og hugsjónum í framkvæmd. Í hverju sem afrek þeirr-

a hefir verið fólgið, þá hafa þeir unnið að því með áhuga og dugnaði og hálfa það eitt fyrir markmið, að koma fyrirtæki sínu áfram hvað sem það hefir mi verið.

Íslendingar hafa fengið orð fyrir að vera liðlir framfaravinir eða hugsjónamenn, að minsta kosti sumir. Sérstaklega hafa bændurnir orðið fyrir þessu. Þeir hafa þótt nasta þrælskjulegir og framtakslausir, og um þá hefir óspart notað orð lokið, að þeir héldu asklokið fyrir himinn en gnýstarkýrnar fyrir sól. Þessa á ekki eingöngu við hér á landi heldur annarstaðar, t. d. í Danmörku þykir það hið mesta smánaryrði að vera kallaður „bondsk" sem þýðir bændalegur.

En þessa er orsök frá þeim tímum sem bændurnir voru ánauðugir þrælar í klóm auðvaldsins og gátu ekki vörn sér veitt. Margir þeirra hafa ekki haft efni á að framkvæma það sem þeir vildu og þyrfti. En langoftast mun það vera af einhverju hugsunarleysi og fastheldni við gamla búskaparlagið. En þeim til hróðurs má þó geta þess að bændastéttin hefir átt marga ágæta menn sem hafa unnið landi og þjóð ómetanlegt gagn, ekki aðeins með dugnaði sínum

og framkvæmdum, heldur og með því að hvetja aðra til að hefjast handa og vinna. Eg ætla að nefna hér eitt lítið dæmi er sýnir að allir hendur hafa ekki lugann undir asklokinu sínu.

Maður einn segir svo frá heimsókn til Runninga sins sem var alþekktur dugnaðarmaður: Það var á fögrum sumardegi sem ég kom heim á bæjinn sem þessi Runningi minn bjó. Húsbóndinn var úti á túni þegar ég kom. Eg fór að tala um árgæskuna og velliðan fólks í þessari miklu tíð. „En til hvers eru allar þessar guðsgjafir" ansaði hann „þær gera ekki annað en ala leti og óþrenskju upp í fólkinu. Bölvaðir puttarnir, nú standa allir á höfðinu við að þvæla þar niður, en geta ekki náð í fiskinn hérna rétt við landið. Þeim hefði verið nær að leggja þær á þvi. Tumbastrumpurinn sá arna var einhvern kargaþýfi áður en ég lét sléttla hann, voru fjórir vinnumenn minnir að sla hann í tvo daga en nú geta tveir leikið sér að því að slá hann á sama tíma. Er þetta nokkur munur? En nú gef ég lítið hina tvo róa til fiskjar"

Þessi maður var einn af auðugustu mönnum hér á landi í sinni tíð, og hafði aflað þess

með atorku og ýðjusemi. Hann hataði letina
og slóðaskapinn, en var fyrirmynd sveitunga sinna
með hverskonar framfarir og kvatti þá til fram-
kvæmda. Hann ~~ti~~ lifði og starfaði í sama anda
og skáldið segir með þessum orðum:

Fyrir mig einn ég ekki byggi
afspring heldur og sveitungum;
eftir mig vil ég verkin liggi
við dæmin örfáu seinni menn
ég lýð, girðir, götu ryð
grænmunum til þess veikbi lið.

Allir samnir framfaramenn hugsa ekki ein-
göngu um sjálfa sig, og hvað konu mest sérstæð
þá stundina fyrir þá sjálfa. Heldur vinna þeir
það sem að mestu gagni kemur fyrir eftirkom-
endurna, og hafa ánægju af að sjá verk sín standa
sem lengst og verða sem flestum að nytsemi um
ókomnu árin.

"Þó ég að ég deyi þreytur líkinn
þá þá ég nóg að kvíla mig".

segir eitt skáldið okkar.

Aftur á móti eru til menn sem eru svo að
segja hræddir við allar nýjungar og framfarir
og telja þær hina mestu heimsku og jafnvel hatt-

ulegar, þó gáðar séu að morgu leyti. „Sjaldan er breyting til batnaðar", segir gamall málsháttur. Það er varla hægt að hugsa sér annmarkalegri hugsunarhátt en þarna kemur í ljós, né minni í trú á mannsmynlegum umbótum. Það stendur fyrir augum margra eins og einhver vofa að allar breytingar og endurbætur séu eins og hverjum hégóma sem allir góðir menn eigi að varpa frá sér eins og hverjum óhreinum klút. En til þess að alt geti farið vel, verða allir að vinna að sínu starfi með áhuga og gæta þess að fari sem best úr hendi. Hver sveit þarf að eiga þá menn sem eru fyrirmynd í öllu því sem til bóta horfir, og vilja ryðja nýjum hugsjónum braut og leiða þær fram til sigurs.

Helgi Guðmundss.

Móti betri vitund.

Þegar maðurinn er á ungra aldri er hann háður andlega og líkamlega algjörlega á foreldrum. Á þessum aldri koma fyrir hann ýmsar ráðgátur, sem honum er ekki mögulegt að ráða; en þá gefa þær vakið upp ýmsar hugsanir sem halda þessum óráðnu rað-

gátum, ógleymdum, langa lengi.

Framan af bernskuárunum mátti mér þannig lágu ráðgáta; þann ég, að ég gat ekki skilið hana, en lýá mér vökunóttum hugsanir sem ég gat ekki gleymt.

Þessar hugsanir kenna mér þvi til að hugsa dálítið um þetta, sem var. „Móti betri vitund," og fastáðneðu mér að hafa það ekki lengur þannig blandað einkennilegum kenna hugsunum, sem ég atla ekki að tala hér um, heldur um þær hugsanir sem mér ísi af þessum orðum hafa til huga runnið.

Móti betri vitund er að framkvæma eitthvað sem við vitum vel að við gerum ránga með, en ekki gott. Þegar við þínum til einhvers ónotalvalls, á eftir, að við höfum verið staðir á meðal vandaðra manna eða í einhverjum vanda, og vitum vel að við hegðuðum okkur illa, og vitum þá jafnframt af þeirri illu hegðun, en kannum þó ekki þannig fram sem við höfum þekkingju til. Eins og áður er sagt, finnum við til þannig ónota er það af þessum þreyskleika okkar að viljum til hins góða er ekki nógu sterkur. Viljum þyrfti að vera svo sterkur, ~~að geta sagt~~ við hinum margbrotnu girndum heimsins, og skynseminn gædd svo mikillæir dómgreindar, að geta sagt honum ákveðið og án allrar ráðsemdar nei og

Skjalasafnið Ísafirði

já á hverri sekúndu lífsins. Gætum við þetta orð-
um við aldrei ásökuð um að vera veikrandi á vilja-
göfunum. Er þetta mögulegt? Já, mögulegheit er
til flestra ákvarðana, að eins allra smæstu ákvarð-
anna sé gætt, og athugað hvaða endir verður af einu-
og hverju sem liggur hringlaga á veginum alltíð
til leiks. Sé við athugasemdum lífið daglega, og sér-
um við af alvöru frá hinum allra minstu grind-
um sem skilningarvitin verða vör við. Ef annari
grindum fjölgar aðrar stærri. Munum það, að þetta
er að eins breiskleiki, sem yfir vinst þannig, að nota
hverja smágrind til eflingar viljanum og að, auka
skynsemingi þekkingu. Ef einhver er við fast-
ráðinn í þessu áseðningi, þá er spurningin:
Verður hann vinsæll af almenningi ef hann
breytir aldrei á móti betri vilja sínum?
Já, hann getur orðið vinsæll, að minni áliti,
ef hann aðeins stundar það, að vera samnorð-
ur um vilja sinn, ef hann er á móti vilja vá-
inga hans, og skýrir frá innstu rótum allar ákvarð-
anar; annars brestst hans engin. Og geti Rom-
ið þeirri tilfinningu sín hjá mönnga sínum
eða að hann geti ällu fremur verið elskaður en
óvinsæll, fyrir að vinna við á hverdagsvegum-

Skjalasafnið Ísafirði

um, en jafnframt að spilla ekki með þessum aft-
ursnúningi gleði annara, nema hún sé einsýn
og hljómbar ~~fai~~ frá villugötum.

Bræðum ber að skima í vitsmunagrunninn minn,
og áður en rennur úr honum síðla misan langar
mig til að rifja upp fyrir mér nokkur atriði eða
dæmi um, sem ég veit að bæði ég og aðrir, breyta
á móti betri vitund sinni. Mér finst að eitt
af mestu raunum manna sé hið illa umtal,
öfundar, dómar, háð, lastyrgni og óvirðingu við
náungan sem sumir eru mjög gefnir fyrir og
þeir þyrjast manna mest sem mest geta
hrinað saman af þessum ómennskupræði.

Eg veit að þetta er dýrgalli á sumum mönn-
um og mjög leiðir; eru þeir fyrir þeanan ósköst
oft lítt aðhæfandi; getur líka orsakað að þeim
maður geti ekki fanist jafnlangt upp í dyrgan
sem annars fyrgjörin dáði honum, vegn orðstír-
irs. Einnig getur tungan verið óráðlegur. meiði,
gert allbremmanlegt milli manna, er áður var
lélitt og einlagt og horfði til ánægju og frið-
semdar. Illa talið og dómar geta orsakað dauð-
a og þann dauða sem ægilegastur er allra.

Við skulum því reyna öll að athuga hvað við

Skjalasafnið Ísafirði

enum að fremja, og athuga að gera aldrei það sem við finnum í hugskoti vorru að geta orsakað leiðindi. En að minni álitu finst mér að ef einhver er að tala um leiðindi, að hann finni þá á sundinni hvað hann er að gjöra, og geti þá um leið fundið hvort nokkur þráður vilgáns er á móti; að hann geti hætt þá við og bæði leiðið syrgjendunnar, láti þessa orð vera leiðarljós í hjarta sínu. „Jesús yfirgefur þig." Það „Guð verði altaf réttur."

Sigríður Jónsdóttir.

Viðburðir og tímamót.

Árið sem er nýliðið hjá, var stórt viðburðarár, og þess vegna lengi minnst í heimssögunni.

Eg ætla ekki hér að greina til þess að fræða menn, eða félaga mína, um viðburði á árinu 1918.

Nei, margir eru fróðari um það þá viðburði, og mér liggur við að segja, allar þær hörmungar sem það hefur haft í för með sér.

Viðburðirnir eru, þá fyrst ófriðarlokin, og þeir viðburðir sem af þeim hafa orðið þeim samferða. Þá getum

við Rallad það viðkurði, hinna verglegu veiki, sem hefir svo
að segja geisað um land allt. Hún hefir drepið marga
aðkomenn þessa lands og ég hygg, marga þeirra, af hin-
um nýkomnu mönnum þjóðlagsins. Hinnig marga
þá menn sem voru þjóðinni dýrkeyptir og dáð, og hennir
til hinnar mestu upphyggingar. Hinnig hefir þessi
veiki lamað marga, þótt ekki hafi drepið, en það er
ekki fjarska mikil líkur, þó meiga þeir hugga sig við það,
að það er hægt að lækna þá með ýmsum meðulum, og
ég hugsa að bestu meðalin séu það sem hinnir og náttúran
lækna. Heilnæmt loft og þrifnaður, hefur fjarska
mikið að segja fyrir alla, en ekki síst fyrir heilsu-
lítið fólk. Þetta er líka mikið lofsvert við á sídar
hinum.

Hvar í heiminum sem vér komum til velsið-
aðra manna, verðum vér vör við að þeir fylgja sam-
eiginlegum, förlum, hreinlætisvenjum. Og þessar venj-
ur eru orðnar þeim svo innrættar að þeir fylgja þeim
nærfærnislega.

Hins og við sjálfum öll eru fjölda margar hreinlætis-
reglur, sem ég vil benda hér á.

I. Að þvo sér um hendur og andlit úr sápu vatni um
hendur og þegar visiter er rekin á morgnana.

II. Að lauga allan líkamann við og við. III. Að rækta

Skjalasafnið Ísafirði

munninn og hreinsa lemmurnar. IV. að kemba og greiða hárið. V. að skafa neglurnar og hreinsa óhreinindi undan þeim. VI. að gæta þess, að hálsinn nærfatnaður sé hreinn. VII. að hafa hreinna vasaklút á sér til að þurrka sér um munninn og nef. VIII. að ganga vfirleitt þokkalega og þrifalega til fara. Þetta hygg ég vera þarfir hreinlætisreglum. Og hvar sem vér komum á góð heimili, látkad en fremur þessar heimilisvenjur.

Allum herbergjum er haldið hreinnum, daglega fer fram gólfþvottur og þess er vandlega gætt að ryk nái hvergi að safnast eða eða þyrlast upp. Þess vegna eru gólfin þvegin, eða hleitt áður en að sópað er, eða strokið af öllu með votum klút. Þvottaklega skal gangast þrifalega til fara um hús og eldhús, þar sem matreiðsla fer fram, og matur er geymdur.

Á gólfin skulu allir vanast að hrækja. Þessar og þvílíkar venjur útbreiðast stöðugt meir og meir með allra þjóða. Og sá sem ekki temur sér þar hollu þrifnaðir vandamur í umgengni. Margur spyr hvernig vinnur þessu við. En reinslan hefur kennt oss að þessar venjur miða allar til heilsubóta og þæginda. Og þar að auki eru þær í fyllsta samræmi við kröfur tegundartilfinningarinnar. Óþrifnaður var ólyfjan heimilaus í gamla daga; því þá var tegundartilfinning-

Skjalasafnið Ísafirði

ólgjá; og þá hafði engum séð bakteríur; og engum virði
af hverjum **nemar** sóttir stöfuðu. Vér sjáum ekki bakt-
eríur með berum augum; og það verður ekki af neinum
heimtað að hann gæti stöðugt verið að elstast við þær
með erfiðum sóttkreinanna meðulum. En af hverjum
mentuðum manni verður að heimta þá einföldu anam-
a siði að hann kiðist við að virðjna þessi ósýnilegu
sem hersýnilegir eru. Því vér vitum að sóttkveikjurnar
eru margar og samáar, og víða á sveimi, en engum er þær að
hitta innanum alskonar óþverra, svo sem saur, þvag, svita og
hörundsóhreinindi hráka og rik. Eg get huggað mér að þið
leyfið mig komnum ekki lengir eptir, af því ég ætlaði að tala
um viðburði á árinu sem leið. Eg hef minst fáum orðum
á oltíðir og veikina. En fremur langað í mig til að minnast
á, að árið hefur orðið ólíkt viðburða ár, vegna þess að lausn
hefir fengist á deilumálum, um réttindi landsins til
fullkomins sjálfsforræðis. Þetta eru nú þá helstu við-
burðir ársins. En ég hugsa mér, að árið sem nú er að
hyrja geti orðið enn merkilegra og minnisstæðara á-
kommum öldunar, vegna þess að á því verða dregnar
lyrstu gildu ályktanirnar, af öllu því sem á undan
hefir er gengið, og ólefnulínur mar Kaðar nýjum, braut
um, sem ég hygg að liggji langar leiðir inní framtíð-
ina. Við sem nú lifum, erum Limamóta menn.

Skjalasafnið Ísafirði

Það getur ekki lýst því landi, að þeir viðburðir sem hafa verið að gerast, og eru að gerast í heiminum, og kringum okkur geri línaskil á veraldarsögunni, einhver hin dörfustu legustu lína skil, sem þar hafa nokkru sinni orðið. Hugsum okkur nokkur ár aftur í tímann, og við þá opnum kennslubók í veraldarsögunni. Nýjasti höfuðþátturinn hefst þá ekki með stjórnarbyltingunni á Frakklandi. Þar lýkur aftan verður komin nýrri og stærri lýrirsögn. Nýjasti höfuðþátturinn byrjar á frá-sögn þeirra viðburða sem hafa verið að gerast og eru að gerast í kringum okkur. Afleiðingar þeirra eru í þoku en við skulum vera að þær verða miklar og marg víslegar. Það má líkja sér árabátalínabátið sem nú er að líða, veltandi fram í líkingu, við stórfljót ofan af öræfum línanna; komið fram á feldsumbrotum þar upp i og rydjandi sér nýjan farveg.

Það er sagt um eldfjallið okkar, Jökulsá á Sólheima sandi, að komið hafi það fyrir, að maður hafi farið vestur um Sólheimasand, án þess að verða árinnar var, en er honum þótti undarlegt að hitta ekki ána fyrir, leyt hann um öxl sér, og sá þá fljótt eitt mikið að baki sér. Eitthvað í líkingu við þetta, finst mér að kent geti okkur sem lifum yfirstandandi stórum-brotalínu. Aður en okkur varir erum vegir þeir sem við

Skjalasafnið Ísafirði

höfum gengið yfir fjarrum fótum, umflotnir sæ, hins fegna fullveldis verður ekki vandlega gætt. Síðan landið hefir sinn eigin sjálfstæðan mannkynsögumar, hafa nokkrar slíkar elfur áður oftlist fram. Hin fyrsta er víkingahreyfingin sem hefir áhrif um mikinn hluta jarðarinnar álfu. Í fjórði hreyfing fæddist mannlíf á Íslandi. Nokkru síðar nær hingað andleg heimsbylting með kögleiðing Kristindómsins. Löngu síðar kemur önnur mikil, það er siðaskiftahreyfingin og margar fleyri. Slíkar eru þær straumar sem veitt hafa verið yfir lönd hugvana okkarra undanförnum manaöldum. Vér gleðjumst yfir hinu fengna fullveldi. En þá er það ekki í hjálpu sér takmark, heldur meðal leið til takmarks. En takmarkið er að kenna landinu sem mest upp eftir lögum og andlega, fjöldinni sem lengst menningarátlina, auka velliðan hennar og menlun, og jafnframt styrk hennar til þess að varðveita þau dýrindi sem við höfum að erfðum fengið nefnilega mál okkar, sögu, og minningar.

Kristján Guðmundss.

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur

H. Sölvi	Hraun 24 marz 1919	10 árg.

Tíminn.

Lítið af því sem við hugsum altaf líðið um er notkun tímans og dýrmæti hans; og er það þó næst á undarlegt, þar sem við vitum þó að við getum ekki kallað til baka einu einustu stund minnar liðnu ævi liðin er, þó að við leggjum fram aleigu okkar og alt það er við getum viti látið til þess að endurkalla þessa stund, þess vegna sjáum við á eftir að við höfum ekki varið henni eins vel og skyldi og vildum þess vegna geta endurkallað hana til þess að verja hennni betur. En nú er það ekki hægt.

Það er ekki nýtt að við segjum þegar við erum að tala um einhvern hlut sem við ætlum að koma í framkvæmd. — Eg geri þetta á morgun, - eða hinn daginn, eða bara einhvern tíma, þrátt fyrir það, þó maður sjái að hægt væri að framkvæma verkið jafn og maður hugsað sér það. Nei - nógur er tíminn segjum við, en gáum ekki að því, að við eigum ekki ráð á neinni ákveðinni stundu, til þess að framkvæma

þessi okkar aðalnauðsynjaverk. Þetta er af því, að við kunnum ekki að meta tímann að verðleikum, og að gæta ekki hvað hann er mikils virði í raun og veru. — — —

Það er ekki nýtt að maður heyri talað um það, að einhver verður fyrir fjárhagslegum skaða, tapar peningum eða einhverjum hlut, sem skaði er að. En þótt þesskonar skaði sé líklegur til að hafa meiri áhrif á flestum hugsandi mönnum heldur að fá þann skaða bættan að mestu eða öllu leyti; svo ekki er að jafna því við þann skaða sem maður sjálfur sér sjálfum, með því að láta tímann fram hjá líða ónotaðan, sem maður hefði getað notað til margra góðra og nytsamra verka.

Nú er dettur í hug dæmi af sjálfum mér og okkur skólabræðrunum síðan við vorum í skóla. Eg man sérstaklega eftir því, að á hverju vori þegar búið var að prófa, og við vorum búnir að heyra einkunnirnar okkar; að við lögðum mikið upp úr því, að við hefðum nú getað lært miklu meira og betur, en við hefðum gert; hefðum við aðeins notað tímann vel; notað þær stundir til að læra, sem við notuðum ekki til neins gagns. En þetta gátum við ekki séð fyrr en eftir á, en það var of seint, því vetrinum var liðinn og enga stund hægt að endurkalla.

Skjalasafnið Ísafirði

Naut[illegible]ir.

Það er mikill vandi að tala og skrifa um þetta, og verður
í því efni að sigla á milli skers og báru þegar á það er minst.
Það er mikið tilfinningamál og kemur óþægilega við kaun-
in hverju varlega sem farið er, þess vegna er það oftast
lagt í lágina að minnast að á það. En eins og kunnugt
er, þá er aðfinslum og þess konar ekki vel tekið. Í fáum
orðum sagt, er það mjög óvinsælt að koma við kaunin hjá
mönnunum eða benda honum á það sem miður fer, og
jafnvel þó í beztu meiningu sé gert.

En þrátt fyrir þetti vandkvæði sem á þessu eru, þá
ætla ég að reyna í að fara nokkrum orðum um þetta efni,
og vona ég að það verði ekki tekið illa upp.

Þegar talað er um naut[illegible], mun oftast vera átt við
það sem er haft um hönd sér til dægrastyttingar, einkum
ef það er ónauðsynlegt eða skaðlegt að neita þess, svo
sem vín, tóbak og fleira af þess háttar tagi.

Eg get vel búist við að það þyki ófarsæla málgi að fara
minnst á vín hér, í landi sem hefir sjö ára langa
bannlaga-leið að baki sér, og það innan vébanda ungmenna-
félags. Hér, þar sem búið er að hlaða upp ótal vörnum
og virkjum gegn veldi Bakkusar, svo sem ungmennafé-
lögum, stúkum og sjóðum en ekki síst hin góðfræga

Skjalasafnið Ísafirði

að fluvningsbannslög. En þrátt fyrir allar þessar varnir er þó langt frá því að hann sé iðlægur úr landinu.

Þegar lögin komust á þótti sem veldi Bakkusar mundi lokið, en það er þó ekki, og er ekki annað hægt að sjá en það geti staðið langann tíma en þá, þó að hann eigi langa leið að baki sér, eins og eitt skáldið orðar og fylgismaður hans hefir einhvern tíma komist að orði:

„Hann Bakkus, hann ríkti hér áður fyrir
frá Egils og Skallagrímslögum,
hann stjórnaði landinu höfðingi hár,
með heiðri, visdóm og lögum."

Svona hafa skáld og ágætismenn þjóðarinnar sungið hann lofdýrð og hrós, já lýg nær hann væri stjórnari landsins eins og þessi vísuhöfundur segir. gerir. Já það má með sanni segja að hann hafi stjórnað landinu, og fastir hafa tekið eftir eftir því hvaða afleiðingar það hefir haft. Fyrsta árið eftir að bannlögin gengu í gildi leit svo út sem allir vini mundi hyggt út úr landinu; en viti menn, þrem árum síðar hafði innflutningur á því hér um bil tífaldast, miðað við það sem var fyrsta árið. Það er ekki hægt að segja að þetta sé góðir árangur af lögunum. Og meira að segja hafa nú á síðustu árum verið stofnuð félög víðvegar á landinu með mörg hundruð meðlimum saman lagt, í þeim tilgangi

að ~~xx~~ vinna á móti ~~öllu því sem stríðir á móti~~
lögunum og fá því afnumin. Þessi félög fara fram
sínu og flagga með því framan fyrir mönnum að þau
eiki sér að vinna á móti öllu því sem stríðir á móti
ánægju og persónufrelsi manna. Sökal fergöngumenn
félaga þessara eru margir af kvæðamestu mönn þjóðar-
innar, þetta og þvíliks eru þessir vinir fylgismenn
Bakkusar að hrópa hástöfum að það sé ófrelsi og ánæg-
uspillir að vera án hans.

En þessir menn athuga það ekki að þeir eru sjálfir
ófrjálsir þrælar vínsins þegar þeir geta ekki án þess
verið. Þeir athuga það víst ekki að miklu meiri hlut-
i allrar þeirrar eindar og óf ogæfu, sem er í heim-
inum er vinnandinni að kenna. Eins og kunnugt er,
þá er við því lagðar hegningar fyrir ungmennafé-
ögunum að brjóta á móti skuldbindingar þá þeir-
a. Á meðal annars er það bannað að neita á fengis,
og þetta heit hafa allir ungmennafélagar lofað og
lagt við drengskap sinn að halda vel og trúlega.

En þá gátt sé til frásagnar þá er þetta eitt af því
sem langt oftast er brotið, og væri þessu á hvaði lagam-
a stranglega fylgt þá hygg ég að ómotaðar væri
þúmorðspað fyrir. Það þykir fremur gátt að svíkja
drengskaparheit sitt, en flestum er kunnugt hvern-

ig þetta heist er haldið. Eg minnist á Löbaksnauðu-
ina og atla ég að fara um hana nokkrum fleiri orð-
um. Það er langt síðan hún kom til sögunnar og
virðist svo sem hún sé altaf að verða almennari og út-
breiddari, þó af henni safi margt ilt en ekkert gott.
Eins og allir munnar kannast við þá hefir löbakið á kaf-
lega ósiðla, fjáreyðslu í för með sér, og svo hefir það bein-
línis og óbeinlínis valdið lifstjóni fjölda margra.
Eins og kunnugt er, þá er löbaksnauðurin upphaflega
komin frá villumönnum, og var álitin hin mesta and-
styggð og skralingahátður að hafa það um hönd. Og í
frásögnum sem til eru frá þeim tímum er þessum lýst
með undran og viðbjóði. „En, limarnir breyttust og
menningin með:" Nú þykir engum geta talist með
mönnum sem ekki brúkar löbak. Þetta er oftast haft-
í keyri á drengi og unglinga og dugir venjulega best,
eins og von er til, þá vilja þeir vera eins og hinir menn-
irnir. Oft heyrir ég talað um það sé hæði leið-
legt og óhagkvæmt þegar er verið í kóps góðra kunninga,
að neita þó öllum þeirra góðu og vingjarnlegu boðum.
Þetta er oft fyrsta ójafnið til löbaksnauðsmannsins. Það
er nærri því hlægileg sjón að sjá unga menn vera að
venja sig á þetta, þeir líta út eins og fárveikir
menn, grárir í gegn og náföl; ég hefi oft leitt oft-

Skjalasafnið Ísafirði

ir þessu og séð þetta; það kostar ekki litla áreynslu. Oft má heyra tóbaksmennina segja það hafi hald og hressandi áhrif. Heyrt hafi ég það haft eftir einum tóbaksmanninum, það væri ábyggðuldt medal að hafa upp í sér tóbak þegar væri farið inn í hús sem nammur gúk. dömur væri. En dettur nokkrum í hug að þvia þessu? Ég held naumast. Það munu engum geta þyggt tóbaksmennina ir því að þeir séu heilsubetri en aðrir, nei það er öðru nær, en þeir hafa mörg einkenni önnur; hefir enginn séð lið snáparlega brenniman R, gulu gómana? En til að vinna á móti þessu hafa verið stofnuð tóbaksbindindisfélög, nii síðustu árin og hafa þau nii þegar sjálfsagt gert dálitið gagn. Það er ekki hægt að búast við miklum árangri af starfsemi þeirra, á þeim stutta tíma sem liðinn er frá því að byrjað var að beyja við þessu máli.

Sumum hafa komið fram uppástungur ir þessari átt að fjölasta og leosa iðrýming tóbaksins væri sú, að fá innflutning á því bannaða með lögum. En reynslan er nú búin að sýna það, að þessir háttar lög geta ekki náð tilgangi sínum að öllu leyti, en nokkurt gagn munu þau gera 2 sínd. Hér þarf að leyta annara ráða, og það leosa munverða starfsemi og þessara félaga, að fá sem allra flest

Skjalasafnið Ísafirði

börn og unglinga til að ganga í þennan félagsskap.
Með því er oftur hætta á að þau leiðist útá þá braut að
verða lögbrotsmenn. En því miður er ekki lögbrotið með öll-
u lokað fyrir þessu, lög þessara félaga eru margbrotin
af meðlimum þeirra. En jafnframt er það skylda
allra að kæra slík brot; en hvort það kemur sér að til-
ætlunum notum er ekki gott að segja. Flestir vilja kom-
a sér hjá þessu, því leiðinlegt er að vera altaf með klag-
amir og kærur á hendur félagsbræðrum sínum, þó
það sé vitanlega hið eina rétta. En fyrst þetta er
hið eina mál sem þessi félög hafa að lögum, þá verður
að gæta þess ströngustu að löngum þess sé kleift, að öðrum
kosti er tilgangur þeirra að engu orðinn, og heiður
þeirra í veði. En það er nauðsynlegt að aðrir geti
ekkert að þau hafi eitthvað á kveðið með kvið til þess
að kæra það. Eitt er ótalið enn þá sem ég vildi minn-
ast á, þó það ef til vill komi ekki leiðinlegis þessu
máli við; en það eru peningaspilin.

Frá ófaganlegri tíð, og alt til þessa dags hefir það
þótt hin mesta skemtan að spila. En von bráðar var
fundið upp á því að spila upp á peninga, og með því
hófst hin versta siðleysi og óaldarbragur. Af
þessu urðu spilin áhrifalega óvinsæl og illa þokkuð,
og því til sönnunar má geta þess að prestarnir töluðu

mjög kröftuglega á móti þeim í röðum sínum. Og í einu gáðu vili svo til er frá þessum tíma, eru þau kölluð er kanþók djöfulsins og fleyri þesshátta nöfnum. Má af þessu marka hvað mönnum hefir verið illa við þau, og á líklið spilafíkninna hæðlega.

Nú eru peningaspilin strangleg bönnuð í flestum siðuðum löndum. Á seinni árum er allmikið farið að bera á þessu hér á landi, og það svo að einstakir menn eru farnir að hafa það fyrir atvinnu.

En ef hér hafa engar skorður verið reistar við þessu, og væri þó full þörf á því, vegna þess að spilafíknin er orðin töluvert almenn og útbreidd, en hefir alstaðar margt illt í för með sér. Menn spila sínum síðasta eyri í peninga, og jafnvel selja utan af sér fötin, svo mögnuð er þessi ástríða, og verður ekki mikið lengra farið.

Þennan óðáma þarf að banna eins og allar aðrar fjöðir hafa gert.

Ungmennafélögin ættu að verða fyrst til að ríða á vaðið í þessu efni, með því að banna stranglega meðlimum sínum að spila peningaspil. Þeim ætti ekki að gleymast annað eins og þetta, fyrst að þau hafa heitið því að vinna að heill einstaklinga sinna og þjóðarinnar. Ungmennafélagar!

Skjalasafnið Ísafirði

Hér er verk til að vinna, að afnia þessa fjöðarskömm. Það sem hafið heilst þurí að vinna að öllu því sem eptir heilli og heiður landsins og fjöðarinnar.

Helgi Guðmundsson.

Fjörmannalíf.

Þá er enn einn siður að því komið, að fiskiskipaflotinn leggi út á djúpið, og bræður okkar sem sjónum stunda; kveðja ástvini sína á landi, til þess að búa fyrir beddi um lengri eða skemmri tíma á hinu svikulla hafi.

Það er alvarleg stund, að sjá þennan hóp vaskra drengja leggja frá landi, því vert er eðlilegra en að okkur detti í hug sú spurning. Hvað mundi líða þeirra tíði á sjónum? Hvort munum við fá að sjá þá alla aftur? Það er alvarleg stund, sérstaklega fyrir alla þá sem eiga náðengda ástvini meðal þeirra, sem leggja út á hafið. Það er alvarleg stund, fyrir sjómennina sjálfa, því að, þótt sjómannslífið, en við sem á landi dveljum, og þótt margt af því sem í augum okkar, hinna er það ógilegt, sé

í augum hans eKki neina í alla staði. Þá gelur hann
ekki hjá því farið, að ennig sjómannshjartað komist við,
og þar ef til vill laðist fram í augnatóknana, er hann
að skilnaði hvetur áðurnefnda sem eftir verða. Því að
svo mikið þekkir hann til hins svikula hafs, að alla
má gjöra ráð fyrir að það verði í síðasta sinni, sem hann
fer að líta þessa vini sína sem hann elskar svo heitt.
Og það er alvarleg stund, fyrir sjómennina að leggja út
á djúpið, því að þótt ekki þyrfti að gera ráð fyrir því
sem ég nefndi. Þá veit hann aldrei með vissu
að hann á morgunlegan erviði fyrir höndum er út á
sjóinn kemur, því að líf sjómannsins er engum leikur
og hann verður að fara á misvið sjónis þeginda sem
við þurfum ekki að fara á mis við sem á landi dvelj-
um, og þótt ekki væri annað, þá veit hann, að sjómanns
lífið hefir það í för með sér, að hann verður að eiga
sjónis oftör við, ef til vill misjafna menn, sem lítt
er áskjánlegt að eiga félagsskap við, sumu hverju.
Ef sjómaðurinn ná ekki láta neitt slíkt á sig fá,
hann verður í alvaldsmætti að leggja á stað þegar
skyldan býður, og hann ná ekki leggja á stað með
tóma veiðum, því að hann þarf á öllu sínu hug-
rekki að halda þegar út á sjóinn kemur.
Sjómaðurinn reynir að gera sér lífið á sjónum

svo barileg[t] sem audið er. En huernig getur líf sjó-
mannsins orðið barilegt? Eins og menn geta látið
heimilislífið verða unaðsalt og skemtilegt, með því
með, að láta anda hins alsvalda helga það, á sama
hátt getur sjómannslífið sjómannsins með öllum þess
erviðleikum, stríði og áþjáningum orðið unaðsalt og
skemtilegt. Þar sem ríkir friður og eindrægni,
hóvær, meðaumkvun og hjálpsemi fýsi.

María Guðmundsd.

Skjalasafnið Ísafirði

Forgjaldur

5. Lölub	Hrauni 19 apríl 1919	Vörg

Viljinn.

„Viljinn dregur hálfa hlass," segir málshátturinn, og víst er um það, að eitthvað er hæft í því, ef við höfum lekið okkur fasta á hvörðum í einhverju efni og höfum einlægan vilja á að koma því í framkvæmd, já gjetum við það, bara ef við höfum viljan nógu sterkan, og látið okkur aftra öllum frá því sem við höfum ásett okkur. Öll höfum við eflaust eitthvað takmark sem við keppum að, auðvitað mismunandi eftir því hvaða manngæðum hver hefir til að bera. En öll ættum við, þó að keppa að því takmarki að reyna vera nýtir og góðir menneskjur.

Ef við áseljum okkur það frá æsku, að koma alstaðar fram til góðs, vera samvöxul og hreinlind og fremur góðs en ills hvetjandi, já gjetum við það ef við lemjum okkur það frá æsku, því „það sem ungur nemur gamall temur" segir máltl. á hvern veginn sem það er. Ef við höfum

Skjalasafnið Ísafirði

viljann nógu vel kan til þess góða, og látum ekki
gjarnan láta heimsins glepja okkur hugann
og sjón, því „heimurinn man á hverjum degi" vel-
einhverstaðar, og er ekki víst að það sje alls holt.
Nei, það er það eflaust ekki, - og athugum við því, að reyn-
um að reyna okkur sem mest hjá því, sem við sjáum
að gjört er, því „enginn er kendur, þar, sem hann
ekki kemur;" og áll athugum við að gjeta fundið hvað
rangt er og gjört; t. d. ef við heyrum einhvern óvirð-
ur um annan, sem máske alveg saklausan af
því sem um hann er talað; þá athugum við að leita
í okkar eigin barm, áður en við gefum þar orð á,
vita hvort við höfum viljað að okkur hefði gert það
sama. Nei „jeg hjelt við að okkur kæmi það ekkert vel
sem ekki væri heldur von," og því athugum við að hafa
það hugfast að breyta eins við aðra, eins og við vilj-
um að aðrir breyti við okkur;" og það gjetum við,
hara ef viljann til þess góða er nógu sterkur hjá
okkur, og við reyndum hjá því sem ilt er, en reyn-
um að okkar sjetta Lakmarki.

Þegar jeg hugsa um þetta, koma mjer í hug
nokkur orð sem Kennari minn sagði einu
sinni við okkur skólabörnin. Það var verið að
tala um Lunguna; hann spurði okkur, til hvers

Skjalasafnið Ísafirði

við notudum tunguna?" Við sögðumst nota hana til að tala með henni, „já," svaradi hann, „en við gjetum notað hana á marga aegu fyrir- þeii, við gjetum kennið mönnum til leidar með hennar notkun, bædi illu og góðu. Við gjetum aerst adra með orðunum sem við tölum, þeir orðið gjeta slungið ávið hvieggjað sverð, og veitt þau sár sem við höfum ekki hugmynd um, hve lengi sviða og blæða." Væri það ekki sörglegt að vera þrælbundur að hæli annara? bara vegna gáleysis og stað festuleysis, vegna þess, að vilja ekki venja okkur á að hafa taumhald á tungunni frá fyrstu æsku.

„Kæru börn!" sagði hann, „munið að hafa það hugfast að nota tunguna, sjálfum okkur og öðrum til 2. góðs og gleði, og gráða heldur annara sár, en særa." — Jeg man hann sagði einhvað á þessa leið, þó það sje máske ekki alveg orðrjett, en þetta var þráðurinn í því. Og hafa menjer oft dottið í hug þessi orð þegar jeg hef heyrt dóma heimsins um ýmislegt. Við ættum því altaf að hafa það hugfast að koma alstaðar fram til góðs og lána ~~ekki~~ sem mest gott af okkur leiða, því það gjetum ef við höfum nógu einbeittan vilja.

Guðmunda Einarsdóttir

Skjalasafnið Ísafirði

Bókalestur.

Bækurnar og blöðin eru sín fróðleiksuppspretta sem skáldin og rithöfundarnir hafa ausið úr, til þess að fá viðfangsefnum sínum. Í þannig háttar hefir þeim leikist að búa til þau listaverk, sem hafa ódauðið sjer aðdáun og hylli annara, borið orðstýr þeirra um öll lönd, og veitt þeim ódauðlega minningu meðal komandi kynslóða. Bækurnar geima orð þeirra og hugsanir, flytja þau milli einstaklinganna og þjóðanna, og hafa meiri og minni áhrif á þau.

En þau eru mörg ólík og fara misjafnlega eftir því þeim kringumstæðum sem framleiðarnar eru í ríkum þessum, hvort sem þau eru góðar eða illar. Því hver rithöfundur hefir oftast sínar sjerstöku skoðanir á hinum ýmsu málum, sem koma að sjálfsögðu fram í ritum þeirra.

Það er margt viðurkenndur samleikur, að vel ritaðar eða málaðar myndir geti haft meira vald yfir hugum manna en nokkurt boð eða bann.

Ef að einstök fjelög vilja framkvæma eitthvað, eða koma á sinni vel fyrirhöfð á einhvern hátt þá er oftast leitað það ráð sem best dugir. Ein það er að gefa út blað til þess að tala máli sínu. Þá er margt misjafnt notað, og oftast ekkert til sparað að það megi fram að ganga sem vakir fyrir leitið. Þetta er alt í sjálf-

Skjalasafnið Ísafirði

verk og hættulegt, en oft ekki gott að varast það.

Við höfum heyrt blöðin segja þar sögusu frjettir, að einstakir sjómenn hafi verið erlendis, hafi birst um frjettadálkum dagblaðanna af einskonar kappi og það verið raunverðir hásetar sem hefðu mikið á þeirra. En af hverju skyldi þetta nú vera? það er nógu flókið. Þaðan gátu þeir best breitt út hennigar sínar á meðal fjöldans og haft sem mest ábrif.

Blöðin eru stundum hættuleg eitt af stórveldum heimsins og má það til samanburðar færast. Þau eru áreiðanlega miklu voldugri en öll hin til samans með allann sinn herbúnað á sjó og landi. Margir halda því fram að blöðin geri meira ilt en gott, vegna þess, að þau flytji efni er einskis virði eða verra en það. En þetta er mannað að öllu leyti rjett athugað. Þau greiða fyrir mörgum góðum málum og þarflegum fyrirtækjum, sem annars munuð máske seint eða aldrei komast á framkvæmd. En með þessu fylgist margt misjafnt eins og hennigar er, en við því verður að reisa skorður eftir öllum mætti.

Eins og að öllum er kunnugt, er það mjög misjafnt hvaða bækur mönnum falla best í geð, t. d. vill einn góðabækur, annar fræðibækur og þriðji skáld-

Skjalasafnið Ísafirði

sögur. Af þessu leiðir að dómar manna um þær verða mjög andstæðir hver öðrum. Ef að spurt er, hvernig einhverjum líki þessi og þessi saga, verður svarið oftast á þessa leið. „Mjer líkaði hún ágætlega," hún fer gömandi vel. Eða þá á hinnar áleginn „það er ekkert varið í hana, hún fer reglulega illa." Mjer finst ekki rjett að dæma sögurnar eftir þessu. Þær gjöra verið ágætar, þó að þær sem rætt er, fari illa, eða öfugt sorglegs eftirs. Jeg álít að það rjéttasta sje að dæma bækurnar eftir þeirri hugsjón sem lýsir sjer í þeim.

Það er víst ómögulegt að fullyrða, að allur fjöldi manna vilji heldur lesa skáldsögur en aðrar bækur. Það er líka almenn umkvörtun hjá sölum, að ekki sje til neins að hafa bækur fróðlegs eðlis á boðstólnum, þær vilji varla nokkur maður sjá. Og svo víða sem það gengur það víða annarstaðar. Fyrst hefi jeg getið um einar bók eftir heimspekinginn Spenser, hún var ekki upprunalega fyrr en eftir tólf ár, og var þó ekki nema 750 eintök, og var þó talsvert af þessu gefið. Og þetta var nú hjá hinni fjölmennu enskri þjóð. Þegar svona gengur, er við því að búast að menn sjeu tregir til að gefa út bækur sem þeir eiga á hættu að dirfapa á.

Að sönnu mundu sumir segja, að það ætti hafa komist sem fast við útlán bóka í lestrarfjelögunum. Bestu

Skjalasafnið Ísafirði

bókunar liggja oftast álesnar heima, nema af einstöku mönnum, en hinir ómerkilegu reisasögur og eldhúsrómar eru allaf á ferð og flugi á milli manna. Það þykir ekki vera neitt varið í bókunar ef þar eru ekki dálítið spennandi, enda kemur ítt heilt syndaflóð af þessháttar sögum árlega.

Það er ekki ætlun mín að fordæma skáldsögurnar að öllu leyti, það er gott að lesa þær með ödru. Jeg held naumast að til sje svo ómerkileg saga að eitthvað megi ekki af henni sjá. Málsháttur minn segir: að ekki sje svo illt dæmi að ekkert megi af því læra. Ef jeg man rjett þá var einu sinni rætt um það á fjórðungsþingi ungmannafjelaganna vestfirðinga fjórðungs, að reyna koma í veg fyrir að lestrarfjelög og aðrir keyptu ómerkilegt, enda skaðlegt skáldsagna rusl. Og á þann hátt reyna að koma í veg fyrir útbreiðslu þess. Þetta gæti eitthvað hjálpað ef lyggilega væri farið að.

En mjög hætt er við að þessu miðaði lítið áfram, nema að bóksalar og bókaútgefendur tækju þetta mál að sjer. En að sjálfsögðu má búast við því, að þeir horfi í að spilla fyrir sjer annarri eins sjeþúfu, því útgáfa þesshátta bóka ber borgar sig venjulega best. En vonandi opnast augu

Skjalasafnið Ísafirði

manna fyrir þessu máli. Því allir vita hvað afar mikilla þýðingu bænirnar hafa fyrir hið andlega líf manna.

Sérstaklega hafa þær mikil áhrif á börn og unglinga, því er áríðandi að efni þeirra sjé hollt og heilnæmt. Sérstaklega ættu prestar og kennarar og aðrir þeir sem fást við andlegan uppfræðslu þjóðarinnar að láta þetta mál til sín taka. Það er engu minna áríðandi en hver önnur kyrkju og kennslumál sem þeir eiga að sjá um. Þeir eru sjálfkjörnir til þess að taka þetta að sjer og gerast fergängumenn þessa máls, og kenna því í það horf sem það þarf og á að vera.

Helgi Guðmundsson.
Brekku.
Ingjaldssandi.

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur

6. tölubl. | Hrauni 21. des. 1919. | 10 árg.

Heimilisyðnaður.

Síðan ég kom í þetta félag, man ég ekki eftir að þetta mál hafi verið áhugað hjá okkur, hvorki í ræðu eða riti. Vil ég því leitast við að flytja hér fáeinar línur, sem vakningu í þessu máli, til frekari íhugunar um fyðingu þess og gildi.

Samkvæmt stefnuskrá U.M.F. félaganna höfum við lofað, að styðja og efla allt það sem fyðlegt er og gagnlegt, og hörfir Íslendingum fyðinni til gagns og sóma. Þetta er að vísu gott og göfugt takmark, — en um leið ærið umfangsmikið verk að vinna. Eitt af því sem U.M.F. félögin hafa sér sett á arma sína, til að bæta, er heimilisiðnaðurinn. Þeim verður því tíðrætt um þess verður, að mörkuðum gammur sje gefið að, hver í landinu sje hugsandi, eða annari annedal fyðaruppsprettu.

Þegar það er athugað hvernig heimilisiðnað-

menn var fyr á landi fyrir sínum árs lugum og hvernig hann er nú. Er það fyllilega gört að honum hefir farið miklð aftur á ýmsum viðum. Sem dæmi þess, hve fylgis mar ýðnaðar er komnir í mikla myð ur lægingu, vil eg nefna vaðmálagerðina sem líðaðist áður á hverju heimili, fólki til hlæðnaðar. Þá þekkist varla önnur föt. En nú sjaldgæft engum manni í þess háttar fötum; er þetta framför eða afturför? Jeg held að flestum yrði á að telja það afturför. Mart fleyra mætti telja þessu líkt sem hendir á að ýðnaðurinn innlendi erfað niðrandi og gleymast með ällu.

Jeg hygg að margur hefði verið fegnum minna áður á dýrtíðinni hófst að eiga góða og vel unna vaðmálsflík til að hylja skrokk sinn með, hefði þess verið kostur. En það er ekki. Þá fólk vildi nú breyta til, taka upp gamla siðinn. Þáð er það ekki hægt, bæði vanta heimilin fólk til þess, og svo líka, kunna ekki menn sárfáir þessa iðn, helst eldra fólk.

Ekki væri ekki eins gott fyrir einhverja unga

Skjalasafnið Ísafirði

Síldinna sem leitar til kaupstaðanna úr
veiðinni, að setjast að á góðu veiða-heimili,
leita þar allarvinnum og fleyra sem kostur
verði á. Það gerði árleg samlega meta dýgra.
Að vitu hefur mart nýtt komið í staðinn
fyrir það sem glatast hefur sem hafir ár.
Svo sem markskonar ýsslar og fleyra og fleyra.
sem flust hefur til landsins frá ódrum
löndum. Enn það er ekki full nógjandi
fyr mikilt bót ýje að. Nei gamli Íslenski
iðnaðurinn má ekki gleymast, heldur
aukast.

Mjög skiftar eru skoðanir manna í þeri sveit,
af hvaða ástæðum innlendi heimilis iðnaður
inn hefur svo mjög úrelst á síðari árum.
Sumir halda því fram, að það sje fólks fækk-
unni að kenna, sem orðinn er mjög mikil í
veiðistöðunum þar sem iðnaður þessi átti að vera
sitt. Þetta er að öllum líkindum mjög sem
legt leins og nú er komið. En það þarf ekki því
um að kenna fyrir nokkrum árum.

Jeg held að öðrum sje um að kenna, því að
ekki hefur neitt verið gjört í þá átt að kenna
yngri kynslóðinni það sem sú eldri kunni.

Skjalasafnið Ísafirði

Varla að foreldrarnir hafa Rent börnunum sínum það sem satt Reynum. Þetta álít jeg að sje meinið. Það fyrsta sem jeg man eftir að jeg hafi heyrt að gjört hafi verið af Sálfræðum U. M. F. Reykjavíkur heimilisiðnaðar félag, með það fyrir augum, að útbreyða og auka Íslenskann iðn. að meðal fjöldarinnar eftir því sem hægt væri. Tók félag þetta sig saman um samarið, sama ár. Gekk sex vikna ~~sam~~ námskeið. Kennari var, Íslenskur vefnaðar maður, ágætasamur og fleyra en jeg Rann eKki að nefna.

Að allra áliti var fyrir Loki þetta Lalið hið fyrsta, og líkur til að Rami að mjög miklum notum. Hefur félag þetta starfað síðan, og unnið hið mesta gagn. Hafa nú á síðari árum hafa mjög margra nágrenna félög oKkar haft heimilisiðnaðar námskeið, þar sem Kennar Hefir verið fenginn, og fleyra sama mætti nefna (líkur) viðmikur. Þetta er áreiðanlega bæði gott og nytsamt fyrirtæki hjá félögunum, bæði af því, að fjeð Kemur líka Rað nokk- uð fyrr áður, og líkur eru til að Kannið gæði aðgæt-

Skjalasafnið Ísafirði

um notum, sje nýtt með sarið.

Tilgangur sorgöngu manna sessa máls held jeg að sje sá. að innleiða sjeskurð~~inn~~ arlist. ina, af sví að sinn var mikið almennari sjer áð- ur, og líka með sessi komna í veg fyrir sinnflutn- ing ~~sinn~~ ýmsra smá muna sem flutt er til landsins. Sel. d. eins og ýmsrar vanana sagnd- ir og fleyra sem er keypt fyrir allanikið verð, sem er só mikið óhentugra og verra en það sem menn geta sjálfir veitt sjer ef seir kynnu það. Petta er tilgangur sessara náms keiða, sem manninum að laka innlenda hluti fram yfir sá útlendu. Við er að ~~sann~~ nám keið sessi getu sanið að nýtt mikilum notum fyrir al- menning ef vel væri notað, það lítið sem kent er. Að minni átiti er setta sitt sar sklagatta sú sama kenni til greina að norðrin leyti nýr iðnaður sem kennir mönnum að nota það sem seir sjálfir geta veitt sjer. Mikið hugguleg sa væri að sjá bújörli manna skreidda með innlend- um munum, smíðuð eftir húseigandanum sjálfan, en að prýtt væri með útlendum munu- um, bæði gósari og ver við eigandi.

Petta er sem heimilisiðnaðar náms keiðin

Skjalasafnið Ísafirði

liga að kenna, nái þau tilgangi sínum. Þetta væri spor í framfara áttina til að bæta heimaiðn-aðinn. Eitt er eftir enn sem jeg vildi minnast á. Það er þetta ovo Ballada handlanginn sem allir fjelög hafa haft hjá sjer, og var eitthvað að nafninu til hjá okkur líka. Fyrir komulag á þessu vildi jeg að væri að vera skipað þeim sem áður hefir lið rast hjá fjelögunum. Sá hver fjelagi sínni skuld, sem hann ræður hver er og honum líkar best, t. d. þrjóna sokk, tálga spítu eða eitthvað áhald o. s. fr. Síðan ætti að hafa sínunga á þeim munum sem unnir væru, annað hvert í hverju fjelagi sitt af hvor sig, eða þá eina sameiginlega sínungu fyrir mán-aðarna fjelöginn. Hvert af þessu yrði hæppi legra veit jeg ekki, líkindum yrði skiptar skoðanir á því. Heimboðin við Kenningu ætti að veita fyrir þá skuld sem best væru gerð-ir, það yrði meyri áhuga hepni til minnum-ar. Þetta fyrir komulag gæti verið til bóta fyrir heimaiðjuna. Þó væri eigi til einskis unnið þó eitthvað væri gert til að koma þessu á laggirnar. Við skulum ekki hafa heimil-isiðnaðinn sem auka atriði, heldur gera það

Skjalasafnið Ísafirði

hvað við viljum, á pappírnum, heldur er sjálf-
sagt að verkið sjer reynd, að láta fylgja.

Það dugar ekki að segja, að við getum það
sem við viljum gera, - einungis, ef viljann
til þess góða sje nógu sterkur, - og verkið
geti haft sinn framgang ef við viljum,
sjen þess að gera okkur nokkra grein fyrir
hvernig best fari, og hvað unn er að ræða.

Mjer finnst þeir eiga hafa rjett að
allflestar greinar. Sjálfsagt, og er það, - að
flestum hefir gleymst að leggja fram ráð-
in til bóta ýmsu, sem greinar þeirra
hafa talað um, - annaðhvort, - sagt að það
mætti ekki lengur vera eins og er, heldur
gera bót til batnaðar, — og ráðleggingi-
arnar sem þeir hafa fylgst, er, — hvað ef
viljinn væri nógur, þá gætum við það.
Þetta finst mjer lýsa svo miklu ábyrgðar-
leysi hugsunar, — og virðist, sá sem það
á verða sem hús á sandi byggt. Engum
áhyggjum stefna er lekinn í meinu, heldur
er þetta áhyggjum hugsun sem lapast gera-
ir grein fyrir, hvað unn er að ræða. —
— Tyrirsögn greinar minnar er; eins og það

Skjalasafnið Ísafirði

leyrdist, „Straumr. Fnjóskadur.“. Með því meina
ég eins og það orðlyki, ójafnaður með fnjóskd,
eins konar, með óáhreðnum (orðum, hugsun-
um, heldur með áhreðnum ípunningum og
leiðleiningum, í þeim skyni sem skaun, flýt-
ur oftar, — svo skaun flyðji eins lengur meina
óáhreðna áhvörðun, og óhodnunarlíðið mál.
— Jeg vildi því, að greinar þar, sem í blað-
ið kæmu, væru einhverrar áhreðinnar, - óhod-
unar sem einhverrar lastrar niður óhoðu
væri hægt að ná, og fylgja. Getu greinarhöf-
undar eins náð meinni áhreðinni Lakmark
í greinum sínum, þá kenda ípunningum
til félagsmanna eftir áhreðnu óhodnu-
um, og væri þeim þá skylt, að gera eftir
annari áhreðna óhodnu í málunum þeim,
sem greinin hefir sinni að halda, - en
láta eins nyður detta, og sem vinda um
eyrum þjóta. - Óhodunarlitlar, eða
jafnvel óhodunarlausar hugsanir eru
fjettar í meðum.
Eigi vil eg við mi; nema einhverjir
menn aftur eftir að þá
fnjóskd annar, og finna að, áhreðnu hugs-

anna ofkar. Ofkur yrði oftast til
meiðu svar, eitthvað á þessa leið, að eng-
inn von væri til, að eins mikils metandi
mál eða lagasamir gætu frá ofkur farið
og jafnvel meðlimum mönnum.
Þetta er það, og engin von til, En það
litla sem við lagsum, eða gerum
eftir getu ofkar, getum við láttið
vera áfreðinnar ofreðnar, - enc
ekki eins og hjá mönnu sem hyggur
sig, skrifa á hvítan þappýrinn, en
þegar leiðin er að gatt, er það gler sem
ekkert sjest á. Verður því lagsam-
ir þeirra manna sem ekkert kveða að,
sem aldrei hafi verið til.

Guðjón R. Bernharðs.

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur.

2. Árgb. || Ísafjarðarprentsmiðja 25. jan. 1920 || 11. árg.

Að skrifa í Ingjald.

Margir, eða flestir fjelagsmanna hafa sagt, þegar þeir hafa verið beðnir að skrifa eitthvað í Ingjald, að þeir gætu það ekki, og oftast hefir það verið aðalástæðan, að þeir hefðu ekkert til þess að skrifa um. Ekkert efni sem þeir gætu neitt sagt um; það væri þeir ofvaxið.

Jeg er þó fyllilega sannfærður um að margt efni sem skrifað hefir verið um í Ingjaldi, hefir mörgum af fjelagsmönnum verið ofvaxið að ræða um til hlýtar.

Sá vitlaus sýnir það gjörla vilja að ráðast í að skrifa um það efni, sem er manni ríkast í huga, þá það sje skynsamlega ofvaxið, og, að vísu finnst, sjálfsagt að láta í Ljósi skoðanir sínar um það sem manni finst ábótavant og jafnvel ráð sem hver og einn getur fundið þó við nánari íhugun. Aftur á móti verður að varast að fara út í öfgar, sem oft á sjer stað þegar

Skjalasafnið Ísafirði

skrifað eða mælt er um það sem manni er ofvaxið. Eða með öðrum orðum, skrifa ekki meira um hvert málefni en það sem hægt er að fara nægilega rækilega fyrir. Skrifa ekki um annað en það sem maður skilur nokkurn veginn vel. En þetta ætti ekki að fæla neinn frá því að skrifa í blaðið, því ef skrifað er aðeins um það sem maður skilur, er oftast hægt að fara röklega fyrir sínu máli.

Enn mjer finst að flestir, sjerstaklega ungir menn ættu að skrifa um það sem virðist vera mjög auðvelt. Þykir það ekki nógu gaman eða já af líkindum liggja. Þetta er hreinasti misskilningur. Það hefir margsinnis verið bent fram að blaðið gefst ekki í þeim tilgangi að vera félagsmenn í því að klæða hugsanir sínar í sem bestan búning. Koma skipulagi á hugsanir sínar skerpa dómgreindina og auka víðsýnið, auk þess sem það á að vera, vera til skemtunar á fundum. En til þessa eru ekki allaf bestu valin efni, sjerskilin efni, miklu frekar eru þau til þess að koma manni útí þar ágöngur sem, þekkingu og skilning lítt menntaðra manna, og sem hafa lítinn tíma til þess að glíma við

Skjalasafnið Ísafirði

þess háttar, er ofvaxið að komast fram úr.
Oftar í máli þarf þetta ekki að koma fyrir
ef valinn er auðskilinn efni. Þá ef lítil vill.
einhverjum finnist að hann ekki geta klæðbugs-
anir sínar í nógu fallegan búning, þá ó-lend-
ur það til bóta ef hann vandar sig og finnur
að því er ábótavant, en það er einmitt sönnun
fyrir því að hann er vandvirkur.

Ókurr hefir flestum verið hætt við því að hafa
efni greinanna of einhliða. Flestar hafa þær
verið fullar af vandlætingarsemi, sem ofta laust
er gaspur og gagnlegt, en það má líka gera of mik-
ið að því góða. Mjer finst þessi alvörn
þrungna vandlætingarsemi, sem hvert blað er
fullt af, vera svo nauða líkt sinnuleysandi,
gleðivana, herlingar-ugla, sem ekkert hljóð
má heyra nema vorið í rofunum, lóuna í
þrjánunum. o. s. fr. Allt svo tilbreytingar-
lítið, laust við þumbalda klapur, laust við alla
glaðværð og fjör. Blátt áfram þreytandi. Jeg
held að það sakaði ekki þó að við hyrjum of-
urlítið vandlætingar grautinn með ofurlitlu
meiri tilbreytni, glaðværð og fjöri.

En það er ekki svo að skilja að jeg vilji ekki

Skjalasafnið Ísafirði

hafa meinar aðfinningar, það mari hentileg
niðlegsa. Fyrst og fremst verður hver og
einn að vera vandlátur við sjálfan sig, og
svo við aðra, bara að það sje byggt á einhverri
skynsemi, og í hófi.
Mjer finst í einu atriði, að við gjeum of sjaldan
á aðfinningum, og það er á fundum þegar fjelag-
arnir er lesinn upp. Meðan fundarbókin er les-
ið upp sitja nátturlega allir eins og brúður,
og langann tíma á eftir, eins og í gamla
daga eftir húslestur, enginn þorir að standa
sjálfa þögnina, nema þegar fundarstjóri bjar-
ar frá sáti sínu hvort enginn vilji um ræða
fyrirlestur." Lærisveinar eiga upp og þakka
sínum kennara fyrir greinina, og segjir að hún
hafi verið „ágæt, góð, dágóð" en að hverju
leyti það má gjarnan vita, og hvaðan lopið kem-
ur er engu að skilda á meðan enginn veit
í hverju hið góða liggur, færi betur ef lopið
breytti ekki nafni þegar kemur inn fyrir varn-
irnar. Þetta er raunalegt að finna enn
að greinunum ef eitthvað er að hugsa vert við
þær. Það verður að eins til þess að ala óvandvirkn-
i og kæruleysi hjá þeim sem skrifa greinarnar.

Skjalasafnið Ísafirði

það er oft sem höf. gr. kemst aldrei að því, þó eitthvað hafi verið athugavert hjá honum við gr. bara af því að eng inn hefir bent honum á gallana, svo að hann áliýtur þar ef til vill betri en þar eru í raun og veru, en þetta er rangt bæði gagnvart manni sjálfum og félagsskapnum, í heild sinni, og með því væri blað it að aldrei tilgangi sínum.

Einar Guðmundss.

Rétt og rétt.

Það er tilgangur minn með þessum línum, að minnast nokkrum orðum á starfsemi félagsskapar okkar, á einu sviði, sem hann hafði með höndum á fyrstu árum tilveru sinnar. Þetta sem eg á við hjer er, <u>lögbókarlindindismálið</u>.

Það er auðsjeð að töluverður áhugi hefir verið hjer í þessu máli. Sjest það meðal annars á lagaákvæðum og ýmsu öðru sem til er frá þessum árum. T. d. hefir lögbókarlindindi haft sem inntökuskyl-

Skjalasafnið Ísafirði

iðri í félagið fyrstu árin. Ein þetta árhvaði
náði þó ekki til þeirra sem lengi voru búnir að
neyta lóbaks, og sáu sjer ekki fært að hætta því,
en voru að öðru leiti góðir menn fyrir félags-
skapinum. Og það verður ekki annað sjeð, en að
þetta árhvaði hafi haft góð áhrif. Nýr finnst
þetta hafa verið sú besta aðferð sem félagið
gat haft í þessu máli. Samning var þetta
ábreytt í hjerumbil tvö ár. Ein þá kom
einhver með þá tillögu, að breyta lögum þess-
um á þá leið, að þau yrðu ekki sem inntöku-
n skilyrði í félagið lengur, og að eins þeir
félagsmenn sem vildu, skrifuðu undir þau.
Þessi uppástunga var viðstöðulaust samþykt.
Hvaða ástæða til þessarar breytingar er mjer
ekki kunnugt um, ef til vill hefir það þótt
koma í bága við félagið, þá ábyrðlegt verð-
ist nú. Eða að þetta fyrirkomulag hefir
þótt óþjálslegt, og er næst að ætla, að svo hef-
i verið. Ein jeg verð að segja það, að það er hálf-
óviðkunnanlegt að heyra menn halda þvi
fram, þrunandi ráður vors frelsi og annað
því um líkt á þessum grundvelli. Ein á
svona lög er oftast litið á sem mannrjettinda-

Skjalasafnið Ísafirði

ar ófrelsishaft. Því til sönnunar nægir að benda á það, að í stefnuskrá andbanninga fjelagsins er komist svo að orði: að löggangur þess sje að vinna á móti öllu því er stríðir á móti persónufrelsi manna. Þessa orð lýsast nýjer látra hálfpilla í eyrum. Hen eftir að þessari lagabreyting var gerð, fór sá hópur að smáþynnast sem að hafði þau til fyrirmyndar. Og að lokum fór svo, að þessi stafsemi fjelagsins, vandi ekki til neina aðeins á pappírnum, og dó alveg út. Og var þá helmingi lengra frá takmarkinu en í byrjun, að eins fyrir óhyggni og samtakaleysi fjelagsmanna. Hen svo var, en þó löngu seinna stofnað yfirstjórnarfjelag, sem tók við, þar sem áður var hætt við, og þar með var þetta mál komið úr höndum ungmennafjelagsins. Um framtíð þessa fjelags ætla jeg ekki neinn að spá, en þó virðist nýjer lítið alls ekki góð. Nýer finnst ungmennafjelögin vera sjálfkjörin til þess að sjá fyrir þessu máli. Hen jeg held að óhætt sje að segja að þau geri tiltölulega lítið til þess. Að minsta kosti virðist það vera svo lýer í kring. Að yfirstjórnarlega þóttist jeg sjá gjöst merki þess ekki alls fyrir löngu

Skjalasafnið Ísafirði

Það stóð svo leiðis á því, að ég var staddur á fullt-
trúa-þingi, fundi sambands félaga okkar. Þeg-
ar fundurinn var nýbyrjaður, tók einn full-
trúanna upp allvæna pontu og gerði henni góð
skil, og svo gekk hún mann frá manni í
kringum borðið. Eftir það fékk hún að set-
ur hjá blöðunum og bókum fundarins. Þama
voru að mínum áliti helstu menn félag-
a, og mjer datt í hug að eins mundu fleyri
vera, heima í félögunum. Það virtist svo
sem þetta mál sje ungmenna félögunum al-
veg óviðkomandi, eftir framkomu þeirra að
dæma. Þau hafa nú heitið að vinna að öllu
því sem gott er og fjádlegt, og jeg vil telja þetta
mál eitt af því. Þetta sem hjer ræðir um
er svo almennt að erfitt verður sjálfsagt að
koma því í kring. Það eru margir sem
þykjast meyri menn fyrir að neyta tóbaks, og
aftur á móti þykir það vera hálfgerð mink-
un að vera í bindindi; það er stundum kall-
að að vera í „villaustra félagi" og annað því-
líkt. En það mörgum á að vera helst
til hörmulegast, hvað þessum hádglósum.
Jeg spurði einn af minni kunningja minum.

Skjalasafnið Ísafirði

var farin að hugsa á að reyna, hvers vegna hann gerði það? Hann sagðist gera það að gamni sínu en vona rétt einstöku sinnum. En þetta gaman verður oftast nokkuð dýrt, því oft vill verða meira úr því en aðlað er hann ke í fyrstu. Jeg held að enginn sem brúkar tóbak, viti hvað hann eyðir miklu til þess árlega, en það eitt er víst, að það er talsvert mikið. Og því er eitt ver, en til einskis. Jeg hefði gott efni verið að tara út í þá sálma, hvað þessar kostar hvern einstakling, það er svo mis jafnt, enda hefir slíkt efni mikla þýðingu. Það hefir oftast lítinn árangur að ráða og ríða um þetta mál, því hjer er svo víð rammann reip að draga, þar sem þessi tóbaksdýrkun er. Þá að nokkuð langt sje síðan byrjað var að minna á móti henni, þá fara litlar sögur af árangrinum af því en þá.

Það var fyrir skömmu gert að umtals í félagsbaðinu okkar að það væri efni í góða ræðu og fínna að þeim, heldur atti ræðin til að batna - in þeim, að fylgja með. Það vill svo vel til að eg get beint á ráð sem ætti að duga hjer öðru betur. Og það er að félagið taki aftur upp þá lagagrein, sem jeg hefi áður minnst á. Með því

Skjalasafnið Ísafirði

vani hagt að bæta fyrir - en þá ætti menn
að nokkurleiti vanrækslu þessa máls á mund-
anförandi árum.

Helgi Guðmundss.

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur.

| 3 Löb. | Ísafjarðarkaupstað 22. febr. 1920 | 11 árg. |

Nokkur orð um handavinnu.

Það er alkunnugt, að ullarsaumur og ýmiskonar útsaumur hefir fyrr á öldum verið hvervetna hafður í hávegum. Hvert land á sínar gömlu fyrirmyndir, sem gengnar eru í erfðir frá einni kynslóð til annarar, og auðvitað hafa konurnar hér á landi líka sínar gömlu fyrirmyndir í útsaumi og vefnaði. Íslenzku konurnar hafa haldið þessari list við á þann hátt, að þær hafa kappkostað að vanda sem mest til allra verka sinna, hvort heldur var í smáu eða stóru, og aldrei látið sér nægja neitt hálfkák. Þær hafa líka haldið við gömlum útsaumsmunstrum og vefnaðarmunstrum, sem þær hafa fengið frá mæðrum sínum og ömmum, og þannig varðveitt þau frá gleymsku og algerðu glatast. Það sýna bæði útsaumsmunstrin og vefnaðarvörurnar, sem enn eru til hér á landi. Við þegar athugum fyrri heimilisiðnað og gömlu vefnaðarvöruna og berum hana saman við það, sem nú er að gerast í þessum efnum, þá er ekki annað sýnna en að hann sé á hraðri leið til þess að deyja út, og menn eru farnir að taka þessa gömlu iðnað til fyrirmyndar við endurreisn hins nýja heimilisiðnaðar, sem nú er að rísa upp. Þá byggi ég að við ungmennafélagar ættum ekki að vera eftirbátar þar af. að styðja að þessari heimilisiðnaðar. Því er ekki ætlandi minna iðnaður? Því fara konur af kvenþjóðinni í árinna sjá

Skjalasafnið Ísafirði

einum ungmennafjel. í nafnlausri grein, sem birtist var upp á síðasta fundi. Hann kemst einhvern veginn svo að orði: „að greinarnar í fyrirlestri hafi ekki verið betur hugsaðar en svo, að hann líkir þeim saman við einhverja skrifingarvillu sem ekki hugsi um annað en auðið í rokkunum sínum og misliði í prjónunum. Vera má að svo sje, það hefi eg ekki vist á að dæma, og víst þegar maður heyrir ekki nema einusinni lestrar greinarnar; þá er ekki gott að dæma hvernig hugsunarmáti er hjá öllum sem reina a rispa eitthvað. Það er náttúrlega ekki gott, nema fyrir þá sem lesa greinarnar til hlítar. Enda ber greinin það með sjer, að þar hefði verið hæpið til fyrirmyndar. Svo jeg bisti við að hneigð verði upp í þessum mála, því ekki er svo fagurlega hugsaður. Eða því er mi mið ur, að eg legg að jafnaði ríkgeðir í fyrirlestra, mistaka hætti hjá sumum sem ekki þyrftu geta hugsað sem skyldi. Þó er eg nú svo djörf að senda pennan mitra, það er gamalt málshátt; að ekki er að kenna gömlum hundi að sitja.

Jeg er nú svo langt komin frá efninu, en samt verð eg að minna á að því aftur. Það er með gömlu konunum sem minst er á í fyrirlestrinum. Hvað gjöra við þær um hvað gömlu konurnar hugsa við rokkinn og prjónana. Það geta verið fagurri hugsanir

hjá þeim, en hjá öðrum (ungmennafél.) unga fólkinu. Það skulum gera að því, að við erum ung en ekki gömul. Og jeg er viss um að þar hugsa um verkið að skoða því sem mest og best af, og í því eru þar meiri öðrum. Það er mikið með mig, eins og gömlu konurnar, já vissulega þykir mjer vænt um rokkinn minn. Hvernig ætti handarinnar að haldast við, ef enginn legði hönd á verk. Ullarstaumurinn hefir myndast af löngun sinni til að gera tilbreytilega, með því að prýða þá með allskonar litasamsetningu. Ullarstaumurinn hefir á sínum líkum hætti verið samansvara skrautlegur. Ullarstaumurinn sem þá alda ódeli hefir verið umvafinn með einu verkfæri, samanlíkinni hefir myndast eftir efninum sem hann er samansettur í. Og eins er með lífsvinnuna, hún myndast eftir því sem unnið er úr henni, og byrjað með því að spinna á rokkinn. Mjer finst að þyrfti að koma greinar á fundi um iðnað, að halda handavinnu við. Það hefir oft og mörgum sinnum verið vakið máls á að vinna einhverja félagsiðju í félaginu, en lítið orðið af, og iðnaður hefði það mátt kallast, hefði það komist á. En því er nú svo farið, sitt er hvað. Það sýnir hve mikill áhugi er með verkinu og viljinn. Því miður má ei getið vill. Segir sá er gjörir vilji. Jeg get vel ímyndað mjer, að margar hver hefði haft gott af að hafa til eitt og annað, sníða, sauma og

Skjalasafnið Ísafirði

jafnvel þá að vani orgað á rokkinn. Þau að búa sína og aðra búlúti til á sýningju, það eykur keppni milli félagsmanna, hver að vanda sig sem best. Ég vildi nú mælast til þess, úr því þú ert búin að hugsa um ykkur að koma á að hafa dálítla sýningju á búlutum sem búin ir yður til, hvað sem gerst yrði við þá. Hvort sem þeir væru seldir, eða hver átti sinn búlut sem hann byggji til. En mjer finnst að það þyrfti að koma lengra en í minnimum. Það er oftast mest á þetta á hverjum vetri, en það hefir ekki orðið meira. En vonandi eftir góðum framförum á þessum vetri.

Margrét Guðmundsd.

Á ferð.

Þeir sem fara víða, og þeir sem leitandi sjá margt og heyra sem hinir hafa ekki hugmynd um sem lítið ferðast. Þessir ferðalangar hafa oft frá mörgu að segja skemtilegu. Og stundum er mikið lagt við að frásagnir þeirra þyki fremur ótrúlegar. Meira að segja svo ósennilegar að sumar þröllasögur gætu ekki átt sjer stað. Og svo kemur það þyki að þessháttar frásagnir er fölsuð sjálfar, og leiðir það til þess að þær eru forðast þótt sannsögulegar sjeu. En

Skjalasafnið Ísafirði

mjer finnst að best sje að dæma varlega um þetta, því satt er það sem sagt er að dæma má." Ég fyrtist við (við) þessi orð, en lét dæmið samt ekki á mig fá, því ég er búinn að fara nokkuð víða, og margt sem mjer hefði einhverntíma þótt ótrúlegt. Það er margt sem ég gæti sagt frá, sem fyrir mig hefir borið á öllu mínu ferðalagi. En ég vil það ekki því ég fyrtist við um að semja af því vari ólíkið öðrum og ósammunandi. En ég get ekki stillt mig um að segja frá einni ferð, því ég tel hana þess verða, að frá henni sje sagt. Mjer kenni það ekki ósvart þó einhver segði, að þetta væri ekkert annað en upspuni. Ég verð að kannast við að þessi sögusögn er fremur ótrúleg, en ég ætla mjer samt að leiða það á hvorn hvaðanæfa hana verður sagt, og láta hana koma fyrir augu og eyru almenningsálitsins.

Það var upphaf þessa máls, að ég lá uppi í rúmi mínu og las í bók. Þegar ég fyrtist hafa mig lesið þá lagði ég hana frá mjer og fór að hugsa um efni hennar, en ég ætla mjer að gleyma því. En svo fanst mjer hugsanirnar samansaman farast lengra í burtu, og að lokum hurfu þær mjer algjörlega sjónum. Allt í einu opnaðist veggurinn á móti mjer, og einhver maður kom inn mjög líkulega á svip. Hann gekk beint inn í hjónaherbergi mitt og bað mig koma með sjer. Ég spurði hann hver hann væri, og sagðist hann heita Guðmundur." Ég sprett á fætur upp, á fætur. Hjer hlaut eitthvað merkilegt.

að vera á ferð. Það brást hvellur eftir. Hún leiddi mig af stað, og mjer fannst sem að jeg væri eftir við jörðina. Eftir veit jeg hvað við förum langt, en við stöð næmdust fyrir á dálitlilli hæð. Þó fer jeg að líta í kring um og sjá hvað eg sæji. Það var óglögt í útsýni, því hálf gagnsæ hula lá yfir jörðinni, svipað því er á síðasumars kvöldi, þegar sveitið er farið að stíga. Fyrir neðan hæðina lá breiður vegur, sýndist mjer hann vera mjög troðinn. Eftir honum var mikil umferð af fólki, var mikill flýtir og asi á öllum að komast áfram. En það gekk eftir hætti hvers fyrir sig, vegna þess hvað margir voru, og hver varð fyrir öðrum, og sparaði enginn að gefa öðrum olbogaskot. Lengra í burtu sá jeg hvar stóð ein afgömul kerling, varð mjer óskaplega starsýnt á hana. Hún var í einhverju sem líkist kápu sem sýndist einu sinni hafa verið skúrt, en var nú orðin svo snjáð og slitin að hún var gráflekkótt. Og yfir höfðinu hafði hún dökkleita slæðu. Háið var orðið narri kvists, augun voru mógul á litin og augnahvarmarnir rauðir. Alt andlitið var á hræðilega hrukkótt og ellilegt, en jafnframt grimmt kvenlegt. - Hvað heitir á alt þetta að þýða "sagði jeg lúsa.." þessi kerling heitir Elli, og þetta er líkbrauð mannanna" var mjer svarað. Jeg varð steini lostinn af öllu þessu. En hvernig sem á því stóð þá stóð jeg í fjörunni með þessu fólki. Þegar eg kom fangað sem kerlingin var, þá tók hún í mig svo fast

Skjalasafnið Ísafirði

að jeg hefði ekki búist við slíku af henni, og hrindti mjer úr af
veginum, en þar var norðurhátt ofan fyrir. Jeg hallaði
á hjálpa en engum ansaði. Það leið nokkur stund, þangað
til að jeg áttaði mig og fór að líta í kringum hvar eg var.
Þá sá jeg mjer til mikillar undrunar að jeg lá fyrir framan
aumustu kofaræksnin minna. „Hún Elli hefir mörgum á
Ryje Konid" sagði jeg og staulaðist á fætur.
Já undarlegt er lyfið í draumalandinu.

Ferðalangur.

Á safnaðarfundi.

Björn óðalsbóndi Lalandi einsog ýmsum er kunnugt á heima
Hólakirkju fylgt jarðnesku Hóli sem mjer arðinn mun eigin.
En þar eð fleiðar kirkjur, sem mig hafa verið eigin einstakra
jarða, en nú orðnar eign safnaðanna. Þá leyfi jeg mjer
að fara þessá leit við heiðvirða sóknarbörn Hólskirkju,
hvort þau vilji ekki taka við henni sem sinni eigin. Jeg
fyrir mitt leiti sje því ekkert til fyrirstöðu, nema þakar,
sálist það skylda safnaðarins að hafa allan vanda af henni,
þar sem hún er byggð fyrir allan safnaðarins, og stikar skóg-
ur eru vanalega almenningseigur, einsog t. d. skóla-
eru eigur sveitafjelaga o. s. fr. - En að hún sje eigur ein-

þessu samb. að ræða upp hendurnar."

Hægt og hikandi var rétt upp hver hendin á eftir annari. Fundarstjóri „1, 2, 3, 4, 5 o.s. frv. Það er samb. með miklum meiri hluta."

Björn Salari: „Eins og ég gat um áðan, getur hver sem vill fengið það sjá reikningana sína, - ég hef já ekki með mína; en þó að þeir standi heldur vel, þá væri mannsbyrgð að hækka ofurlítið kirkjugjöldin. Það vitið að gjaldendur eru fáir og gjöldin lá, svo kirkjusjóðurinn stendur líklega árlega, en þar sem söfnuðurinn er búinn að taka að sjer kirkjuna verður hann að sjá sóma sinn í því, að láta hana líta vel út, og drega ekki of lengi að byggja hana þegar þörf gerist. Prestarnir hafa lengi látið það í ljósi við mig að nauðsynlegt þyrfti að kaupa nýtt orgel í staðinn fyrir gargandið sem núna er, og einnig þyrfti að gera við þakið á kirkjunni og lítils háttar við gluggana, o. fl. en höfuðstólinn má ekki skerða, og eins eða tveggja ára tekjur eru oftlitlar til þessara þarfa) umboðs ef þar eru ekki aukar á einhvern hátt."

Einn af sóknarbörnum: „Ætli það komi nú ekki upp úr kafinu að það þurfi að fara að byggja kirkjuna það allra fyrsta. Þráðasta. Kaupa ný nýtt orgel, gósa klukkurnar, hækka og nýja altarisklæðin." Allir hlæja. Ætli það ekki, ætli það ekki. Og nýja jörð undir kirkjuna, og kirkjugarðinn."

Skjalasafnið Ísafirði

„Ætli maður þurfi þá ekki að kaupa ráðunaut líka?" „Eða borga inngang í sjálfa Kirkjuna?" „Maður þarf líklega að kaupa prestinn líka."

Fundarst.: „Ekkert samtal. Ef einhver vill ræða þetta þá er orðið laust."

Árni biður um orðið: „Ég segði það ábæri að ég væri hræddur um að við lækjum við á okkur of þungan bagga ef við lækjum við kirkjunni. Það er nú líka komið á daginn þráttt fyrir öll lunghreystinga og fagurði Björns bónda, að við megum lakara drúgan skilding úr okkar vasa, ef kirkjan á að vera brúkleg, hvað þá okkur til sóma. Ogum þá er ég hræddur um að þessi fósturbræðraskál eða friðarskál sem Björn rjetti að okkur, með því að afhenda okkur kirkjuna, verði heppilega til þess að koma á veg fyrir ósáttir. Ég óska ei eftir að tala meira um kirkjuna. En eyða fleiri þessu máli hrædd hefst til mikið. Lítið lugsað, en mikið látið leiðast um of, og minna reiðen skyldi."

Alt í kring: „Já þetta lugsaði jeg altjend". Einn úr aftasæti: - Jeg vissi þetta að kirkjan var orðin hálfvað skrifli; - guð fyrir gefi mjer að fyrir bloða guðshúsinu, - og prestsins var orðinn áhægður bæði með kirkjuna og orgelið. En þetta getur hann víst heimtað, eða hann hættir að messa. Já einum við skildugri að - Annar tekur fram í: „Því talaðirðu ekki um þetta meðan en á kv. voru greidd?"

- Já því getur ei sagt svo. En hvernig í fjandanum á maður-

ur að standa upp og halda hróka rétt móti Paulopsun
rétt mönnum þegar maður hefir aldrei talað eitt ein-
asta orð á Íslandi?" Og svo hjelt jeg að Árni mundi
ei tala meira, jeg varaði mig ekkert á þessu."

Björn: "Það þýðir mi ekkert að vera að þrátta um þetta
lengur, þetta er nú einu sinni búið að semja upp á
og verður ekki skift aftur. Það var nógur tími til þess
að tala um þetta, áður en þetta var samþ. en nú er
það í ólíma. En jeg vildi nú ráðleggja ykkur, að nað
þegar þið þurfið að ráða fram úr máli sem einhverju
máli skiftir, að láta ekki feimni eða hjegóma-
lega óframfærni varna ykkur máls, svo að það verði
samþykt sem þið ætlið ykkur að hafa ekki móðmælt.
Sökum þess, að flegra liggur ekki fyrir fundinum,
og honum á Kirkjuvallaeldunum verður ekki á hvæðin
núna, þá leyfi jeg mjer að segja fundi slitið."

Árna Gudmundss.

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur.

||4. Blað.|| Bretkru 14. mars. 1920. ||11. árg. ||

Bergmálið.

Nonni litli hafði aldrei heyrt talað um bergmál. Einu sinni hljóp hann upp að háa klettinum fyrir ofan bæinn og fór að hoppa þar og stökkva með miklum ærslum og kallaði hvað eftir annað: „Ha, ha! Hver er þú?“ Kall-já heyrði hann í sömu andrá kallað frá klettinum: „Ha, ha! Hver er þú?“ ~~var varð~~ Kallaði hann alveg hissa: „Hver er þú?“ var svarað. „Þú er í bæ!“ kallaði Nonni aftur. „Er í bæ!“ heyrðist frá klettinum.

Nú reiddist Nonni að marki og kallaði mörgum ljótari, og ljótari orðum til þessara ósýnilegu herra í kletti. En alt voru þau kölluð nákvæmlega eins til hans aftur. Hann hljóp nú í burtu frá klettinum til þess að ná í þenn-an strák, sem hann hjelt að væri þar, til þess að hefna sín á honum, en þar var, hans lengjum strákur.

Nonni litli hljóp nú heim til mömmu sinnar og sagði henni að það hefði skammur strákur falið sig upp við klett-inn og verið að skamma sig. Móðir hans svaraði: „Í-þetta sinn hefirðu líklega verið sökk á sjálfan þig. Því það er

að vita, að þau hefði ekki heyrt annað en þeir eigin orð. Þau eins og þau margoft hefði sjeð hitt eigið andlit, í vatninu, eins hefði þau í þetta sinn heyrt þín eigin orð frá klettinum." Og svo segði hann honum hvernig það alvi raðist.

Hefði nú Vanni líkt hallað vinstra megin og til klettsins, þá hefði hann fengið minna en örlítið baka. En svona fengum það nú oftast, að annara breytni gagnvart okkur, er skiptið bergmáli. Endurkast eða endurhljóðun af varri eigin breytni gagnvart náungum. Ef við gerum eitthvert jafnt í orði eða verki, þá munum það oftast vera goldið í sömu mynt, eða á einhvern hátt sýnd velvild eða þá kærleiksemi á móti, sem oft er eins konar munur, og þegið með meiri gleði en penninga eða annað verðmæti, þegar líðinn greiða.

Aftur á móti ef við gerum öðrum rangt til á einhvern hátt, þá þurfum við varla að lengi að bíða eftir því að okkur sje borgað á sama hátt.

Við getum ekki leitast við að breyta af mannagangi við okkur, heldur en við breytum við hann.

(Lauslega þýtt úr dönsku)
Finnur Guðmundsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Stjettarvigun.

Það viðrist koplega liggi, að konast hjá sundurlyndi og flokkadrætti, í hvaða stöðu sem menn lifa í mannfélaginu.

Flokkadrættir eða meiningamunur eru að vísu ekki altaf til skaða. Sum mikils vardandi mál verða aldrei skýrð til fulls, nema þau sé sín sje deild. Skiftar skoðanir eru oftast af því, að málið verður að athuga frá fleyri en einni hlið, og með því einu verður hvert mál skýrt til hlýtar, að allir einblíni ekki á sömu hlið málsins, kosti sína eða gallana. Aftur á móti er ósamkomulag, deilur og sleggjudómar milli ýmsra stjetta í mannfélaginu sem orsakast af misskilningi og á kunnugleika, mein sem þurfa að upprætast úr þjóðfélaginu.

Það er ekki ódalgengt að ein stjettin leggur fæð á aðra, og jafnvel vinnur á móti henni af alefli, án þess þó að gera sjer grein fyrir, af hvaða ástæðu.

Jeg ætla fyrst að taka til dæmis hvar stjettir sem ekkert eru sinna kunnastar, og þótt undar undarlegt megi virðast, hafa leggi staðið á öndverðum meið. Það er sjómanna- og bændastjettin.

Þessar tvær stjettar hafa líkt, og líka smáum augum hvor á aðra. Hver um sig þykist vera annari meiri, og horfa upp

á aðra konuna, en mega þó hvorugar án annara vera.

Það er alment viðkvæði hjá sjómannunum þegar um skemdarnar fisk er að ræða, sem oftar er nú orðið, að „það sje fullgott í sveitarmanninum (eða vargnum)", og hjá konunum þegar þeir selja skemdar eða gjelegar afurðir af búinu, t. d. smjör, kofu og kjöt, að „það sje fullgott á kaupstaðarbúinn eða sjómanninn." „En hver er svo afleiðingin af þessari hugsun? Þrátt! svik og tortryggni á báðar hendur, hvor um sig vill gjalda líkum líkt, ekki láta betri vöru af hendi en á móti er leitið, heldur ofurlitið lakari. Öðruvísi af hegg'a hálfu, sem eðlilega leiðir af sjer óánægju og illan þokka hvers um sig. Og svo er mannorði þeirra hegg'a í daglegu tali, og ámyndunum.

Sjómaðurinn á líka sveitafólk yfir höfuð ónæmt að dugnaði, gestrisni, alúð, hæfilegri hirðusemi og hugsunarhætti, sem hafinn er yfir daglegt stríð. Þeir hugsa sjer sveitamenn ofurlítið með svitalykt, krossamóðuga, hrygjuga og hámuga um hendur og andlit.

Sveitafólkið hugsar sjer aftur á móti sjómanninn yfir höfuð ónæmilega, sem skríl, sem gerir ekkert annað en reykja „cigarettur" og drekka „brennivín" og „kognak-spíritt", ganga fínt klæddir, og „dufla" við kvenfólkið.

Þeir sem eru ardarir hvorugir þessum böðum sjálfum

Skjalasafnið Ísafirði

geta best borid um hvort petta er ekki satt.

Peim eru pá pessar báðar spjetdir sammæla, og pað er enn bætis spjetdin, sje einungis til pess, eda spjetdara sagt gert ekki annad en sjuga blódid úr alpýdunni, lifa á hennar sirum sveita og praelkun. Petta er ad vísu satt, ad embættismennn sem launadir eru af landspje, lifa á pungi alpýdunnar, admiklu leiti. Petta er pad sama sem embættismennirnir pjá, sem halda pví fram, ad embættismenn sjen ádeins blódsugur.

Aftur á mót álítum vjer embættismannastjettin, eda petta svokallada betldra fólk, ad alpýdan sje ádeins sköpud til ad vinna. Fyrst og fremst fyrir sinni eigin persónu, og svo fyrir betldrafólkinu. Líkt er pessi stjett hjer i ey hús dýr, en hjer vantar bil ja fleira.

Framhald næst.

Einar Gudmundsson

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur.

1. tbl.	Álfadal 3. jan 1921.	12. árg

Samvinna.

Jeg kalla þessa grein samvinnu. Ekki svo að skilja, að jeg ætli að ræða um samvinnumál yfir höfuð, heldur aðeins lítilsháttar aðminnast á samvinnu eða samhug meðal þeirra sjetta, sem jeg hefi minst á í þessri grein minni.

Jeg hefi leitast við í greininni „Sjettarig", að skýra frá örfáum atriðum, sem þessum sjettum hefir greint á um. En í þessum línum langar mig til þess að reyna sína í fáum orðum hve þetta er mikill misskilningur og illa grundaðir dómar. Þegar við athugum vel aðstöðu sjettana hvorrar til annarar, þá komumst við að þeirri niðurstöðu að það má enga þeirra vanta. Þær eru allar jafn nauðsinlegar.

Væri enginn landbúnaður, þá væri ekkert framleitt af þeim gæðum, sem náttúran hefir að bjóða, en án þess væri ekkert líf til. Því flestar af þeim fæðutegundum sem notaðar eru,

Skjalasafnið Ísafirði

ern framleiddar af jörðinni, en til þess að framleiða
þarf afl, og til þess að mynda þetta afl, þarf manns-
- höndin og hugarfið að vera starfandi. En til þess
að þetta afl fáist og komi að notum, þarf einbeittan
vilja, óskiftan hug og starfsemi. Og þetta afl hefir
bandastjettin myndað og þeir, sem í sveit búa og
vinna. Þegar þess er þar gætt, hversu mikilsverðan
þátt þessi stjett á í því að mannkynið geti lifað og
verið til, getur enginn með sanni sagt að hún
standi skör lægra í mannfjelaginu en hinar.
Og enginn þegar á það er litið, að mentun og
framfarir eru þar á engu lægra stigi en hjá
hinum eftir ástæðum.

Guð hefir skapað jörðina á þann hátt, að
hún er ekki öll þurlendi, þótt hún sje nefnd jörð.
Heldur er meiri hlutinn sjór og vatn, en þurlend-
- inu eða löndunum dreift um hana á alla
vegu eins og margar og mismunandi stórar
blikkplettur á bolta. Ef aldrei hefði verið smíðað
skip og enginn hefði þorað að leggja út á hafið, að
ógleymdum þeim mörgu miljónatonnum virði sem
árlega berast á land í fiski og fleiru, sem úr
sjónum er unnið, og sem líka er verk sjómannanna.
Hvernig getur nú nokkur með sanngirni sagt að sjó-

Skjalasafnið Ísafirði

mannaskiptin sje ekki naudsinleg? Hvad sem um sjómennina er ad segja þegar í land kemur, þá er þó eitt víst ad samgöngur á sjónum og fiskveiðar hefði ekki gengid jafn vel alt til þessa dags hefði sjómannaskiptin samanstaðid af eintómum skríl.

Þá kem eg ad þeirri skiptini sem sex margir hafa horn í síðu, og bádar hinar fyrtöldu skiptir láta sér lítid ad vera sammála um ad kalla „blóðsugur". Um hana atla eg ad vera stuttordur, því það þarf meiri mann orðr, til þess ad lýsa starfi hennar sem skyldi. Það er til gamalt spak-mæli sem hljóðar svo: „Armur er höfuðlaus her". Vit hljótum öll ad sjá ad þetta er satt.

Eða hvernig myndi fara ef heimilin væru húsbóndalaus eða skipin skipstjóralaus, og enginn segði fyrir verki, en allir gerðu eins og þeim syndist. Ja, hvad væri þá, þá væri heim-speki framtíðarinnar vita. Eða setjum nú svo ad gud hefði skapad menn á hverju meginlandi og eylandi. Þá er þó eitt víst ad þjóðirnar hefðu verid einangradar hver í sínu landi og eyju, hverjar væru þá framfarirnar? Allir vita hvílíkur heilla-gardur Kínverski múrinn var, og landgöngu-bann Japana. Það er besta skýringin á fram-

-förunum. Löndin eru misjafnlega auðug af þeim
efnum sem menn þurfa að nota, til fæðis og fram-
leiðslu. Eitt landið er svo að segja gersnauft af þeim
efnum sem annað hefir gnægð af o.s. frv. Af þessu
sjáum við að samgöngur og viðskifti meðal þjóðana
eru lífsskilyrði sinn fyrir (mannkynið) þjóðarheildina
En til þess að þetta geti átt sér stað þarf mannsk-
kraft og hugvit. Og til þess að þessi kraftur fáist,
þarf einstaklingurinn með þrautseyju, djörfung og
einbeittum vilja að fórnast á hendur þetta mikil-
væga starf og undirkasta sig öllum þeim hættum
og erfiði sem því eru samfara. Þetta afl sem sem
þarf til þess að komast úr einu landinu í annað
hefir sjómannastéttin myndað. Þá held jeg sje
óhætt að segja að ekkert heimili eða skip væri til.
En hvernig væri það þá með heil sveitafjelög, þjóða
og þjóðfjelög. Framfarir á öllum sviðum útheimtir
reglu semi eða jafnvel þó að alt stæði í stað,
þarf maðurinn að lifa eftir vissum reglum. Það
er ekki nóg þó að einstaklingurinn setji sjer reglur
til að lifa eftir. Hann verður líka að hlíta þeim als-
-herjar lögum sem þjóð og þjóðir eru háðar (hafa sett)
til þess að vera einn nýtur hlekkur í mannfjelagskeðjunni,
því að eins og að einn hlekkur úr keðju er ónýtur ef hann

Skjalasafnið Ísafirði

er ekki í sambandi við hina. Eins er maðurinn líka sjálfum sjer og öðrum ónýtur ef hann hlýðir ekki sönnu lögum og góðu fjelagi sem hann lifir í. Er til þess að mynda þessar reglur, halda þeim saman og beita þeim, þarf andlegt starfandiafl, en þetta afl er embættismannastjettin. Er hún er sett að segja bein af dlfyðunnar beinum og hold af hennar holdi. Þeir eru valdir úr hennar hóps til þess að halda reglu. Þeir eru vinnumenn alfyðunnar og þar af leiðandi gjeldur hún þeim sitt kaup sem þeir eiga með rjettu, en eru ekki snýkjudýr, eða blóðsugur á fyðarlíkamanum eins og oft er haldið fram, og eru fyðunnar sjálfráðar og alfyðan sjálfráð ef hún vill, hve mikið hún borgar fyrir sitt starf.

Við sjáum nú að þessar umtöluðu stjettir eru allar jafn nauðsinlegar, og þegar að alt er litið á standa þar allar jafn hátt eða lágt, þrátt fyrir þau mismunandi kjör sem þessar stjettir eiga við að búa. Meðan allar standa vel í stöðu sinni, eru þær jafnar, en ef einhver vanrækir skyldur sínar verður hún að falla skör lægra, en fyr ekki.

Gimsteinn er altaf gimsteinn hvort heldur hann gýmar í fjárhyrslu konunganna eða sorphaug

Skjalasafnið Ísafirði

hotungarna. Og mannamna er sama
hvort heldur hann angar af ylmvatnspeg, mykjupeg
eda slorpeg.

Par ed allar stjettir hafa svo mikilsverdu ad
gegna, og starfa allar á sama grundvelli, ad
sama markmiu n. l. ad vid halda lífin í fram-
þróuninni á jördum, þá liggur það í augum
uppi ad hver þarf ad styðja annan og hjálpa eftir
megni, med það fyrir augum ad það sje í hanns
verkahring. Samhugur og samvinna er það
naudsynlegasta hverju þjóðfjelagi. Allir eitt!---

Einar Gudmundsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Fjörgjaldur.

2. bl	Súðavík 13. mars 1921.	12. árg.

Áminning.

Margt þarf að athuga. Mjer finnst það íhugunarvert hvað kvenfólkið er þögult á fundum. Það lítur svo út að það sofni gleymskunar-svefni, þegar það kemur á fundarstaðinn. En við megum ekki gleyma hvað U.M.F. eru mikilsvarðandi fjelög. Og við verðum að vinna okkur braut, svo það þurfi ekki að hljóma í eyrum okkar að við sjeum lítleysingar, heldur skulum við reyna að vera starfandi, og hvetjandi allra samnra framfara. Hirðum ekki um, þótt ekki þyki mikið varið í það sem við berum á borð fyrir áheyrendur okkar. Heldur skulum við kosta kapps um að koma því málefni áfram sem við berjumst fyrir, því þolinmæði þrautir vinnur allar. Hefjum merki vort hátt, og hopum ei þótt við finnum að eigi að gera okkur lágt undir höfði á einhvern hátt. Rennum huga vorum til Krists, og munum hvað hann var þolinmóður

Skjalasafnið Ísafirði

í þrautunum, og reynum að feta í hans fótspor.

Gjörum alt það sem í okkar valdi stendur, að gera gott og leiðbeina á rjettan veg, því það tilheyrir okkar fjelagsskap, og að gleðja þá sem bágt eiga. Verum samtaka, þessum orðum upp og fökum undir með skáldinu:

„Hátt ber að stefna, von við þraust að vinna,
takmark og heit, og efndir saman þrinna". HH.

Margrét Árnadóttir.

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur.

3. bl.	Ísafjarðar 10. apríl 1921.	12. árg.

Á ferð og flugi.

Jeg sendi blaðinu fáar línur í hugsunar og getuleysi. Ekkiað verður það að heita, því ekki sje jeg gufuskipin fyrir landi, nje steinhús eða blómgarða. Þessháttar loftkastalar rúmast ekki í mínum haus, en hinu vildi jeg halda með, samhug og samvinnu. Við þurfum að vinna með hug og sál í eindrægni og elsku, við enum fá og þurfum því á öllum kröftum að halda.

Við sjáum það öll, að þörfin er fyrir samvinnu alstaðar í þjóðfjelaginu, bæði fyrir orð og gjörðir, útávið og innávið. Því meira verðum við að leggja á okkur til að ná því marki sem stefnt er að. Það er fjelagsskapur að vinna af alhug í orði og verki á hvaða fjelagi sem maður er, en ekki síst þurfa U. M. F. þess, því þau eiga að vinna að öllum góðum framförum, smáum og stórum. Þá er að minnast á okkar fjelag, það vantar allan hug og dug til framkvæmda, en látum það ekki sannast á okkur.

Framhald.

Guðm. Jónsson

Skjalasafnið Ísafirði

Aska og elli.

Allir kannast eflaust við kvæðið: „Hausthvöld“, eftir Steingrím Thorsteinsson; þar sem skáldið kemur fram með svo undur fagra samlíkingu milli himnar yfri náttúru annarsvegar og mannlífsins hinsvegar. – Það er líka síst að undra þótt skáldið dveldi við slíkan samanburð. Því í einmitt þessar hliðar himnar yfri náttúru: haustið og vorið eru svo líkar elli og æsku mannlífsins, að sambandið á milli þeirra má rekja í hið smásmugulega, ef sömu eðlisskilyrði og fullnæging þeirra eru fyrir höndum, á báðar hliðar. – Aska og vor, elli og haust fallast í faðmlög, og þetta má segja bæði frá líkamlegu og andlegu sjónarmiði.

Ef við aftur á móti berum vorið saman við haustið, og ellina saman við æskuna, þá mætast þar hvar andstæður, sem ekki er hægt að brúa saman nema frá andlegu sjónarmiði. Þegar skáldið segir: „Morgun ei af aftni ber, og ei af hausti vorið“,

þá er það engum efa bundið að slíkt er sagt þá andlegu sjónarmiði. Eða þar sem skáldið ámunni askuna vegi segir:

„Öflof valið ösku þrátt
ellin samd ei skerði;
andinn getur hafist hátt
þótt höfuð lotið verði."

Það er einmitt um þennan andlega skyldleika askunar og ellinar, sem eg vildi skrifa nokkur orð.

Við þekkjum það eflaust öll úr okkar hversdags-lífi, hversu askurinn og ellinni veitist samfylgdin erfið, á alsherjarvegi lífsins. En sú samfylgd er þó eflaust einhver þýðingarmesti þátturinn í lífsþroska þjóðana; því um þann þátt snýst kynslóðar-baráttan, hin sífelda fyrirhyggjuvig mannlífsins.

Það er eðli heilbrigðrar ösku, með hraustu sál í hraustum líkama, að vilja fram í lífsbaráttuna með allar sínar þrár og vonir; að minsta kosti eina lífil lífsmerki með þeirri ösku, sem ekki reynir að seilast eftir framtíðinni og komast hærra upp í fjallið en fyrirrennslóðin.

Eðli ellinnar er aftur á móti vanalega hóg-værara, og því síður hægt að heimta miklar fjallgöngur af henni. En hvað er þá að athuga við þetta fyrir-

- lag æsku og elli². Þetta: Að þar komast mjög sjaldan í samræmi. En af því leiðir oftast andúð á milli beggja málsaðila; — hvor þykist hafa rétt fyrir sér.

Ellin þykist vera réttborin ráðunautur æskunnar og vill ala hana upp eftir sínu lögmáli. En æskan sem er venjulega hneygð fyrir ýmsa nýbreytni, kann illa við öll bönd, og heimtar frelsi. Hún lítur á lífið með stórum forvitnisaugum, og langar upp í klettana, því alltaf hefir hún hugboð um nýtt útsýni yfir framtíðarsvið. Er þá komið að þeim vegamótum þar sem æska og elli mætast fyrir alvöru. Ef hinir eldri sinna þá ekki þeim kröfum, sem æskan gerir til þeirra, eða ef til vill henda í hana „afloga flíkum" þá verða afleiðingarnar þær, að vegir skiljast, og hver fer sína ferð. Æskan verður þá skundum af þeim tufek og kröfur hennar ekki tímabærar. Eldri kynslóðin verður aftur á móti vöndð með æskuna og hennar hugsjónir, og sjer hlutina, því miður oft, aðeins í „gegnum annara gler"; en sjálfstæðar athuganir fá sjaldan að komast að.

Af þessu leiðir, að allar eðlilegar framfarir bíða ómetanlegt tjón á þessu öfgaskeri æsku og elli. En hvaða ráð er þá heppilegast og heilladrýgst til umbóta í þessu efni? Jeg efast ekki um að eina

óbrygdula medalid, svo í þessum sem öðrum efnum er: samúdarandinn. Fái hann að leysa ísfjötra mannlegrar skammsýni og skilningsleysis, – þá er vorgróðinn vís. ~

Framhald.

Bjarni Ívarsson

Á ferð og flugi.

nitarb.

Þegar eg gekk í félagið, þá var líf og fjör í því. Blaðið „Ingjaldur" lesið upp á hverjum fundi, en nú koma ekki nema 3-4 á ári. Þarna sjáum við starfshugann og dugnaðinn hjá okkur, það lýtur út fyrir að við sjeum orðin köld fyrir okkar eigin og félagsins velferð, en það meigum við ekki vera, við verðum að hvessa okkur upp og blása lífi og fjöri í það. Þó að við sjeum fá og smá, þá verður þebagið að lifa. Við verðum öll að rjetta fram hendurnar til starfa og þá getum við meira en við ímyndum okkur.

Það dugar ekki að hugsa sem svo að hin félögin sjeu ekki betri en okkar, nei það dugar ekki, heldur verðum við að hafa lifandi hug og fjör í öllum

ökkar verkahring. Það eru sumir að segja að það sje af peningaleysi að fjelagsskapurinn sje svo daufur, en jeg segi nei, það vantar allan samhug og samstök.

Þá er að minnast á Skinfaxa. Hann sjest ekki og er það slæmt fyrir ökkur fáfróða fjelaga, því meðan jeg sá hann þá fræddist jeg í mörgu sem fjelagsskapnum kom við, en nú er jeg orðinn hálffreðinn fyrir fjelagsstörfum og störfum og þarf því að fá klyfju utanað. Jeg hefi áður minst á líf og fjör í fjelaginu þegar jeg kom í það, þá var lífs en nú er rökkur eða deyft og drungi, en af hverju stafar þetta? Hver vill svara? Það er ekki gott að svara, en vert þá að geta á eitthvað.

Þegar jeg kom í fjelagið þá voru fáir giftir af þeim ungu sem nú eru giftir, en við giftingurna dofnaði áhuginn á störfum fjelagsins. Þetta virðist mjer vera, en þetta dugar ekki, við verðum að vinna með lifandi áhuga af öllum ökkar kröftum, og reyna að klúa að blómunu ökkar, svo það deyi ekki í vetrarkuldanum sem á ökkur herjar núna. Eitt er sem við megum ekki gleyma það er söngurinn, við skulum halda honum við eftir megni. Að endingu óska jeg öllum gleðilegs árs, og óska að blómið ökkar blómgist og dafni á næstkomandi ári. ~ ~ Guðm. Jónsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Aska og elli.

niðurl.

„Af skilningsleysi og karleiksskorti er lífið kalt".
Við meigum ekki skaða hina eldri eingöngu í ljósi okkar samtíðar og dæma þá svo eftir því. Nei, til þess að fá réttan skilning á störfum þeirra og hugsjónum verður að skygnast inní lífinn hjá þeim, bera þá saman við samtíð þeirra og skoða þá í því ljósi, er hún hafði lýst þeim með. Ef áskunum gætu þess að taka mikið tillit til skoðana hinna eldri og bera virðingu fyrir þeim, þá trúi jeg því fastlega að hinir eldri fengust smámsaman til að leita að því, sem sam-eiginlegt er í skoðunum beggja og bera virðingu fyrir heilbrygðum hugsjónum áskunar. Jeg er alls ekki að halda því fram að áskan og ellin þurfi endilega að fallast í faðma; — fyrst er taplega hægt að vænta þess, og mjög vafasamt hvort það væri heppilegt fyrir lífsþroskan í heild sinni. Og hefir skáldið þar eflaust rétt fyrir sjer er það segir:

„Enn fylgir hún þjer enhuga hin aldraða sveit,

Skjalasafnið Ísafirði

– þá ertu á vegi til grafar".

Ef altaf væri fetað í fótspor feðranna og þraddir allir klykkirnir á göfnlu vegunum þeirra, — ef altaf væru hugsaðar sömu hugsanirnar í heiminum, þá væri ekki að ræða um neinar framfarir ~~á heiminum~~ eða þroska. Alt okkar framkvæmdalíf myndi þá líkjast lygnum stöðupolli. Menningin myndi þá smám-saman hætta að seiglast eftir framtíðini og missa sjónar á aðalsmarki lífsins: – fullkommanartakmarkinu.

Nýjar hugsjónir verða að komast inn í framkvæmdalífið, ef alt á ekki að staðna og „daga uppi" eins og náttröllin í fyrri daga. Og vegurinn að fullkomn-inartakmarkinu er einmitt fólginn í því, að ryðja lífsþroskanum braut inn á starfsviðin, og þá getur ellin unnið jafnt sem æskan, því „andinn getur hafist hátt, þótt höfuð lotið verði".

Það er sannarlega hressandi að mæta gráhærðum mönnum með alvöru lífsins að baki; en framundan þeim gnæg af æskufjöri og samúðaryl í sál sinni. Það eru hinir ötulu „vormenn" lífsþroskans. Aftur á móti hefir það deyfandi áhrif að mæta ungum mönnum sem með rjettu geta heitið „andlegir gráhöllar".

„Oft dó áttræður og aldrei hafði
kvíðugs manns fyrr fær stigið".

Skjalasafnið Ísafirði

Ef áskunnemmirnir ganga með gráhærðan anda,
hvers er þá að vænta af ellini? Áskunnenn!
„Vorrenn Íslands"! Stingið hendini í eigin barm,
áður en þið dæmið ellina. Gætið þess fyrst að
áskulagið hljómi ekki „falskar nótur". — Fáið svo
ellina til að syngja vorsöngvana ykkar. — Þá
munu „andlegu gráfellunum" fækka!

„Sjá: líinn og roskinn er útdáið orð.
Er áskan og þroskinn er heimasmál um storð".

Bjarni Þorsteinsson.

Að velja veg.

Jeg átlaði að gera úr mýri afbyggðsmanna,
og átlaði langt burt en veg ei fann.
Um álfheimsins undur mig dreymdi
og öllu í kringum mig gleymdi.

Þ. Þ.

Flestir og sjálfsagt allir áskunnenn munu leggja út í lífið með sviptandi áhuga og skáldið talar þarna um, að verða mikilmenni eða afbragðsmaður á einhverju sviði. Að starfa eitthvað nytsamt fyrir land og þjóð, eitthvað sem tönn tímans vinnur ekki

Skjalasafnið Ísafirði

á, og fellur ekki í gleymskunar djúp, en stendur óhaggan-
legt komandi kynslóðum til aðdáunar og eftirbreytni.
En sitt er hvað framvarps og framkvæmd. Það er alt
annað – og álíkt hægara – að tala um og hugsa sjer
ýmsar framkvæmdir og fyrirtæki, en að sýna það í
verkinu. „Og afladi langt burt en veg ei fann". Það
eru svo margir sem ekki finna veginn, vita ekki
hvað þeir eiga helst að gera, þá gnægð verkefna sjeu
fyrir hendi. En það er að velja rjett, að velja það starf
sem hverjum einstakling er hentugast, og best í sam-
ræmi við hæfileika hans og þroska, eða með öðrum
orðum að hver hafi það hugfast um fram alt að
lenda á rjettri hyllu í lífinu. En því miður eru þess
mörg – fjöldamörg dæmi, hversu margir hafa lent úti
á skakka braut, að eins vegna þess að þeir hafa
hvorki þekt sjálfa sig nje vitað hvað þeir vildu helst
taka sjer fyrir hendur, en ekki snúið við meðan
tími var til. Hafa svo látið reka með straumnum
vilja og áhugalausir og tómlausir á sjálfa sig og
framtíðina. Svipaða sögu og þessa hygg jeg
að margir hafi að segja.

En hvernig stendur á að þetta er svona?
dettur mörgum í hug. Jeg held að fyrsta og helsta
ástæðan sje, eins og eitt skáldið segir:

Skjalasafnið Ísafirði

Um alheimsins undur mig dreymdi,
og ällum í kring um mig gleymdi.

Láta sig dreyma um glæsilega framtíð, en gleyma erfiðleikunum, að þeir sjeu nokkrir til, en ef til vill heldur mikið upp í skýjunum með hugsunum sínar og áformum. En svo kemur það upp úr kafinu að það hefir verið eitthvað sem ekki var nógu vel athugað, sem í byrjun þurfti að veikna með, og koma í veg fyrir að yrði að ógagni. En þegar svo ber til hættir mörgum við að leggja árar í bát og gefast upp, - halda að þetta sje ekki hægt að framkvæma sem þeir hafa tekið fyrir, og að þýðingarlaust sje að eiga við þetta meira. En ekkert er verra en þetta. Þegar einhver hefir mist trúna á sjálfum sig og framtíðina, hefir hann um leið glatað starfshæfileikum sínum og mist sjónar á því takmarki sem hann setti sjer í byrjun. Sá er vill verða nýtur maður og elska að koma einhverju þreklvirki í framkvæmd, hann verður eins og sagt er um sumar þjóðir okkar, að þrá á mátt sinn og megin, - þrá því að þetta sje framkvæmanlegt, ef unnið er með dugnaði og hagsýni. Þá verður það að vera í höfði eins og allir góðir hlutir, því líka ber að varast að líta aðeins á björtu

Skjalasafnið Ísafirði

hlíðarnar og gera altaf ráð fyrir því besta, en þó án þess að vera alt of svartsýnn.

Allir kannast við hann Hrafna Flóka og Þórólf smjör, eða sögurnar af þeim, hún sínir ágætlega þessar tvær ólíku lífsskoðanir, og þeir félagar lifa en þá á meðal okkar sem ímynd þeirra, og þeir eru líklegir til að geta orðið nokkuð langlífir. „Þegtu sjálfann þig", segir gamalt spakmæli, sem altaf er þó nýtt og afarlega verður í gildi sem fyrsta og helsta boðorð allrar samvistar velgengni og farsældar. Þetta virðist oft í fljótu bragði í næsta einfalt og vandalítið, en það hefir þó á öllum tímum verið talið eitt af allra þyngsta og erfiðasta lærdómi lífsins. Enda sínir aldagömul reynsla að svo er. Við nánari athugun kemur það oft í ljós, að eymd og ógæfa margra stafar af því þeir hafa vanrækt þetta. Það sannast oft þessi orð spámannsins:

„Hann skyldi ekki lánsins og lukkunar spil,
og lífsseglið kunni ekki að vinda".

En þessu verður ekki ráðin bót á með alþingisjarlögum eða reglum sem alstaðar geta gilt, því menningin er svo ólíkir að það sama á ekki alstaðar við. Besta ráðið er víst, að hver reyni að upspala sjálfan sig eftir því sem hann getur, og hefir best vit á. — —

Helgi Guðmundsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Tíminn og hagnýting hans.

Tíminn er útlátur okkur mönnunum til undirbúnings undir annað líf, sem er bæði óvíst og fullkomnar nefnilega eilífðina. Þar eigum við að standa reikningsskap á þeim mörgu og miklu brotum sem við höfum framið hjer. Eftir því sem við notum tímann betur, eftir því verðum við nýtari menn í þjóðfjelaginu. En því miður fer tíminn oft til ónýtis bæði hjá mjer og öðrum, fyrir því að okkur vitanlega vit ekki hvers virði hann er, eða hefir ekki vitað það er óhætt að segja.

Jeg álít að tíminn og hagnýting hans sje sú dýrmætasta fjársjóður er nokkur maður getur öðlast. Þess vegna ætti hver maður að hugsa um að hagnýta sjer hann sem best. Það er skylda hvers manns að búa sig sem best undir lífið, enda er það nauðsinlegt fyrir hverri mann að vera sín sjálfs faðir sem unt er, því það kemur sjer oft vel eftir að hver einn þarf að fara berjast á sínar eigin spítur. Og reynslan hefir sýnt og sannað, að það er nauðsinlegt fyrir oss menn að nota

Skjalasafnið Ísafirði

Símanum vel, þvi: „Hvað ungur nemur gamall fremur“,
Því eins og skáldið segir, í þessu fallega erindi:

„Sje nokkur hlutur sorgarsár,
sje nokkuð byrturt til,
þá eru það hafin ástkær
ónýt í símans hyl“.

Maður sem slæpist, eydir símanum og veit ekki hvað hann vill, er ekki að minu áliti fær um að reka starf sitt hvorki með gledi nje góðum árángri.

Síminn er dýrmætur, og þar af leiðandi er nauðsin-
-legt fyrir alla að nota hann sem best. Hann líður áfram óhindraður og skylur ekki annað eftir en endur-
minninguna um það, hvernig við höfum varið honum. Jeg á hjer ekki einungis við þá sem í daglegu tali eru kallaðir embættismenn þar til settir af landslögunum, að segja fyrir öðrum og stjórna, og er þá embætti þeirra meðtalið vandasamara en annara, enda mun reikningskapurinn lyggja þeim fremur á huga. Jeg hygg að enginn sje til sem er ekki settur yfir eitthvað meira eða minna, en þá altaf svo mikið, að miklu varðar að það sje vel af hendi leyst. Embætti sitt kann einhver að reka á ólöglegan þá hann sje ekki eins og skyldi. Hið ytra getur falt og sýnst fyrir mönnum en hið innra er ónestum vert. Hugskotið er upptekjuréttan, hugsunin verður að orðum hún

Skjalasafnið Ísafirði

verður að verkum. Það er ekki nóg að vanda sig í verki, það verður að vanda sig í huga. Tíminn skýlur ekki annað eftir á flugi sínu en endurminningunum um það hvernig gleði og meðustundir vér höfum lifað. Vorar gleði og maðustundir eru margar framhjá liðnar og flagnar burt á vængum tímans, en þá svo sje varið endurminning þeirra að svo miklu leiti sem ástand vort er gleðilegt eða sorglegt. Allir stefna að einhverju takmarki, og öllum er það nauðsinlegt að vera sem nýtastir menn í þjóðfjelaginu.

Guðjón Guðmundsson.

Forlög og frjelsi.

Eru til forlög, eða eru þau ekki til? Þessa spurningu hafa sjálfsagt flestir einhverntíma lagt fyrir sjálfan sig. En svarið verður ekki altaf á sömu leið, eins og við er að búast. Flýtur það að þora eftir lífsreynslu og skapslindi hvers einstaklings, og hvaða skilning hann leggur á rás viðburðanna og mannlífið yfir höfuð. Af hverju eru sumir menn

víkir, en sumir fátækir, hinir hraustir en aðrir heilsulausir. Hversvegna eru lífskjör manna svo gagnólík, eru þeir sjálfir valdir að því, eða er ekki hægt að vita við það? Þessar spurningar hafa um allan aldur verið áþreifanlegt viðfangsefni. Það hefir verið rætt og ritað um þetta efni fram og aftur frá öllum hliðum, en altaf með sama árangri, sem sje þeim, að sumir hafa talið alt fyrirfram ákveðin forlög en aðrir haldið fram því gagnstæða. En þetta er þannig lagað að það hlýtur altaf að verða álitamál, og mætti nefna margar ástæður og atvik sem bæði mæla með og móti þessu hvoruhreggju.

Eins og kunnugt er, þá er í fornsögum okkar mikið af ýmsum sjakamálum er lýsa því að forn-íslendingar hafa verið miklir forlagatrúarmenn. Eins og t. d. „Ekki verður feigum forðað", og „Ekki má sköpum venna". Og mörg fleiri sem þessum eru lík. En þetta sýnist lýsa svo miklu viljaleysi til að vinna sjer braut, og skilningsskorti á tilgangi lífsins. Ef að alt væri fyrirfram ákvarðað, svo að hvergi skeikaði þá væri til lítils alt það strit og stríð sem menn eru að leggja á sig til að framkvæma eitt og annað. Það yrði þá að koma fram sem skráð væri í bók forlaganna, hvernig sem menn vinna veginn.

Skjalasafnið Ísafirði

að hafa áhrif á rás viðburðana, og velja sjer lífsstarf
eftir því sem hverjum líkaði best. Þá væri auðvitað
hægast og áhyggjuminst, að láta berast með tímans straumi
viljalaus og láta skeyka að sköpuðu og bíða eftir því
sem forlögin myndu ákveða, hvað sem það yrði um.
En þetta er svo gagnstætt öllum framsóknarhug og
framfaraviðleitni að það getur ekki haft neinar góðar
afleiðingar. Ein mörgum þykir nú það lýsa hugleysi
og virðingarskorti fyrir eilífðarmálunum, og álýta
jafnvel að verði sje tilraun til að grípa fram fyrir
hendur forsjónarinnar, með því að tala eða breyta
nokkuð öðruvísi en samkvæmt þessu, að allt stjórnist
af óviðráðanlegum forlögum. En jeg get ekki skilið,
að það sje nokkurt hugleysi eða uppreist á
móti því sem oss er boðið að hreina, þó að allir geti
ekki sætt sig við að hreina því að maðurinn sje
algjörlega viljalaust verkfæri í hendi forlaganna
eða hvers sem menn nú helst vilja kalla það.
En það er sýst að undra þó að þessi forlagatrú
sje almenn og rótgróin, eftir því sem í garðinn
hefir verið búið fyrir hana. Prestarnir hafa verið
ópreitandi að innræta mönnum ákveðnulleik hennar
skáldin hafa sungið hana inn í hug og hjarta
þjóðarinnar með ljóðum sínum, sem alþýða manna

Skjalasafnið Ísafirði

hefir yfirleitt haftmikið dálæti á, og ádmörguleiti gert stefnur þeirra og hugsanir að sínum eigin.

Þegar að þetta mál er skoðað frá öllum hliðum, og alt nákvæmlega vegið og metið, sem mælir með því og móti, þá fæ jeg ekki betur sjeð, en að þessi forlög sem menn eru altaf að stynja undir og barma sjer yfir hörku þeirra og miskunarleysi, sjeu aðeins fil í ímyndun manna og sprottin af viljaleysi og rangri skoðun á tilgangi lífsins.

Þetta þykir nú að líkindum nokkuð mikið sagt, en þegar farið er að athuga orsakir og afleiðingar ýmsra viðburða þá kemur þetta svo óþvíralt í ljós að ekki verður á móti því mælt. Sterkur vilji er brot úr almættinu stendur einhverstaðar, og reynslan er margbúin að sýna og sanna að það er rjett. Þarf ekki annað í því efni, en að benda á dæmi ýmsra merkra manna til að sýna hvað sterkur og staðfastur vilji fær fil leiðar komið. Þetta hefðu allir gott af að athuga og festa sjer í minni, því deyfðin og viljaleysið er öllum hið mesta mein, og er dvepandi fyrir alla sanna menningu og framfarir. Einn glöggur og gætinn maður hefir sagt, að ætti hann eina ósk Íslendingum til handa, þá skyldi hann óska þeim meiri stefnufestu og sterkari vilja,

er það víst alveg rétt athugað hjá honum. Því ég hygg að fjöð vera vanti fátt tilfinnanlegar en einmitt þetta. Það er ekki óalgengt að sagt er þegar einhver verður fyrir óhöppum, svona er þeg ar illa á til að vilja. Þetta er alveg einstakt ólán. En ekki eru allar syndir guði að kenna, það eru ekki allar utanaðkomandi og óviðráðanleg ástæður sem valdandi eru að óhöppum og óláni manna, heldur er það blátt áfram óframsýni og forsjáleysi að kenna

Reynslan virðist staðfesta það, að: hver byggur eins og hann hefir um sig búið, og reynslan er samleikur. Það fer ekki hjá því að sá maður sem er duglegur og á þau hyggindi sem í hag koma, kemst yfirleitt vel áfram. En aftur á móti verður annöðrum og ónytjungurinn aldrei nema hálfdrættingur á fjöðarfleitum. En af hverju munu eru svo ólíkt úr garði gerðir er ekki gott að segja, enda sýnist ekki öllum á eina veg um það hvað móti mest skapslindi og hæfileika mannsins.

„Fjöðungi bregður til fósturs": sögðu forfeður okkar, og hafa þeir sjálfsagt vitað hvað þeir töluðu í því efni, það virðist líka sem þeir hafi lagt meiri vægt við það mál en nú gerist. Frh.

Helgi Guðmundsson

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur.

4. bl.	Álfadal 24. nóv 1922.	13. árg.

Framför eða afturför. —

Á þessum síðustu tímum hefir allmikið verið um það talað, að ungmennafjelagsskapurinn myndi heldur í afturför að ýmsu leiti: Fundarhöld minni heldur en áður gerðist, ýms störf heimanfyrir og útá við minni og fábreyttari, og yfir höfuð væri áhugi og þátttaka í fjelagsmálum á hverfandi hveli. Og viðleitnin til að glæða fjelagsanda og stuðla að samvinnu væri sáralítil.

Að hve miklu leiti þessi skoðun er á rökum bygð, er ekki gott að dæma um í flýtu bragði. Til þess þarf bæði náin kynni og nákvæma athugun á fjelagsskapnum í heild sinni. Svo og líka að hafa rjettan skilning á tilgangi hans og viðfangsefnum. En á þessu hygg jeg að sje mikill skortur á hjá yfirgnæfandi meirihluta fjelagsmanna, og þá að vonum hjá þeim sem utan við hann standa. Því er svo stutt að reita að fjelögin hafa þegið margra hnútu og oft verið ráðist á þau að ástæðulausu,

Skjalasafnið Ísafirði

aðeins af heimsku og hleypidómum að fordæma nýjar hugsjónir, og skilningsleysi þröfum og sjálfsögðum kröfum æskulýðsins, að beyta kröftum sínum og hæfileikum á sem flestum sviðum og vinna að því að verða nýtir og hugsandi menn. Því að þessi félagsskapur getur verið og er skóli fyrir meðlimi sína ef vel er að farið. En að sjálfsögðu er það undir hverjum einstaklingi komið, hvað mikið gagn hann hefir af þátttöku sinni í honum.

Það eru margir sem ganga með þá skömm meinloku í höfðinu, að þeir geri það ekki fyrir sjálfa sig nema þá að mjög litlu leiti, að vera meðlimir þessa félagsskapar. En finnst það vera hálfgert ak eða leiðinleg skyldukvöð að framkvæma þá ekki sje nema það allra nauðsinlegasta í hans þarfir. Þetta hygg jeg að sje ein af aðal-orsökunum fyrir áhugaleysinu sem svo oft hefir verið nefnt. En þetta er sprottið af skilningsleysi á starfsemi hans og tilgangi. Oft hafa nú heyrst raddir um að tilgangur ungmennafjelagsskaparins væri nokkuð ólýs og óákveðin, og ávöxturinn af starfsemi hans mjög vafasamur. En starfsemi hans er að mestuleiti hugrænn, svo að ekki verður lagður neinn vanalegur mælikvarði

Skjalasafnið Ísafirði

á árangur þann sem af starfi hans kann að verða.
Ó̈fað má fullyrða að hann hefir nú oft verið metin
heldur lítils virði, vegna þess að það hefir verið í fremur litlum
metum sem ekki gefur eitthvað það af sjer sem í askinn
verður látið. En þetta er nú fölskvalaust að breytast. Mótspyrna
sú er fjelögin hafa mætt er ódum að minka, því augu
manna eru farin að opnast fyrir nytsemi þeirri sem
þau hafa í för með sjer, ef rjett er að farið. En þegar svona
vaxið hefir ámunst, ætti það að vera hvöt til þess, að starfa
af en meiri kappi og áhuga að fjelagsmálunum en
áður. En – því miður – er jeg hræddur um að ordrómur sá
er jeg minntist á áður, muni ekki með öllu ástæðu-
laus. Er það illa farið, eftir að hann er búinn að lifa
svo lengi og hefir fengið fast skipulag, og ekkert sýnist
því til fyrirstöðu að hann geti starfað áfram í fullu
fjöri. Þó jeg væri lítt kunnugur ungmennafjelögunum
og starfi þeirra fyrir einum áratug síðan, þá finst
mjer annar andi svífa þar yfir vötnunum, nú heldur
en þá, eftir því sem jeg fæ best sjeð. En ekki er nema
eðlilegt að starfsemi fjelagana taki breytingum
eftir því sem reynslan sýnir hvað hepsilegast er og
best á við á yfirstandandi tíma, og er alls ekki
rjett að álíta þær tóma afturför. Það hefir viljað
brenna við að fjelagsstarfsemin væri nokkuð bláþráðótt,

því skilirðin fyrir henni eru ekki altaf jafngóð, stundum kemur eitthvað sem hleypir fjöri og lífi í félagsskapinn, en í annan tíma virðist hann með litlu lífsmarki. Til þess eru sjálfsagt margar orsakir. Fyrst er ekki allir tímar ársins jafn vel fallnir til starfa, og svo virðist það allmikið undir því komið hversu mikil áhrif og samgöngur eru á milli félaganna. Þess vegna virðist það mjög nauðsinlegt að þau hafi meiri samvinnu hvert við annað, starfið verður með því móti fjölbreyttara og viðtækara, og læra hvert af öðru margt það sem betur má fara. En hinar andlegu samgöngur á milli þeirra eru altof litlar, en vegna þess er hætt við því að starfið verði of einhliða og formfast.

Úr þessu hefir nú dálítið verið reynt að bæta með fyrirlestrum, samkomum og öðru slíku, en betur má ef duga skal, þyrfti að gera meira að því en verið hefir. Það þarf að legga kapp á alt það sem félögunum má að gagni verða, svo að starf þeirra verði ekki kyrkingsgróður köldra vordaga. En þau hljóta að eiga framtíð fyrir höndum, því að:

„Ef æskan vill rjetta sjer örfandi hönd,
þá ertu á framtíðarvegi!“ —

Helgi Guðmundsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Forlög og frivilji.

niðurl.

Að öðrum kosti mundu þeir ekki hafa komist eins langt á veg í líkamlegri og andlegri atgjörfi eins og raun bar vitni um. Því eflaust má fullyrða, að það vegan-esti sem hverr maður fær í æsku, hefir æfilangt sína þýðingu hvort sem það hefir verið gott, og haft heillaríkar afleiðingar eða verið skaðlegt og haft böl um í för með sjer. Það er nú kanski dálítið komið frá efninu, en þegar á að ræða um hvað helst hefir áhrif á forlög eða lífskjör manna þá kemur svo margt til greina og ekki síst þetta sem jeg minntist á.

„Hver er sinnar gæfu smiður", segir gamall máls-háttur, má það eflaust til sannsvegar færast að nokkru leiti. Reynslan virðist fyrir löngu vera búin að staðfesta það, og er daglega að því. Þó aðstaður manna sjeu ólíkar að nokkuleiti, t.d. sumir ríkir en aðrir fátækir, þá er það ekki nema eðlilegt af því að störf manna eru svo afarmismunandi. Hlýtur það að fara eftir því hvað starf menn leggja fyrir sig, því eins og allir vita er það svo mismunandi hvað þau eru arðsöm, og einshvað hvað mikinn tíma og erfiði hvert þeirra útheimtir. Það mætti nú ætla að flestir mundu kjósa þá stöðu sem væri hagust en

Skjalasafnið Ísafirði

gæfi það jafn framt mest í aðra hönd. En það eru nú ekki allir svo skapi farnir að hugsa mest um það. Sumir fara mest eftir því sem þeim er hugþekkast, og best er í samræmi við áhugamál þeirra, og er það nú víst hyggilegasta valið. En hjá öðrum ræður það mestu, hvað hag og arðmikil staðan er, en síður hitt hvað á best við hæfileika þeirra og þroska. Aftur á móti virðist tilviljun ein ráða því hvar saumum lendir, en ekki vilji eða fyrirætlanir þeirra sjálfra. En um þetta alt má deila um á svo marga vegu, því þetta er svo yfirgripsmikið mál, og í því felast hvorki meira nje minna en hver gagnólíkar lífsskoðanir. Mætti segja um þetta eins og komist er að orði um annað efni, að

„fræðslan nær hjá mönnum ekki neitt,
og margfald reynsla jafnvel ekki heldur". —

Helgi Guðmundsson,

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur.

1. bl.	Ísaföld 7. jan 1923.	14. árg.

Hugleiðingar,
við nýjárið 1923.

„Ár er liðið, dropi í úthaf alda
er að falla meðan klukkan slær
yngis ár, sem brýst nú beint til valda
berðu oss alla spölkorn sólu nær"!

Svo kveður eitt af hinum yngri skáldum okkar Íslendinga við ein áramótin. Og í raun og veru er það svo, að hvert árið er sem lítill dropi í hinu mikla úthafi tímans; enda þótt að sá dropi sje í raunini stór og þýðingarmikill, sje miðað við hina stuttu tímaeiningu er við köllum mannsæfi. Áraskiftin hljóta altaf að vekja athygli okkar, eins og löng málhvíld í upplestri; — við hlustum og þráum, hlustum eftir óm liðinnar tíðar og þráum að heyra fótatak framtíðarinnar.

„Hlustar hún, hlusta þjóðir,
hlusta heilheimar, hlusta upplesalir;
hlustar hvert hjarta, þrá að heimi breyta
ein óþrotleg, ódauðleg þrá".

Kveður hjartsýnis þjóðskáldið Matthías Jochumsson. Við hlustum

Skjalasafnið Ísafirði

eftir hljóðbylgjum lífsins, og þráum að heyra ádaudlega
tóna. Fullnæging þeirrar þrár er: – sigur lífsins?
Margvíslegar kendir hljóta að gera vart við sig hjá öllum
hugsandi mönnum við áramótin. Endurminningar koma þá
fram í huga blandað að framtíðarvonum. Reikningsskil
eru þá gerð í hinu almenna viðskipta og félagslífi; – og gott
er þá að geta reynst skilamaður. En fleiri reikningsskil
eru til en þau er fjalla um hið efnislega, eða viðskiftin við
menn og maga.

Jeg á hjer við hin andlegu viðskifti, hin andlegu reikningsskil einstaklingsins, – úttekt og ~~íb~~ innlegg í lífsins sjóða; eða með öðrum orðum, hvernig einstaklingnum hefir tekist að ávaxta lífspundið sitt, er honum hefir verið fengið til umráða. Og jeg hygg að þegar öllu er á botninn hvolft, þá ber engi siðar maður til að gera upp hin andlegu viðskifti, og gera reikningsskil raðsmennskunar á þar síðasta, þar sem við verðum þó altaf að viðurkenna andann æðri en efnið. Og víst er það, að afkoma einstaklinga og þjóða, er ekki minna komin undir því, hvernig farið er með hina andlegu kapitalika, hvort að þar er með hverju árinu sem líður, altaf látið vaxa eitthvað, sem á í sjer fólgið lífsgildi, eða hið gagnstæða að illgresinu sje leift að vaxa og jafnvel hafa nytjajurtirnar, eða það sem korfir fram og til bóta fyrir mannlífið.

Skjalasafnið Ísafirði

Hlíf nýlidna ár mun verda ad teljast eitt af hinum örduga árum í öllu er líkur ad gjeningalegu vidskiptunum. Efnaleg afkoma badi einstaklinga og þjódarinnar í heild mun nú vera med erfidasta móti, og veldur þar andvirkad ad nokkru leyti hinn mikli ördi og sveiflur (vidskiptastrid) á heimsmarkadinum undanfarin ár.

Ég jeg ætla ekki ad gera efnahagsreikninga þjódarinnar okkar ad umtalsefni hjer, lat dagblödin um þad. Hitt hafdi jeg hugsad, ad fara nokkrum ördum um þad málefni, sem mjer finnst ad grípi svo mjög inn í andlegt líf þjódarinnar, og gefur um leid sídasthlidnu ári ljóst einkenni, - ad minnsta kosti þegar saga þjódarinnar verdur ritud yfir þad tímabil. Jeg á hjer vid medferd íslenska stjórnarvalda og alþingis á sjálfsákvördunarrjetti hins unga og fullvalda íslenska ríkis, þegar stórþjód sudur á Spáni, sem telur 20 miljónir íbúa, segir okkur smáþjód, sem telur ein 90 þúsund íbúa vidskiptastrid á hendur. Og rjettist þar framt um á lögfestan grundvöll í einu mesta sidferdis og velferdarmáli þjódarinnar okkar, — bannmálinu.

Menningarsnauð stórþjód gerist svo frek í vidskiptakröfum, ad ætla sjer ad kúga sonáþjód til ad fraðka á sjálfsákvördunarrjetti sínum, - eda med ödrum ördum: gera tilraun til þess ad fá okkur Íslendinga til þess ad dæma sjálfa okkur, sem ómynduga þjód í löggjafarmálum.

Skjalasafnið Ísafirði

Og öllum er kunnugt ad þeirri fullnaud lauk þannig, ad sjórn og löggjafarsamkoman íslenska veitti ekki vidnám, en lét fallast á kúgunar tilraun Dana verja; og gekk þar med útlenda og menningarsnauda stórþjód na' þangad á sjer í sidferdismáli.

Mem kynnu nú ad hugsa, ad þetta mál snerti ekki svo mjög vidþangsefni okkar ungmennafjelaga, ad þess gerist þörf, ad taka þetta mál til athugunar innan vjebanda okkar.

En þá er þess ad minnast, ad eitt af grundvallaratridum fjelagsskapar okkar, er skýlaus afneitun á þengis; þar hlid á ad medferd þessa máls, er hjer um rædir, er tvödkun á sömum þjódrædnis tilfinningum, sem vid viljum þó vona ad ekki sjeu med öllu aldauda medal þjódarinar. — „Allt fyrir Ísland!" — hafa ungmennafjelögin valid sjer ad einkunarordum, og med því lýst yfir, ad alt vilji þau vinna til heiders og sjálfstædis landi sínu og þjód. Og jeg veit ad þar sem sannur ungmennafjelagsandi lifir og þar ad njóta sín, þar er unnid í anda þessara einkunarorda: — Allt fyrir Ísland. —

Framh.

Bjarni Ívarsson.

Skjalasafnið Ísafirði

„Ekki verður bókvitið í askana látið".

Það kemst allir að sjálfsögðu við þennan málshátt, því hann er afagamall húsgangur. Enginn veit um aldur hans eða uppruna eins og flestra spakmæla okkar og málshátta. Þeir skapast á líkan hátt og þjóðsagnirnar, og lýsa eins og þær hugsunarhætti og andlegu lífi þjóðarinnar á þeim tíma sem þeir skapast á. Það er fljótsjeð að ekki muni hafa verið byrt yfir þjóð vorri þegar að þessi málsháttur varð til. Því andlega líf þá skrið-ugt og fásæklegt, verklegar framkvæmdir og störf lítil, en þekking og umbótaviðleitni því minni.

Það hafa oft heyrst raddir um að skólanám og bókleg fræði væru lítt samrýmanlegt daglegum störfum, og því sýnist talið hugsanlegt að það gæti orðið að gagni í dag-legu lífinu með því að auka þekkingu og skilning á fljótari og betri vinnubrögðum og sýnsu öðrum er að gagni mætu verða. En þetta er auðvitað sprottið af fáfræði, skilningsleysi og fastheldni við gamlar og úreltar skoðanir.

Skjalasafnið Ísafirði

Verklegar framkvæmdir mundu hafa verið meiri, og bjartara yfir hinu andlega lífi, ef lögð hefði verið meiri ræktarvið bóklega fræði og menningu en gert hefir verið. Þessu til sönnunar þarf ekki annað en benda á þær framfarir sem orðið hafa á síðari árum á mörgum sviðum. Hvað er það annað en ávöxtur aukinnar menningar?

Það hefði engum gagn af lífsreynslu þeirra kynslóða sem löngu eru gengnar veg allrar veraldar, ef hún færi í gröfina með þeim. En þar koma bækurnar til hjálpar, þær eru milliliður á milli miðjunnar og fortíðarinnar. Í þeim geymist það sem kynslóðirnar hafa lært í lífsins skóla, til að það geti greitt götu eftirkomendanna, og veitt þeim greiðari aðgang að þeim gæðum sem lífið hefir að bjóða. Reynslan er seinfengin og dýr lærdómur; þeim sem er á byrjunarstigi og verða að þreifa sig áfram án þess að hafa nokkra fyrirmynd og hafa orðið „hyggnari af skaða þótt fræðslan væri dýr. En reynslan kemur þeim ekki að bestum notum sem afla hennar, heldur þeim sem geta lært af reynslu annara og notfært sjer hana sem best. Þarna getur bókvitið komið að góðum notum, og má beinlínis segja að það verði látið í askinn, með því að veita oss fræðslu um nauðsinlega hluti. „Meira vinnur vitið en strit", segir gamall málsháttur, og má á því sjá, að altaf hafa þó einhverju viðurkennt gildi menningarinnar. Það hjóta

Skjalasafnið Ísafirði

allir að viðurkenna, að betra er að fara eftir þekkingu og reynslu sem búið er að afla, það hefir altaf reynst betra en að verða berjast með hnúgum og hnefum við þá óvitugleika sem maður skapar sjer oft með skammsýni og hirðuleysi.

En það er svo oft gert með því að hirða ekki um að afla sjer þekkingar á því sem hverjum manni er naudsin-legt að vita, eins og því að kynna sjer ekki nógu vel það sem hver einstaklingur ætlar að gera að atvinnu sinni. En það er fölskvalaust almennt álit að óþarft sje að afla sjer þesskonar fróðleiks, og það sje meira gert af fordild og hjegómaskap en nokkurri naudsin. Komist þetta víða fram, t.d. er það víst nálega þjóðtrú að búfræðingur geti ekki búið, og fleira mætti nefna þessu til sönnunar. En margt mundi ganga betur, og fást bót á mörgu sem aflaga fer, ef hver einstaklingur þekti starf sitt til hlýtar og vissi þar af leiðandi altaf hvað best ætti við. En vanti þá þekkingu er hætt við að sama aðferðin eða formið sje altaf haft, þótt það fyrir löngu hafi reynst óhafandi.

Það hlýtur allir að sjá og viðurkenna að þekk-ing er fyrsta og helsta skilyrði fyrir sannri velmegun og fram-förum, því undanfarningar lausir komast þeir best áfram sem hafa þekkingu og skilning á starfi sínu. En yfirleitt gera menn sjer mjög lítla grein fyrir þessu, af fávísi og hirðuleysi aðkyma sjer nýjar leiðir, og breddufestu við gamlar og úrelfar skoðanir.

Skjalasafnið Ísafirði

Framfarir þar sem orðið hafa á síðari árum eru ekki öðru að þakka en aukinni menningu, síðari bóklegri og verklegri þekking, fyr að breiðast út frá skólum og einstökum mönnum. En þetta hefir fullkomlega lifið að segja meðan að þetta getur ekki orðið almenningseign, meðan allur fjöldi manna getur ekki eða hirðir ekki um að afla sjer nauðsinlegs fróðleiks, er að gagni má koma í daglega lífinu.

En það virðist talsvert ábótavant í þessu efni, sjerstaklega þá hvað búnaðurinn og landbúnaðinn snertir. Eins og öllum er kunnugt þá hefir hann verið aðalatvinnuvegur þjóðar vorrar alt til þessa tíma. En jafnframt er víst óhætt að segja — því miður — að hann hafi lengst af verið illa og óskinsamlega rekinn á ýmsan hátt, með ófullkomnum verkfærum og þekkingarleysi á honum í mörgum atriðum. Það er sýnilegt að hann þarf að taka breytingum frá því sem verið hefir og nú er, ef hann á að geta staðist samkeppni við aðra atvinnuvegi sem ef til vill gefa meiri og fljóttekinn arð. En til þess þarf þekkingu, bóklega og verklega þekkingu, með öðru móti verður ekki bætt því sem umbóta þarf en að þekkja hina rjettu aðferð til þess. Því hljóta allir hugsandi menn að viðurkenna það, að sönn menning, nóg úrval og staðgóð þekking er hverjum manni ómissandi, og að hún er til allra hluta nytsamleg. ~

Helgi Guðmundsson ~

Skjalasafnið Ísafirði

Lesturs.

Það heyrist stundum sagt að hann eða hún lesi reyfaremandi, og er það að vísu satt, að margir geta lesið viðstöðulítið áfram, — en það, útaf fyrir sig, er alls engin sönnun fyrir því að hlutaðeigandi kunni að lesa. Fjöldi manna les, án þess að lífi eða kjarni þess, sem lesið er komi í ljós, — og það er aðalgallinn á lestrarkunnáttu svo margra.

Markmiðið er oft líkt við veg, enda er ýmislegt samskatt með þeim; — en maðurinn hefir þó mikla yfirburði yfir vegina, sem gerir samanburðin nyög fráleytan, að hann getur: hugsað, falað, ályktað, fundið fil o.s. frv.

Það er mikill galli hvað lestrarkenslunni hefir verið, og er ábótavant. Börnin hafa lært að lesa eins og páfagaukar, án þess að hugsa um eða skilja það sem lesið er. Má þar t.d. taka kverkenslunna, biblíusögulestrinn o.fl. Framreiðslan á þessri andans fæðu er flestum kunn, — andlaus þululærdómur án þess að skilningur eða tilfinning væru meðverkandi. Aðal áherslan lögð á það, að muna

Skjalasafnið Ísafirði

helst hvert orð, en klaufir yfir kjarnan. Hvað gradum við á því að líta aðeins áumgerðina, en ekki á sjálfa myndina? Slík kensla þroskar hvorki hugsun nje dómgreind. Að kunna að lesa er list, sem er þess verð að lögð sje meir rækt við hana en verið hefir. Við eigum mikið af góðu efni á okkar tungu, bæði í bundnu og óbundnu máli, en við kunnum ekki almennt að fara með það, án þess að skemma það á einn eða annan hátt, þannig verður gott efni oft fyrir rangri meðferð, — gullið fær ekki að njóta sín. Kensla í lestri verður að breta; skólarnir verða að leggja hönd á plóginn. Einkum ern barnaskólarnir sjálfsagðir að leiðbeina í þessu efni, sem öðru. Sú leiðbeining átti svo að halda áfram í alþýðuskólunum og svo stig af stigi. Myndi þeim þá öðrum fylgja, er gætu öðrum lesið í heyranda hljóði bestu kaflana úr bókmenta-búri þjóðarinnar án þess að misþyrma efninu eða hugsuninni í þeim, og aukið bæði sjálfum sjer og öðrum ánægju með því.

Átti að endurbætt kensla í lestri yrði ekki til þess að auka eftirtekt og hugsun manna um innihaldið í þeim ritum, sem alþýðunni berast? Jeg vona það. Jeg held að það yki mönnum líka dug til þess að reka á dyr þá andlausu fáfræði og vónandi rusl, sem stundum hefir vaðið uppi með helst til mikilli frekju. — Og ef það yrði til þess að skerpa dómgreindina og leiðbeina mönnum í bóka-

Skjalasafnið Ísafirði

vali, — og jeg efast ekki um pað. Þó á veri vel farið. ~.

Bjarni Þórarinsson.

Skemtiefni.

Frá því fyrsta að vjer höfum sagnir af mannkyninu, sjáum vjer líkan vott þess að það hefir valið sjer ýmis skemtiefni, til þess að lyfta hugarinu upp úr því hversdagslega, og hvíla hann við hversdags viðfangsefni. Það virðist því vera manninum meðfæddur eiginleiki að þurfa að hafa eitthvað sjer til skemtunar.

Mjög hafa verið og eru mismunandi þau skemtiefni sem þjóðirnar velja sjer, og fer það eftir andlegum þroska þeirra. Það gefur því verið glöggur prófsteinn á menningu þjóðanna hvað þær skemtanir að þær velja sjer helst.

Jeg tek til dæmis nautaatið á Spáni. Útlendum skyldi detta í hug að álíta það þjóð sammenfað, sem hefir slíkt fyrir þjóðarskemtun? Nei, — það dettur engum í hug. Enda er þetta einhver ljósasti votturinn um menningarskort Spánverja. Jeg vil nú í fám dráttum líta á það sem oss er, skemtiefni okkar Íslendinga.

Skjalasafnið Ísafirði

Vjer Íslendingar erum ekki vid eina fjölina feldir í þeim efnum. Höfum margar og margvíslegar skemtanir sumar gódar en adrar lélegar og ef til vill óhafar. Skemtanir forfedra vorra voru ad vísu ekki mjög margbrotnar, en þá höfdu þær sitt gildi, ad gledja og hressa þá sem þeirra nutu og gera þeim skemtistundir sínar sem ándegisverkastar. Helstu skemtanir þeirra voru: glímur og knattleikur og ýmsar adrar úti íþróttir, og sídast en ekki sýst sagnalistin sem mjög var nofud til skemtunar. Sagnalistin var ein af helstu skemtunum forfedra vorra á þingum og öðrum stærri samkomum. Þannig lifdu sögur og munnmæli öld fram af öld á vörum þjódarinnar uns þær voru festar á letur. Med þessum lid skemtana sinna hafa forfedur vorir veist sjer ódaudlegan minnisvarda og eftirlátid afkomendum sínum arf sem gulli er dýrmætari. Nú getur hin upprunalega kynslód nofid himnasömu skemtunar og forfedur vorir á sögualdinni med því ad lesa fornsögurnar. Þetta er hægt ad segja, ad er sönn og vanaleg skemtun og gulli dýrmætari fyrir einstaklinginn og þjódina.

Skemtiefni vor hafa ad ýmsu leiti breyst frá því sem áður var, en hvort val þeirra hefir verid í ýmsu hlutfalli vid vagsandi mentun og menningu, það getur verid álitamál. Jeg er þeirrar skodunar ad svo sje ekki. Ekkur hættir vid ad vera um of áhrifagjarnir, grípa alt sem nýtt

Skjalasafnið Ísafirði

er hún nýjung úr vegi þar í gamla, þó ef til vill standi í engu hinu að baki. Vjer höfum í þessu efni orðið svo mjög fyrir utanaðkomandi áhrifum frá nágrannaþjóðum vorum, og þar fyrir nýmæli úr vegi ýmsum þjóðlegum skemtunum, en leikið í þeirra stað dans og aðrar gjelegar og miður heppilegar skemtanir. Jeg nefndi þarna dans þar jeg tel hann alls ekki þjóðlega skemtun og varla samboðna akkúr Íslendingum.

Jeg ætla nú samt ekki að fara að víta dansinn á nokkurn háttt, þar oft hefir hann skemt mjer greyjið. En hann gerir það sjálfur hjá þeim sem nokkuð þekkja til hans, og fellur úr sögunni með tíð og tíma þar hann veitir ekki þá sönnu og varanlegu ánægju sem mannsandinn þarfnast og þráir.

Aftur er önnur útlend skemtun sem jeg vil fara um nokkrum orðum. Það eru hinar svo kölluðu Kvikmynda-sýningar. Skemtun þessa get jeg þar miður ekki dæmt um af eigin reynslu þar jeg hefi ekki verið á hverjum sýningar. Verð þar að láta ímyndunaraflið mitt ráða hvern dómurinn verður yfir þessum. En skemtun þessi hlýtur að hafa talsvert til síns ágætis, það dylst mjer ekki. Þar sem er hægt að draga fram ýmsar myndir mannlífsins, og sína áhorfendunum hvernig atburðirnir skeðu. En jafnframt finn jeg að hjer getur verið um fríliða skemtun að ræða, á annan veginn glæsilegustu og göfugustu sagnir

Skjalasafnið Ísafirði

og viðburði, en á hinn veginn sagnir sviks og prettu og hinna hryllilegustu viðburða. Það er þar í augum upp að þessi áhrifaríka skemtun getur átt sinn þátt í að móta hugsunarháttt manna einkum hinna yngri. Mjög er þar varhugavert að óþroskaðir unglingar sækist eftir slíkar samkomur nema fullvíst sje að þeir mæti þar góðum áhrifum. Enda hefir það komið í ljós, að það hefir leitt til skaðlegra áhrifa. Mjer dettur í hug atburður sem skeði í höfuðstað okkar, ekki alls fyrir löngu.

Drengir nokkrir urðu uppvísir að þjófnaði. Einn drengjanna var spurður að hvað hefði komið þeim til að gera þetta. Drengurinn svaraði: „Jeg fór aldrei eins að og jeg sá þjófinn gera á „Bíó" um daginn". Þarna er eitt dæmi. Og svo geta fleiri átt sjer stað.

Það ætti því að vera heilög skylda þeirra manna, sem hafa með höndum þessar kvikmyndasýningar, að sýna ein-göngu þær myndir sem hafa góð og göfgandi áhrif. Ef svo væri dylst mjer ekki að skemtun þessi gæti verið í fullu hinna bestu menningarmeðala. Vel getur nú verið að óþarft þyki nú að minnast á þetta í okkar fámenna þjóðfjelagi. En látum svo vera. Að endingu vil jeg nefna þær skemtanir sem jeg hugsa að sjeu hepplilegastar fyrir okkur dalbúana því ekki getum við verið án skemtana fremur en aðrir. Jeg tilnefni: söng, fyrir lestra, upplestur kvæða og sagna, smá leikrit og ýmsa aðra

Skjalasafnið Ísafirði

leiki, og þá helst útileiki, þeir eru hollir og styrkjandi á
okkar heilnæma sveitalofti. Já, — góðir félagar. Haldið vel
saman eftir megni, leggjum ekki árar í bát þó okkur finnist
hann ekki eins fullkominn sem skyldi og okkur þráð heilagt
Sýng í hverjum sínu nefi þegar annars er ekki kostur.
Það sameinar hugina, styrkir bræðraböndin, glæðir félags-
andann og gerir oss fúsari að starfa sem einn maður
að velferðarmálum félags vors og þjóðarinnar. Því að
„hin fíflu sönglist leiðir á lífið fagran blæ", segir skáldið.

Jón Jónsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur.

1. bl.	Ísafjarðarkaupstað 6. jan 1924.	15. árg.

Ingjaldssandur.

Oft hefir þess verið getið og um það rætt, hversu erfitt væri að búa hjer á Ingjaldssandi. Þetta er að vísu satt að nokkru leiti, en þegar það er skoðað frá öllum hliðum þá verða erfiðleikarnir ekki eins margir eða tilfinnanlegir, eins og þeir virðast í fljótu bragði. Mest hefir verið farast úr af því hve erfitt væri til að draga, en að draga í þeirri merkingu sem oftast eða altaf er átt við, er fluttningur matvæla og fleyri naudsinja úr kaupstað. Slíkar kaupstaðarferðir eru að allega farnar haust og vor um land alt, nema þar sem kaupstaðurinn er stutta bæjarleið í burtu.

Að vorinu byrgja bændur sig af matvælum til sumarsins, svo að þeir þurfi ekki að hefja sig frá heyvinnuni. Þá fúsir þykir af dýrmætur tíð þess að eyða henni í óþörf ferðalög. Að haustinu sækir bóndinn vetrarforðan, því Ísfjörður og Hæri eru oft orðið þungbýnir um vetrar tímann, þykir ekki ráðlegt að eiga undir dygð þeirra ef annars er kostur. Þessar ferðir eru oft erfiðleikum bundnar, einkum haustferðir.

Skjalasafnið Ísafirði

Víða þarf að fara yfir sjóvar ár sem ekki eru sem áreiðanlegastar eftir haustrigningar. Fleiri dagleiðir þarf að fara, oft yfir hálfgerðar eða algerðar vegleysur, en haustveðráttan er oft breytileg, svo að ósjaldan munu þessir ferðamenn eiga að eiga við storma, stórrigningar og hríðarbilji. Hvað mundu Landnemasegja um slíka ferðalög ef þeir ættu við slíkt kjör að búa? Efli þeir vildu skifta að öðru jöfnu? Ég er hræddur um að þeir kjósi heldur sjóleiðina um á Flateyri.

Ekki verður því neitað að oft er sjórinn óskyr hjer við landið, en oft er hann þó kyr, og myer finnst að fremur ætti að haga ferðum eftir veðráttu en vissum tíma eða eða dögum þegar úti eru allar aðrar haustannir. Efli að það geti ekki farið vel á því að draga að sjer verkafólk fyrir fólkið, næst á eftir heyföngunum? Um og eftir sjeftir má oftast fara ferða sinna, en illfært um skammdegið.

Það mun mörgum finnast að ég tali mannalega, þegar ég minnist á að byrgja sig upp til vetrar, því flestum hjer þykir sín ferð gáð þá í þeirri haustferð einhvern þyrring til nýjárs.

En má ég þá spyrja? Erum við hjer, sem slöttum þá án sveitarstyrks, svo miklu þáttakari en þeir sem búa langt upp til sveita og faldir þar þátttakir, mjög þátttakir jafnvel þá sveitarstyrk, en fara þó ekki nema tvær ferðir um árið til matvæla kaupa? Fleiri munu þó skulda en Sand-

-menn og nágrannar þeirra. Ekki að þetta sje ekki kaupstaðarvenjan, sem þarinn er að leðast inn í sveitirnar sem nastlyggja, venjan eða löngunin að sækja bara í máltíðina eða út í kömuna.

Hjeðan til kaupstaðarins er sjóleiðin aðeins 1½–2. tíma vöktur, enda mundi þeim sem langt búa upp til sveita finnast það leikur einn. Hjer er kvartað undan brimi og ógæftum haust og vor, sem að aldrei gefi að stunda vötna að staðaldri. Fyrir ekki allöngum tíma, hjer á Sandi útvegi, og munu þá nokkrir hafa verið hjer aðkomandi viðróðra. Nú er ekki hægt að fá sjer í soðið. Hvað veldur? Er sjórinn farinn að ákyrrast skyndilega frá því sem áður var, eða er hann eða hefir verið of ófinn fyrir nútíðarmennina – eða mennin-
-ingunar?

Menn sem stunda sveitabúskap eru nefndir bændur, en flestir sem heima eiga á Sandi og giftir eru, þeir eru líka bændur. Stunda sveitabúskap en ekki fiskiveiðar, enda freysta meira á búskap en fiskiveiðar eða sjáfarútveg.
Hjer finst því að bændur ætlu ekki svo nje óg að kvarta undan ógæftum. Lyggur nær að líta á hin fiskisælu mið sjeð við landsteinana sem blunandi, er menn nyku er Sand byggja, þegar þeir menga breyða sjer frá heyskapnum eða heimilis-
-önnum. En það vill oft verða svo, að menn sem einhverra blunninda njóta, eru aldrei ánægðir með þau, þeir vilja fá að njóta þeirra í fylsta máli. Hvað landgæði snertir hjer

Skjalasafnið Ísafirði

á Ingjaldssandi; þá er ég samferða um að hann stendur ekki að baki öðrum byggðarlögum hjer nærlendis, þaðvitum kenna allir sem á þau minnast og einnig Landmenn sjálfir; en þá er líka mikið sagt. Víkurverki hjer á Landi er ekki mikið miðað við önnur nærliggjandi byggðarlög. Sjaldan mun taka fyrir beit sauðfjár eða hross á nema þegar úr höfi heyrir um land alt.

Fleira mætti telja upp sem Landinu prýðir og gerir hann aðlaðandi öðrum sveitum fremur, en ég vona að yngri og eldri sem Ingjaldssand byggja, og vilja athuga þessi atriði sem ég hefi bent á, komist að þeirri niðurstöðu að kostirnir verða fleiri en ókostirnir, — að,

Landið sjálft með sínum gæðum, og gæðum er glæsilegt sveit, sje hún notuð með dygð.

Því lofum og vegsömum herrann á hæðum, sem hefir oss gefið svo fjöllótta byggð. ~.

Einar Guðmundsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Á Helgafelli

Það þykir altaf sjálfsagt að skoða þá staðina einhverjar sögulegar minningar eru tengdar við, þegar að fakiferi til þess gefst. Mannin finst ósjálfráttt eins og minn-ingar þeirra viðburða sem þar hafa gerst stefji sitt sjerstaka mark á þá, og að andi þeirra manna sem þarna hafa lifað og starfað hljóti að svífa yfir þessum slóðum. Og þetta alt hefir einhver þau áhrif sem hugara er að ímynda sjer en að lýsa með orðum.

Eins og flestum er kunnugt þá er Helgafell einn slíkur sögustaður, það var til forna einn af hinum nafn-kendustu stöðum hjer á landi. Það var talið svo heilagt að þangað mátti engin óþveginn líta. Þar var bústaður hálfvalta sveitarinnar, og þangað fóru íbúar hennar eftir dauðan sögur segir sagan. Þeg ljet því ekki undir höfuð leggjast að skoða þennan stað þegar að tækifæri gafst. Það er eins og kunnugt er nokkuð langt frá sjó í miðri sveit alveg einstagt. Við lögðum nokkrir af stað frá Stykkishólmi og þangað inn eftir til að skoða þetta forna höfuðból Íslenskrar réttsnildar. Vegurinn þangað sýnist ekki vera mjög langur, en þegar komið var af stað reyndist hann furðu drjúgur því leiðin er fómarlaustir og hæðir. Eftir hálfs þriðja tíma göngu var áfanganum náð, eftir að hafa lent í miklum vegleysum og gegnum því engum

Skjalasafnið Ísafirði

vafada af þeim sem voru í förinni. Fyrst var farið heim að bænum, hann stendur afsíð undir fellinu, þar var okkur vel tekið, og eftir að við höfðum látið upp erindi okkar var okkur fylgt á þá staði sem merkilegastir þykja og sagt frá ýmsum gömlum munnmæla sögum sem þar lifa. Kirkjan þar er mjög falleg, einhver sú fegursta sem ég hefi séð, í henni eru ýmsir gamlir og merkilegir gripir eru sumir þeirra gjafir og áheit frá ýmsum mönnum þegar mikils hefir þótt við þurfa, enda var það algengt mjög að heita á kirkjur. Það í fyrinu er leið í Guðrúnar Ósvífsdóttir er því vel haldið við, því meðan það er gert á biskupsurinn hjá Helgafells bóndanum að ganga að óskum, en ef hann vanrækir það þarf hann einskis góðs að vænta.

Næst þessu var að ganga upp á fellið sjálft. Upp af bænum er það brattt en ekki mjög hátt og grasi vaxið upp á brún. Hver sem kemur þangað upp í fyrsta sinn getur óskað sjer hvers sem hann vill, en ekki má á leiðinni upp tala orð eða líta aftur ef það skal nokkurn árangur hafa. Hingað upp fór Snorri goði þegar að ráða þurfti fram úr einhverju vandamáli. „Þau ráð sem hjer hafa verið ráðin hafa síst að engu orðið" sagði hann. Útsýnið héðan er mjög fallegt og tilkomumikið út yfir víðlenda sveitina og óteljandi eyjaþyrpingar á firðinum. Og er við höfðum skemt okkur þarna allengi, fórum við í burtu með glaðar endurminningar frá þessum gamla sögustað. ~

Helgi Guðmundsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Gleðin.

Gleðin prá býr í hverjum manni, þó að mörgum sje ekki ljóst að svo sje. Menn fullnægja þessari þrá alveg óafvitandi og óssjálfrátt með ýmsu móti, þó ekki sje um það að tala sem viði daglegu tali köllum skemtanir. Þetta kemur daglega fram með ýmsumóti í ótal atvikum. Þó því sje ekki að jafnaði veitt eftirtekt eða um það hugsað. Gleðin er hverjum manni lífsnauðsin alveg eins og ljós og loft, ef hún er holl og heilnæm, veitir sama ánægju og skemtilegar endurminningar, það hefir gót og batandi áhrif á hvern mann.

Lindir gleðinar eru óteljandi, eða öllu heldur skemtanirnar sem við köllum því oftast er hún nefnd í sambandi við þær, þó hana sje viðar að finna. Það virðist oft vera svo að fýska eða vani ráði oft miklum val skemtana eins og mörgu fleiru, en aðal tilgangurinn gleðin sjálf verður oft auka atriði. Nú er orðið svo háttað hjá oss, eins og allir vita, að skemtanirnar

eru eins og flest annað sem við notum til lífsins viðhalds að mestu leiti aðfengin varningur. Það líður út fyrir að við í því sem öðru höfum ekki getað unað við það sem gamla Frón hafði að bjóða, þó það hefði margt til síns ágætis fram yfir hitt, veitti miklu hollari og varanlegri gleði og væri auk þess miklu einfaldara og ódýrara. Sérstaklega tel ég það vera mikla afturför í þessu efni og mjög illa farið, hvað margt það er að leggjast niður og hverfa úr sögunni, ýmislegt sem haft var um hönd til gleðskapar og skemtunar heima an fyrir á sjálfum heimilunum, bæði sögulestur og margt fleira sem mjög studdi að sjálfstæðri hugsun og menningarviðleitni á sínum tíma.

Margt fleira mætti telja sem var öllum einstaklingum heimilana sameiginleg gleði og batt þá sterkari böndum hver við annan og heimilið en margt annað megnaði að gera. Þetta hefir verið einn þáttur in í sköpun sveitamenningarinar, og þýðingarmeiri en svo að hægt sje að gera grein fyrir því í stuttu máli. En með þessum hollu, þjóðlegu og einföldu skemtunum stendur og fellur margt það sem best hefir verið í þjóðlífi vors, og reynst hefir haldgott og heilladrýgst á liðnum tíma. En er nú þetta sem við höfum fengið í staðinn líklegt til

Skjalasafnið Ísafirði

að verða okkur eins mikils virði og það sem nýmt var íur vegi? Jeg held ekki.

Það er sýst undan því að kvarta, að nóg sje ekki til af skemtunum á boðstólum, og meira en það. Enn margar þeirra eru svo ómerkilegar, svo innantómar og ánægjulitlar, að mjer finnst, að furðu gegnir að nokkur skuli sækja þær, og þar að auki eru margar þeirra óhóflega dýrar. Þetta á nú að mestu leiti við það sem kallkast í kaupstúnunum, því þar er þetta skemtanafaraldur orðið svo óheilbrigt og umfangsmikið, að það fer langt út fyrir þann takmörk sem allri skinsamlegri og hóflegri gleði eru sett. Jeg ætla ekki að fara fleira þar upp eða lýsa þeim nánar, þetta er svo alkunnugt að þess gerist ekki þörf.

Enn er ótalin ein tegund gleði sem er hverjum manni þýðingarmeiri og nauðsinlegri en öllömur og það er vinnugleðin. Það er nú ekki óalgengt að hitta fyrir margann mann sem hefir farið á mis við hana, eða virðist ekki vita að hún sje til. Og til þess eru ýmsar orsakir. Margir vinna altaf án þess að unna sjer nokkurnstíma verulega hvíldar eða upplyftingar, og hugsa aldrei um það að „meira vinnur vit en strit". Þeim mönnum getur vinnan ekki orðið annað en þrældómur og ánægjusnautt strit og

Skjalasafnið Ísafirði

er það illa farið. Þessa gleði getur hver maður veitt sjer, því hún kostar ekkert og fæst alstaðar þar sem vel og skinsamlega er umið. Gleðin er eitt af því sem sýst má án vera „glaðr ok reifr skyli gumna hverr, uns sinn bíðr bana". segja Hávamál. Allir sýna einhverja viðleitni í því að reyna handsama eitthvað ofurlítið af henni, en aðeins á mismunandi hátt, sumir þykast finna hana alstaðar, aðrir hvergi alt eftir því sem menn eru. Þeir sem geta á rjettan hátt fundið gleðina geta með sanni sagt, að: lífið er gleði.

Helgi Guðmundsson

Mentun ~ menning. ~

Varla er um annað meira rætt nú á dögum en mentamálin, altaf hrópað um meiri mentun meiri fræðslu. Þetta er nú gott og blessað að vissu leiti, það sýnir að þjóðin þráir á gagnsemi hennar og bíst við að hún muni margra erfiðleika fást með henni. Og þetta er nú sjálfsagt að mörgu leiti rjett athugað. Því að aukin mentun, aukin þekking, eykur skilning og áhuga manna á

daglegum viðfangsefnum, hver sem þau annars eru nú. Í þessu augnamiði er nú eins og allir vita eytt miklum tíma og miklu fé eftir okkar mælikvarða, og er það nú sjálfsagt rétt að spara ekkert í þessu efni það sem að gagni má verða. En það er spursmál hvort að það sem fæst fyrir þetta, er eins mikið og æskilegt væri, og samsvarar því sem fyrir það er látið.

Það hafa margir verið þeirrar skoðunar, og þeim fer nú víst heldur fölgandi, að svo sje ekki. Að áranguer fræðslunnar sje hvorki eins né mikill eða glæsilegur eins og við mætti búast, eftir því sem til hennar hefir verið kostað bæði beint og óbeint. Og það er víst mikil ástæða til að ætla að þetta álit manna sje á fálsverðum rökum bygt. Menn eru farnir að sjá ýmsa galla á núverandi fyrirkomu lagi, en eins og vant er að vera eru allir ekki á sama máli um leiðirnar til að bæta úr þeim.

Þekking er vald, stendur einhversstaðar. Nú orðið eru víst flestir orðnir sammála um það að nokkur þekking sje nauðsinleg í hvaða stjett eða stöðu sem menn eru, til þess að komast betur áfram í heiminum. Bréf

Skjalasafnið Ísafirði

viðskiftalíf og lífnaðarhættir gera það nauðsynlegt að allir læri nokkuð. Tilgangur mentunarinnar er auðvitað sá að gjetta mönnum lífsbaráttuna og greiða öllum aðgang að gæðum lífsins. Og þetta er það sem skólarnir, hverju nafni sem nefnast, eiga að gera, að kenna fólki að lifa í samræmi við lögmál lífsins. Að ~~kenna~~ veita sama og notadrjúga menningu sem að gagni má koma í daglega lífinu, en ekki að vera berjast við að koma því inní í höfuðið á fólki sem það hefir ekkert gagn af að vita.

Við þurfum að fá sama og lifandi menningu, skóla fyrir lífið sjálft og Danir orða það. þrátt fyrir fjölbreytta kenslu mikinn lærdóm og marga skóla, þá kemur flestum saman um að laglega muni nokkurn tíma hafa verið stygglegra útlit að flestu leiti í landi vorru. Ef til vill munu nú sumir ~~eftir vilt~~ álíta að það komi þessu máli ekki verulega við hvernig núverandi kringumstæður og framtíðarhorfur eru, en þetta hlýtur altaf að verða áríðandi atriði. Stundum við ekki nú, vera að mörgu leiti betur staddir, ef við hefðum gefið meiri gaum að okkar innlendu og heimafengnu menningu

Skjalasafnið Ísafirði

í stað þess að vera elta erlendar tísku og tildur
sem svo mjög hefir verið gert nú á síðari tímum.
Okkar gamla og að mörgu leiti góða sveitamenning
er altaf að smáþoka út þar öndvegi sem hún hefir
skipað, fyrir útlendri „vellyst" sem „vafrar" - að
landi undir fölsku flaggi menningar og framfara,
hún hefir þalað betur íslenska stáðhætti en skáldið
grunaði. Við þurfum alstáðar að vera á verði
þar sem eitthvað það er að skjóta upp höfðinu sem
ætla má að geti orðið okkar innlendu menningu
hættulegt. Við Íslendingar erum faldir í flokki
menningar þjóðanna, og erum það vissulega að
sumu leiti; t. d. hvað bókmentir og annað þess
háttar snertir. En í verklegri þekkingu stöndum
við sjálfsagt langt að baki öðrum þjóð, í sumum
greinum, einkanlega hvað búnaðarhætti snertir. Það
á að vera eitt af aðal hlutverkum framtíðarinnar
að skapa traustan og samanna menningu í samvinni
við innlenda stáðhætti. Allir þurfa að vinna með
huga og hendi að öllum hollum og heilbrigðum fram-
förum, svo að þjóðin læri betur en nokkru sinni
áður „að elska, byggja og treysta á landið."

Helgi Guðmundsson.

Skjalasafnið Ísafirði

Ingjaldur. ~.

3. bl	Ísafjarðar 27. des 1924.	15. árg.

Eftirtekt. ~

Það hefir verið sagt, bæði að fornu og nýju að menn sjeu misjafnlega gáfum gæddir. Sumir eru stórgáfaðir, aðrir nauðheimskir, en ekki er það nú altaf rjett mælikvarðinn, hversu vitið er mikið eða lítið, þegar meta skal manngildi mannsins, hinar aðrar gáfur hans munu oftast verða þyngri á metunum.

Það eru ekki altaf gáfuðustu mennirnir, sem best komast áfram í heiminum, miðlungsmennirnir verða þeim oft hlutskarpari. Vitsmunirnir einir hrökkva skamt, ef aðrar gáfur sem ágætismennirnir - mikilmennin - eru gæddir eru þeim ekki samfara.

Það er aðeins ein af þessum gáfum, sem jeg ætla að minnast á nokkrum orðum, sú gáfan sem hver einstaklingur getur samið sjer, sú gáfan sem að miklu áliti er undirstaða allrar velmegunar mannsins í þessum heimi, og það er athyglin eða eftirtekt-

Skjalasafnið Ísafirði

Athugull maður getur beinlínis gert kraftaverk. Allir sem kynnir eru til vits, hafa heyrt getið um Benjamín Franklín, þann sem fann upp raf-magnið. Það var nákvæmri eftirtekt hans að þakka, að hann fann það upp, en hvílíkum stórbreyt-ingum hefir heimurinn tekið síðan menn lærðu að notfæra sér þetta stórkostlega afl. Með nákvæmni og eftirtekt hafa menn komist að ótal mörgum leyndardómum náttúrunnar. Hugvit og uppfynd-ingar eru ekki annað en nákvæm eftirtekt sam-para vitsmunum að gera vettar ályktanir.

„Þagalt og hugalt skyli þjóðans barn." segir í Hávamálum. Eftirtektar- og áhugalaus maður verður aldrei þjóð sinni til gagns eða sóma. Eftirtekt í smáu og stóru opnar fyrir manni hulið-heima. Margt sem í fljótu bragði sýnist óskilj anlegt og ómögulegt verður skiljanlegt og auðvelt við nákvæma eftirtekt. Enginn verður hugvitsmaður nema hann hafi áður veitt náttúru öflunum nák-væma athygli. Enginn góður sjómaður nema hann veiti skýjunum og sjólaginu - öldunum - nákvæma eftirtekt. Enginn góður fjármaður nema hann veiti sauðunum sínum eftirtekt. Í fám orðum sagt, enginn getur leyst starf sitt vel af hendi

Skjalasafnið Ísafirði

hvernig sem þar er háttað, hvort sem það er mikils vert eða auvirðilegt, nema hann sje athugull. Margt óhappa orð og verk hefir verið framið í athugaleysi. Margt orð og athöfn sem framið hefir verið í athugaleysi hefir valdið misskilningi, en í raunini er misskilningur athugaleysi eða dómgreindarleysi.

Jeg set hjer ofurlítla smásögu, sem sýnir hve afdrifaríkt, þó í smáu sje, getur upplýst narri óhúðlegt atvik. Maður var á ferð að haustlagi og var ríðandi. Um nóttina tapaði hann hestinum frá bænum sem hann gisti á, og vissi enginn í hvaða átt hann hafði farið. Víða var leitað og menn spurðir á næstu bæjum, en enginn hafði sjeð ókunnugann hest fara um. Loks hittu leitarmenn karl einn gamlan og spurðu hvort hann hefði sjeð hest fara hjá um morguninn en hann kvaðst engann sjeð hafa. Eh þegar leitarmenn voru að fara af stað spurði karl hvort hesturinn hefði ekki verið hvítur á hægri afturfæti. Jú. Eigandinn kvað svo vera, sástu hann þá? „Var ekki brotin skeifa undir vinstri framfæti?" spurði karl. Jú. „Var það ekki hryssa" „Jú, þú hefir sjeð hana maður hvar er hún?" sagði

Skjalasafnið Ísafirði

eigandinn. „Var hún ekki jörp og blind á vinstra
auga?" spurði karl. „Jú. En hvað er þetta maður,
hvi gætur þú ekki sagt til hennar fyrst að þú hefir
séð hana?" „Jeg hefi als ekki séð hana", sagði karl
„en hún hefir farið í morgun eftir götuni sem liggur
hjer austur með hálsinum". „Hvert heldurðu að hún
sagði eigandinn reiður, „að þú getir lýst hestinum svona
nákvæmlega og hafa ekki séð hann, þú hefir meira
að segja handfarið hans og stöðað undir hvern
fót, annars gætir þú ekki sagt að hann hefði brotna
skeifu á vinstri framfæti". „Jú", sagði karl með mestu
hægð „jeg sá það á sporunum að skeifan var brotin,
en fremur giskaði jeg á að skepnan væri hölt, því
að sporið eftir hægri afturfót var talsvert grynnra en
hin sporin, að það var hrygsa sá jeg á því hvernig
hún hafði staðið meðann hann kastaði af sjer þvagi".
„En hvernig gastu þá séð að hún var jörp?" sagði
eigandin kynnandi, faldi karlinn nú vera kominn
í gildruna. „Það sá jeg af því hún hafði klórað sjer
og nokkur hár dottið ofan á götuna, eftir litnum að dæma
var það af jörpu hrossi".

Annað atvik hefi jeg heyrt sagt af samnorðum
manni, á þessa leið: „Jeg var einu sinni á ferð með
einu af strandferða skipunum. Margir farþegar

Skjalasafnið Ísafirði

stóðu fram í stafni skipsins og fóludu medal annarsum
það hve skipið færi margar mílur á vökuni.

Það var einn gamall sjómaður í höpnum, hann
lagði ekkert til málana, en labbaði þegjandi fram
á stafn skipsins og kastaði eldspítnastokk beint niður
med stefninu, þrammaði svo med hendur í vösunum aftur
eftir skipinu og aftur í stafn, kom svo fram eftir
til okkar og sagði med mestu speki: „Hún mun
fara um 10 mílur á vöku". Hann hallaði n. l.
öll skip skútur. Við spurdum hvort hann hefði litið
á hraðamælirinn. „Sig varðar ekkert um hraðamælir
hún fer 10 mílur á vaktini". Við hálfefudum orð
karls, og sendum þrí einn til stýrimannsins til að
vita vissu okkar, en stýrimaður sagði honum að
skipið færi tíu mílur á vöku. Við spurdum karlinn
hvernig hann færi að vita þetta, en hann vildi
ekkert um það segja, sagði aðeins að hann
hefði sína aðferð til að vita það. Við komustum að
því seinna að hann þegði als ekki á hraðamælir
og vissi ekki hvað skipið hafði mikinn hraða að
jafnaði. Öfal fleyri-dæmi mætti nefna en hjer er
hvorki rúm né tími að minnast á fleyri, enda
óþarft, vegna þess að flestir eða allir munu hafa
einhvern tíma rekið sig á fjölda dæmi þessu lík

Skjalasafnið Ísafirði

og munu komast að raun um eins og þeg hefi tekið fram áður, að mörg ráð-gátan sem í fljótu bragði virðist óleysanleg verður auðveld athugulum manni.

Það er jafnan talið áreiðanlegast sem byggt er á reynslu, margra alda eða manns-aldra reynslu. t. d. að fúin spretti best ef eitthvað er á þann borið, sem gefur jurtunum næringu. Reynslan er þó eftir sekt margra alda, jafnvel alda eftirtekt. Eftirtektin er því þekking. Þekking er mentun. Svo þegar öllu er á botninn hvolft er öll mentun bygð á eftirtekt. Öll vísindi hvorrar tegundar sem þau eru, er margra alda eftirtekt og ályktanir.

Hversu mikla þekkingu fara þeir því á mis við, sem bolast áfram áhuga og eftirtektarlausir, þeim fara öll verk öfugt úr hendi, og eru engu nær um mikilleik tilverunnar, þegar hann grúfir kyrlega hans en meðan þeir voru ómálga börn í vöggunni, með öðrum orðum þeir hafa fyrst afmá sinni í insta kistu ómenskuskaparins.

Eftirtektin er í raunini engin sjer gáfa, sem einum er gefin fremur en öðrum, hún kemur af sjálfu sjer aðeins ef menn vilja temja sjer hana, hafa vilja og áhuga til að vita meira, læra meira.

Bók tilverunnar liggur opin fyrir hverjum þeim, sem nennir að leggja á sig það erfiði að lesa í hennni

Skjalasafnið Ísafirði

og eftir matti að skilja hana. Það er ekki mest um vert að lesa mikið, því enginn les þá bók til enda, hitt verður happadrýgra að skilja það sem lesið er.

Einar Guðmundsson.

Gætu skyldunar!

Hver sá maður sem komast vill áfram í heiminum verður að hafa sterkann vilja, að ná ákveðnu takmarki. „Ákveðið takmark gefur hverjum manni fastari tök á lífinu", segir Elísabeth Stúart.

Ef vjer athugum mannkynssögurna finnum vjer fjölda mörg dæmi þess, að bestu og nýtustu menn þjóðanna, hafa öðrum fremur alt frá æsku, haft ósjálfrátt löngun til þess að komast áfram, og nú því markið er þeir settu sjer í fyrstu, hversu óðrugt sem það var. Það virðist að þessi viljasterku mikilmenni, sjeu einkum afkomendur hinna lægri stjetta mannfjelagsins. Þetta atriði er mjög eftirtektarvert. Því skyldi maður ekki geta vænst þess fremur, að mestu og bestu menniv. væri afspringi heldra fólksins? Þú samanlega matti vænta þess. En nú virðist þetta alveg öfugt.

Skjalasafnið Ísafirði

þetta atriði sýnir svo dásamlega, að það er viljinn stefnufestan og vinnan sem skapar afburðamennina. Þeir sem alast upp í alsnægtum sem kallað er, og fá alla hluti sem hugur þeirra girnist, án nokkurar fyrirhafnar, verða aldrei snortnir þeirri unaðsdulu meðvitund að vera sjálfum sjer nógur, að lifa í sveita síns andlitis. Menn þessir læra því alls ekki að beyta sínum sálar og líkamskröftum fyrir sinni eigin tilveru.

En hinir sem fæðast og alast upp í heimkynni fáfræðinnar, verða að vinna strags og orkan leiðir. Þeir fá ást á að læra að beyta sínum sálar og líkamskröftum. Drekka það í sig með móðurmjólkinni að lífið er barátta, fyrir sinni eigin tilveru fyrst og fremst, og þar næst fyrir landið og þjóðina. Þeim verður það ljóst að enginn sigur er án baráttu og að „enginn verður óbarinn biskups". Þeir feta sig áfram smátt og smátt. „Hugurinn ber þá hálfa leið", eins og máltækið segir. Þó stöðin sjeu ekki margbrotin í fyrstu, ef þau eru aðeins vel af hendi leyst, vekja þau traust og löngun til að fá eitthvað vandasamara til þess að fást við, til áfangar starfshæfileikunum. Þannig feta þeir sig áfram stig af stigi, þar til þeir standa sigri hrósandi á efsta þrepi menningarstigans, viðurkend mikilmenni.

„Verðu trúr yfir litlu, þá mun jeg gefa þjer lífsins

Skjalasafnið Ísafirði

kórónu", stendur einhversstaðar. Þegar vér erum óánægð
með þau störf sem okkur er ætlað að framkvæma, þykir
þau að einhverju leiti okkur ekki samboðin, - teljum
oss betur henta annað vandasamara, er gott að hafa
þessa setningu í huganum. „Vertu trúr yfir litlu",
vitandi að þá verðirðu settur yfir meira.

„Þá er verk sitt kann til fullnustu og getur unnið
það lifir enn alltr aðrir, kann er hólpinn, hversu
lítilfjörlegt sem starfið er í sjálfu sjer" segir Svett Marden.

Góðir félagar! „Starfið er margt". Já margt er að
starfa. Drífið nóg verkefni hvert sem litið er. En þó eru
svo margir ýfjulausir; — finna ekki skyldu til að
hlúa að fósturjörðinni sinni, „sem bíður með þrá sem
ásmey örmum þöndum eftir þeim sveini er leysi hana
af böndum". Það eru ekki öfrelsbönd in sem nú
þarf að leysa, eins og skáldið á við, því nú eru þau
leyst og vér viðurkendir sem sjálfstæð þjóð. En mörg
eru samt böndin sem kreppa að fóstru vorri, og
krefst hún hraustra handa til þess að þau verði
leyst sem fyrst, svo að hún dragist ekki aftur úr
öðrum menningarþjóðum og dagi upp sem náttfröll fyrir komandi degi. Það er íslenski aðalyðurinn „Vormenn Íslands", sem á að leysa böndin af
fjallkonunni. Því að: —

Skjalasafnið Ísafirði

„Geima ái þínum hertum kvíla,
heill ag forráð þessa lands,
þegar grónar grafir skýla,
gráum harmi níðingsans".

Það er á valdi hins upprennandi æskulýðs hvað framtíð þetta land á. Enginn, hvorki karl né kona má skerast úr leik í framsóknarbaráttuni. Allir geri skyldu sína. Hver einstaklingur er hlekkur í þeirri keðju sem tengir saman hinn íslenska þjóðarlíkama. Ef einn hlekkurinn brestur er gló-unin vís, þar fyrir getur þjóðarfleyið brotnað á skeri sundrungar og sundurlyndis og sundrungar. Standið á verði. Hafið gætur á öllu því sem framfer með al þjóðarinnar, og verið viðbúin að rjetta hjálparhönd mönnum og málefnum, sem stefna framsóknarbrautina. Temjum oss að beyta starfskröftum vorum. Félagsskapur vor gefur oss þar tækifæri.

Ef vjer innum vel af hendi skyldur vorar við hann, getum vjer verið viss um að hann hefir blessun í fórmeð sjer bæði fyrir land og lýð. Að síðustu vil jeg enda þessar línur með þessari fögru setningu skáldsins:

„Sú þjóð sem í gæfu og gengi vill bríla,
á guð sinn og land sitt skal trúa. —

Jón Jónsson.

Skjalasafnið Ísafirði

ŋ kvíla,
s,
a,
s".
t s
rki kast
ttuni
lekkur í
ska
er glöt-
á'skeri
di. Hafið
nar, og
ni og
. Temjum
ur vor

it hann,
un í'
il jeg
kallsins:

~

ssons.

Skjalasafnið Ísafirði

Skjalasafnið Ísafirði

Skjalasafnið Ísafirði

Skjalasafnið Ísafirði

Skjalasafnið Ísafirði

Skjalasafnið Ísafirði

A 11

3.j13.m10.a

№475
Skjalasafnið Ísafirði

Skjalasafnið Ísafirði